ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΕΤΟΣ Β'. ΦΥΛΛΑΔ. Δ'. | 30 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1873.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΩΔΩΝΑΙΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ.

ΠΑΡ' ΑΘΑΝ. ΠΕΤΡΙΔΟΥ

Ἐκ Δροβιαρῆς τῆς Ἠπείρου.

(Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ φιλολογικῷ Συλλόγῳ Παρνασσῷ.)

(συνέχεια ἴδε φυλλάδ. Γ'.)

§ ΙΓ'. Ἐκ τούτων ἁπάντων συνάγεται, ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ τόποι ἐν οἷς ἐβασίλευεν ὁ Νεοπτόλεμος καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ ὁ τοσοῦτον εὐνοούμενος διὰ τὴν μαντικὴν σοφίαν Ἕλενος, ὃν εὗρεν ὕστερον ἐνταῦθα ὁ Αἰνείας μετὰ τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ, ἢ κατὰ τὴν φράσιν Δ. τοῦ Ἁλικαρνασσέως «*καὶ καταλαμβάνουσι Τρῶας τοὺς αὐτοῦ σὺν Ἑλένῳ*», ὅ,τε Αἰνείας καὶ οἱ ἀκμαιότατοι τοῦ στρατοῦ· Ἀλλ' ἰδοὺ ὁλόκληρον τὸ χωρίον τοῦ Ἱστορικοῦ τούτου· «Ἐκ δὲ Ἀμβρακίας Ἀγχίσης μὲν τὰς ναῦς ἔχων, παρὰ γῆν κομιζόμενος, εἰς Βουθρωτὸν, λιμένα τῆς Ἠπείρου, κατάγεται. Αἰνείας δὲ καὶ οἱ ἀκμαιότατοι σὺν αὐτῷ τοῦ στρατοῦ, διανύσαντες ἡμερῶν δυοῖν ὁδὸν, εἰς Δωδώνην ἀφικνοῦνται, χρησόμενοι τῷ Θεῷ, «*καὶ καταλαμβάνουσι Τρῶας τοὺς αὐτοῦ σὺν Ἑλένῳ*». Ἀνελόμενοι δὲ χρησμοὺς περὶ τῆς ἀποικίας, καὶ τὸν Θεὸν ἀνάθήμασι δωρησάμενοι Τρωϊκοῖς, ἄλλοις τε καὶ κρατῆρσι χαλκοῖς, ὧν τινες ἔτι περίεισιν ἐν γραφαῖς πάνυ ἀρχαίαις δηλοῦντες τοὺς ἀναθέντας, ἐπὶ τὸ ναυτικὸν ἀφικνοῦνται, τεττάρων μάλιστα ἡμερῶν διελθόντες ὁδόν» (Δ. Ἁλικαρν. Βιβλ. Α'. ν'. Α'. μέρ. 60—61.) Ἄξιον δὲ σημειώσεως φαίνεται ἡμῖν ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Βιργίλιος οὐδένα λόγον ποιεῖται περὶ τῆς ἐξ Ἀμβρακίας εἰς Δωδώνην ἀνόδου τοῦ Αἰνείου, μάλιστα τοὐναντίον περιγράφει, ὅτι ἀνεχώρησεν κατεσπευσμένως ἐκ τοῦ Ἀκτίου πρὸς Βουθρωτὸν, μὴ κρίνων καλὸν νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὰ ἐνδοτέρω τοῦ τόπου, καθὸ ἐχθρικοῦ. Ὁ τρόπος τῆς εἰς Ἄκτιον προσορμήσεως τοῦ Αἰνείου καὶ τῆς ἐντεῦθεν κατεσπευσμένης ἀναχωρήσεως αὐτοῦ ὑποδεικνύεται ἡμῖν παρὰ τοῦ Βιργιλίου ἐν τοῖς ἑξῆς· 268—300 *ΙΙΙ.*

» *Tendunt vela noti: ferimur spumantibus undis,* »
» *qua cursgum ventusque, gubernatogre vocaba*»
» *jam medio apparet fluctu nemorosa Zacynthos* »
» *Dulichiumque, Sameque, et Neritos ardua saxis,* »
» *effugimus scopulos Ithacae, Laërtia regna*
» *et terram altricem saevi execramur Ulixi.*
» *mox et Leucatae nimbosa cacumina montis,*
» *et formidatus nautis aperitur Apollo.*
» *hunc petimus fessi, et parvae succedimus urbi.* »
» *anchora de prorâ jacitur; stant litore puppes,*
» *Ergo insperata tandem tellure potiti,*
» *lustramurque Jovi, votisque incendimus aras,* »
» *Actiaque Iliacis celebramus litora ludis* »
» *exercent patrias, oleo labente, palaestras,*
» *nudati socii: juvat evasisse tot urbes* »
» *Argolicas, mediosque fugam tenuisse per hostis.* »
» *interea magnum sol circumvolvitur annum;* »
» *et glacialis hiemps aquilonibus asperat undas.* »
» *aere cavo clipeum, magni gestamen Abantis,* »
» *postibus adversis figo, et rem carmine signo.* »
» *Aeneas haec de Danaïs victoribus arma* »
» *linquere tum portus jubeo, et considere transtris* »
» *certatim socii feriunt mare, et aequora verrunt.* »
» *protinus aërias Phaeacum abscondimus arces* »,
» *litoraque Epiri legimus, portuque subimus* »
» *Chaonio, et celsam Buthroti accedimus urbem* ».
» *hic incredibilis rerum fama occupat auris,*
» *Priamiden Helenum Grajas regnare per urbes* »,
» *conjugio Aeacidae Pyrrhi, sceptrisque potitum,*
» *et patrio Andromachen iterum cessisse marito* »
» *obstipui; miroque incensum pectus amore* »
» *compellare virum et sasus cognoscere tantos.* »

(Αἰνειάδ. Βιβλ. Γ'. στίχ. 268—300).

Βλέπομεν λοιπὸν ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ὅτι ὁ Αἰνείας ἀνεχώρησεν τὴν ἀμέσως ἑπομένην νύκτα ἐκ τοῦ Ἀκτίου διευθυνόμενος πρὸς Δ. ἀφ' οὗ προηγουμένως ἐκ τῶν νικητῶν Δαναῶν ἀνέθηκεν ἅρματα παρὰ τὸν Ἄκτιον Ἀπόλλωνα «*haec de danaïs victoribus arma*» κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Οὐϊργιλίου· οὐδ' ἔκρινε δὲ καλὸν νὰ παραμείνῃ εἰς οὐδένα ἀπαντῶντα λιμένα

καθότι *παρὰ γῆν κομιζόμεροις*, ὅπως λέγει ὁ Ἁλικαρνασσεὺς, ἠδύνατο νὰ παραμείνῃ εἰς τὰς νήσους τῶν Συβότων· ἠδύνατο νὰ παραμείνῃ εἰς τὸν λιμένα Ἐφύρας (Κιχύρου ὕστερον κατὰ Στράβωνα καὶ Γλυκέως σήμερον), ἐξ ἧς καὶ ὁ Νεοπτόλεμος ἀνέβη περὶ Μολοσσίαν καὶ Παμβώτιδα λίμνην κατὰ Πίνδαρον λέγοντα·

» Πριάμου πόλιν Νεοπτόλεμος ἐπεὶ πράθεν »
» Τᾷ καὶ Δαναοὶ πόνησαν· ὁ δ' ἀποπλέων
» Σκύρου μὲν ἅμαρτε· πλαγχθέντες δ' εἰς ἐφύραν ἵκοντο »
» Μολοσσίᾳ δ' ἐβασίλευεν ὀλίγον χρόνον » κλ. κλ

(Νεμ. Ζ'. στ. 50—61 ἐκδ. Β'. *Boiux* Λειψ.)

ἠδύνατο τέλος πάντων νὰ παραμείνῃ εἰς τὸ χειμέριον, ὅπου καὶ οἱ Κορίνθιοι παρέμειναν καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο μάλιστα κατὰ Θουκυδίδην (Βιβλ. Α'. 46.). Ἔφθασε δὲ εἰς τὸ Βουθρωτὸν χωρὶς νὰ ἔχῃ γνῶσιν, ὅτι ἐκεῖ θέλει εὑρεῖ τὸν Ἕλενον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ Τρῶας. Αἴφνης λαμβάνει εἴδησιν ὡς ἐκ φήμης, ὅτι ὑπάρχουσιν ἐκεῖ οἱ συμπατριῶται του «*incredibilis fama occupat aures,*» ὅπως λέγει ὁ Βιργίλιος, *Priamidem Helenum Grajas regnare per urbes* » κλ. κλ. ἐνταῦθα ἐγένετο ἡ πρὸς ἀλλήλους ἀναγνώρισις καὶ ἡ ξενία αὐτῶν παρ' Ἑλένου «*il reconnut ses chers concitoyens, et nous conduisit à la ville de Buthrote* » ὅπως ἐν τῇ μεταφράσει αὐτοῦ λέγει ὁ Φονταῖνος, καὶ ὅπως ἐν τῇ ὅλην τὴν χάριν τοῦ Βιργιλίου ἀπορροφησάσῃ μεταφράσει τοῦ σοφοῦ Εὐγενίου τοῦ Βουλγαρέως ἀπαντῶσι τὰ ἔπη.

Εὖ τ' ἐκ τευχῶν ἄστεος, ἥρως, »
» Πριαμίδης Ἕλενος, πολλοῖς σὺν ὀπάσσιν ἐλθὼν »
» Ἔγνω τ' οἰκείους χαίρων τ' ἀνὰ τείχε' ἐπῆγεν». κλ' κλ.

Ἄλλως τε δὲ καὶ ἡ ἐξ Ἀμβρακίας εἰς τὴν Δωδώνην τῶν Ἰωαννίνων διήμερος πορεία τοῦ Αἰνείου κατὰ τὸν Ἁλικαρνασσέα (ἔθν. ἀνωτ.) δὲν φαίνεται ἀληθής· διότι πραγματικῶς τὰ Ἰωάννινα ἀπέχουσι τῆς Ἀμβρακίας (*) (Ἄρτας) ὥρας ιδ'. ἤτοι πολὺ ὀλιγώτερον διάστημα χρόνου· ποῦ λοιπὸν αἱ δύο ἡμέραι τοῦ Ἁλικαρνασέως; «διανύσαντες ἡμερῶν δυοῖν ὁδὸν, εἰς Δωδώνην ἀφικνοῦνται; ἐλλείπουσι καὶ δέκα ὧραι ἀκόμη, ὥστε νὰ λάβῃ ἐφαρμογὴν εἰς Ἰωάννινα ἡ πορεία· Καὶ ἰδοὺ τὸ ἀπὸ Ἰωαννίνων εἰς Ἄρταν διάγραμμα τῆς ὁδοῦ ὡς ἕπεται. Ἀπὸ Ἰωαννίνων εἰς Ἅγιον Δημήτριον τρεῖς ὥρ. καὶ ἡμίσεια Ἀρ 3 4]2· ἐντεῦθεν εἰς *Πέντε πηγάδια*, ἕτεραι τρεῖς ὥρ. καὶ ἡμίσεια Ἀριθ. 3 4]2—εἰς Κουμουζάδας τρεῖς καὶ 4]4 Ἀρ. 3 4]4.—εἰς Ἄρταν τρεῖς καὶ 3]4 Ἀριθ. 3 3]4 ὥστε ἔχομεν 3 4]2+3 4]2+3 4]4+3 3]4=14: ὥρ: Ἄρα δέον τὴν Δωδώνην ἀλλαχοῦ νὰ ἀναζητήσωμεν· ἐν δ' Ἰωαννίνοις οὔ, ὡς ἀπεδείχθη θετικώτατα.

§. ΙΔ'. Ἐνταῦθα ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ ἐξεύρωμεν ἄλλην ὁδὸν ἄγουσαν εἰς Ἑλλοπίαν, παρ' ἣ ἡ Δωδώνη, ὡς ἐπάνω προεῖπον, καὶ τοιαύτη θεωρητέα ἡ ἐξῆς. Ἐκ τοῦ Ἀκτίου ἢ ἐκ τῆς Νικοπόλεως (Πρεβέζης), μέχρι Παραμυθίας (Φωτικῆς τὸ πάλαι) ὥρ. δέκα Ἀρ: 10. Ἀπὸ Παραμυθίας μέχρι τοῦ μεγάλου ποταμοῦ τῆς Θεσπρωτίας, Θυάμεως (Καλαμᾶ) καὶ μάλιστα εἰς τὸ χωρίον *Μεροίραις* λεγόμενον, παρ' ᾧ γίνεται ἡ διάβασις τοῦ ποταμοῦ, ἔχομεν ὥρας δύο Ἀριθ. 2. Διαβάντες τὸν ποταμὸν τοῦτον εἰσερχόμεθα εἰς τὴν Κεστρίνην ἤδη (Ἐπαρχ. Φιλιατῶν) ὅτι δ' αὕτη ἐλέγετο Κεστρίνη, λίαν σαφεῖς ἐξηγήσεις ἔχομεν ἀπὸ τὸν Θουκυδίδην λέγοντα «ῥεῖ δὲ καὶ Θύαμις ποταμὸς, ὁρίζων τὴν Θεσπρωτίδα καὶ Κεστρίνην, ὧν ἐντὸς ἡ ἄκρα ἀνέχει τὸ χειμέριον» (Θουκυδ. Α'. 46). ἡ αὐτὴ ἐλέγετο. καὶ Καμμανία κατὰ Στέρ. τὸν Βυζάντιον ἐκτιθέμενον τάδε· «Καμμανία, μοῖρα Θεσπρωτίας » μετωνομάσθη δὲ Κεστρινία, ἐξ ἧς Κάδμος ὁ ποταμὸς Κεστρίνη » δὲ κτίσμα Κεστρίνου, τοῦ υἱοῦ Ἑλένου τοῦ Πριαμίδου· οἱ οἰ» κήτορες Καμμανοί, ὡς τῆς Καμπανίας Καμπανοί» (Στέρ. Βυζάντ. λεξ. Καμμαν. σελ. 351. ἐκδ. Βερολ. ὑπὸ Μεϊνεκ. 1819). Ἡ πόλις Κεστρίνη ἐλέγετο ἡ αὐτὴ καὶ Τροία καὶ Ἴλιον (Στέρ. Τροία Παυσαν. Β. 23.) ὁ δὲ ποταμὸς Κάδμος καὶ μετὰ ταῦτα Κεστρῖνος λεγόμενος (νῦν δὲ ποτάμι τῶν Γηρομερίων) (α) πηγάζει ἀπὸ τοῦ ὄρους Στουγάρας (Τομάρους) κατὰ τὴν κώμην Γλούσας, κειμένην εἰς τοὺς πρόποδας, ἔπειτα διαβαίνει διὰ τοῦ χωρίου «*Λιθόβου*» καλουμένου, πατρίδος τοῦ περιφήμου Σαμουὴλ (β) τοῦ πυρίτιδι ἀνατιναχθέντος εἰς τὸν ἀέρα μετὰ πολλῶν ἐχθρῶν ἐν τῇ πολιορκίᾳ τοῦ Σουλίου, καὶ μετὰ ταῦτα χύνεται εἰς τὸν Θύαμιν· πολὺ ὅμως ἄνωθεν τῆς συμβολῆς τῶν ποταμῶν τούτων διέρχεται ἡ ὁδὸς, ἡ ἀπὸ Παραμυθίας καὶ Μενοίνας, ὡς εἴπομεν, ἀπὸ τῆς ὁποίας μέχρι Γηρομερίων ὑπάρχει πέντε ὡρῶν ἀπόστημα Ἀριθ 5. καὶ ἐντεῦθεν μέχρι Γλούσας ἕτεραι πέντε ὥρ. Ἀριθ. 5. καὶ δύο νὰ διέλθῃ τις τὸ ὄρος, ὄπισθεν τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ἡ Ἑλλοπία, καὶ οὕτω φθάνομεν εἰς τὴν Δωδώνην διανύσαντες δυοῖν ἡμερῶν ὁδὸν ἐκ τοῦ Ἀκτίου ἢ καὶ ἐξ ἄλλου τινος ὅρμου τῆς Ἀμβρακίας χώρας ὁρμηθέντες, ὥσπερ ὁ Αἰνείας μετὰ τῶν ἀκμαιοτάτων τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ, ὅστις φθάσας εἰς τὴν ἱερὰν χώραν δὲν ἀνεχώρησεν ἀμέσως· διότι ἦν ἀδύνατον καὶ ἀσύμφωνον εἰς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ· *χρησάμεροι* τῷ Θεῷ κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Ἁλικαρνασσέως, ἀνέβησαν· ἄρα δέον ἦν νὰ παραμείνωσι τοὐλάχιστον μίαν ἡμέραν παρὰ τῷ ἱερῷ χάρι τῶν θρησκευτικῶν διατυπώσεων· καὶ οὕτω λαβόντες χρησμοὺς περὶ τῆς ἀποικίας, ἣν κατὰ νοῦν εἶχον, καὶ δωρησάμενοι τὸν Θεὸν δωρήμασι Τρωϊκοῖς κλ. ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν διὰ Βουθρωτὸν, διανύσαντες μιᾶς ἡμέρας ὁδὸν, διὰ Ζαμαντᾶ καὶ λοιπῶν κοιλάδων τῆς Καμμανίας, ὅπου ἴσως ἔμαθον ἐν τῇ διαβάσει, ὅτι ὁ Ἕλενος καὶ οἱ λοιποὶ σὺν αὐτῷ Τρῶες ἦσαν ἀποκατεστημένοι παρὰ Βουθρωτὸν, ἐν ᾧ καὶ εὗρον αὐτοὺς ἀναγνωρισθέντες κλ. Οὕτω λοιπὸν τεττάρων μάλιστα ἡμερῶν διῆλθον ὁδὸν διὰ Δωδώνης ἕως Βουθρωτοῦ κατὰ Δ. τὸν Ἁλικαρνασσέα, ὅπου ὁ Ἀγχίσης μετὰ τοῦ ναυτικοῦ κατάγεται καὶ ἴσως κατὰ συνεννόησιν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Αἰνείου, ὅτε ἀπεχωρίσθησαν ἐν Ἀκτίῳ ἢ Ἀμβρακίᾳ, καὶ ὁ μὲν προὐχώρησεν εἰς τὰ ἐνδοτέρω διὰ τὴν Δωδώνην, ὁ δὲ κατευθύνετο διὰ τῶν ἀκτῶν τῆς Θεσπρωτίας εἰς Βουθρωτὸν, κείμενον εἰς θέσιν, ἧς ἄνωθεν ἡ Στουγάρα καὶ ὄπισθεν ταύτης ἡ Ἑλλοπία, παρ' ἣ ἡ Δωδώνη ὡς ἔφημεν, εἰς τὰ μεσογειότερα, ὅθεν ἁρμοδίως τῇ συνεννοήσει κατέβαινεν ἔπειτα ὁ Αἰνείας κατ' εὐθεῖαν εἰς τὰ παράλια ταῦτα· καὶ ἡ λογικὴ σειρὰ τῶν σκέψεων οὕτως ἄγει ἡμᾶς θηρωμένους τὴν ἀλήθειαν ἐν τῇ Ἐπιστήμῃ. Ἐκ τοῦ Ἀγχίσου καὶ χωρίου τι παρὰ τῇ χώρᾳ τοῦ Βουθρωτοῦ ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν κατὰ τὸν Βυζαντινὸν συγγραφέα Προκόπιον τὸν Καισαρέα λέγοντα· «Καὶ Ἀγχίσον· οὗ δὴ Ἀγχίσην τὸν Αἰνείου πατέρα, ἐξ Ἰλίου ἁλούσης, » ξὺν τῷ παιδὶ πλέοντα φασιν οἱ ἐπιχώριοι, ἐξ ἀνθρώπων ἀφα» νισθῆναι, καὶ τὴν ἐπωνυμίαν τῷ χωρίῳ δοῦναι· » (Προκοπ. Καισαρ. περὶ Γοτθικ. πολέμου. Κεφ. Γ'. §. 12.) Περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ χωρίου τούτου καὶ παρακατιὼν ὁ λόγος. Τὸ Βουθρωτὸν ἤκμαζε τὸ πάλαι καὶ μάλιστα ἐπὶ Ῥωμαίων· (ἴδε καὶ Στράβ. καὶ Πλίνιον. *IV. I. Kicer ep. ad. Att 11. 6. XVI. 16.* ἐξ ὧν ὡσαύτως περὶ Βουθρωτοῦ ὁ περιηγητὴς *Saint-Sauveur* λέγει τάδε. «*Le port de Bucintro a été cité plus d' une fois.... à quatre lieues au N. de Corfou sur la côte de l' Albanie, autrefois d' Epire, dans cette partie, connue des anciennes sour le nome de Cahonie, est situé Bucintro* » (*Saint-Sauveur, Voyage litter. et pittor. dans les îlles et les possessions Venitiens en Orient. 1791. t. 11. p.* 223). Τανῦν τὸ Βουθρωτὸν κατέστη ἔρημον κατοίκων· ἔχει δὲ μόνον καλύβας τινας καὶ φρούριον, ὅπου ἑδρεύουσί τινες στρατιῶται Τοῦρκοι· παρατηροῦνται δ' ἐν αὐτῷ καὶ τινα ἐρείπια ἀρχαίων οἰκοδομῶν, ὡς τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Δονάτου ἐν χερσονήσῳ τινι κλ. ἐν τῷ φρουρίῳ παρετήρησα καί τινας ἐπιγραφὰς Ἑλληνικὰς καὶ Λατινικὰς, ἐντετειχισμένας ἔνθεν κἀκεῖθεν, ἀλλ' ἡ ἀντιγραφὴ αὐτῶν δέν μοι ἐπετράπη· τὸ ὄνομα Βουθρωτοῦ παρὰ τοῖς Ἠπειρώταις ὅλως ἀπώλετο· ἀντικατέστη δὲ διὰ τοῦ Λατινικοῦ «*vivariam*» (καὶ χυδαϊστὶ «Γοβάρι» ἢ *Βιβάρι*»). διότι πραγματικῶς χιλιάδες ἰχθύων ἡδυτάτων ἁλιεύονται ἐνταῦθα καὶ μεταφέρονται εἰς Κέρκυραν, ἥτις καὶ καυσόξυλα ἐκεῖθεν προμηθεύεται ἐκκοπτόμενα εἰς τὸ ὕπερθεν Βουθρωτοῦ κείμενον δάσος τῆς Σωρωνείας, παρ' ᾗ ἔκειτο καὶ ἡ ἀρχαία πόλις Εὔροια, ἐπισκοπικὴ ἕδρα τοῦ ἁγίου Δονάτου (ἴδε Φιλολογ. Συλλόγ. Κωνσταντινουπόλ. φυλ. Α'. Β'. Γ'. καὶ ἕως τοῦ Η'—Κριτικ. περὶ Δωδ. Ἐπιστ. σελ. 23. 27. 76.—Πανδ. φυλλ. 456 σελ. 469.) Ἐκ τοῦ ἁγίου τούτου ὠνομάσθησαν παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ καὶ δύο φρούρια τοῦ «*Ἁγίου Δονάτου*» ἐν Ἠπείρῳ κατὰ Προκόπιον τὸν Καισαρέα λέγοντα· «Καὶ » ἀπὸ Ἰουστινιανουπόλεως καὶ Φωτικῆς φρούρια δύο τοῦ Ἁγίου » Δονάτου » κλ. (Προκόπ. περὶ Κτισμ. Ἰουστιν. Βιβλ. Δ'. Κεφ. Δ'. ἐκδ. παλαιὰ Παρισ.) Τούτων ἡ μὲν Ἰουστινιανούπολις ἔκειτο ἐν Δρυοπίδι τῆς Ἠπείρου (Δρυϊνουπόλει ἐπὶ Βυζαντινῶν καὶ Ἀργυροκάστρου Ἐπαρχία σήμερον)· ἡ δὲ Φωτικὴ ἐν Θεσπρωτίᾳ, Παραμυθία σήμερον λεγομένη καὶ ὁ «*ἅγιος Δονάτος*» παρ' ὅλου τοῦ Θεσπρωτικοῦ λαοῦ, μηδ' αὐτῶν τῶν Τούρκων ἐξαιρουμένων, «*Ἀϊδονάτ-καζασι*» τὴν Ἐπαρχίαν ἀποκαλούντων, καὶ ἐν τοῖς ἐπισήμοις αὐτῶν ἐγγράφοις. Πολλοὶ πεπαιδευμένοι ὡς ὁ *Mauris* καὶ *Preller* ἐνόμισαν ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο προῆλθεν ἐκ τοῦ παναρχαίου ἐκείνου τοῦ Ἀϊδωνέως ἢ Πλούτωνος, τοῦ Θεοῦ τοῦ ᾅδου καὶ οὕτως παρετάθη μέχρι σήμερον ἡ χρῆσις αὐτοῦ κατὰ τὸν σοφὸν Ἀκαδημαϊκὸν τῆς Γαλλίας Ἀ. Μωρῦν λέγοντα «*ce nom se conserve encore dans celui d' Aidonat, donné au canton, et au fleuve, dont la legende populaire a fait Saint Donat* (ἅγιος Δονάτος) *auquel sont consacrées les églises de Souli, et de glycys* (*Mézières, de fluminibus inferorum, p. 26. Paris. 1855*) *une légende, dans laquelle on reconnait des souvenirs de la croyance antique, rapporte que Saint-Donat combattit un dragonin fernal.*» (*A. Maury. relig. des populat primitiv. de la grece.* σελ. 589. ἴδε καὶ *Preller, griech. mytholog., t. I, p. 510.*) Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐνταῦθα δημώδης παράδοσις περὶ τοῦ δράκοντος ἀπαντᾷ παρ' Ἑρμαίᾳ τῷ Σωζομενῷ οὕτως ἔχουσα· «Κατὰ τοῦτον δὲ πολλοὶ πολλα» χοῦ τῆς Οἰκουμένης ἐν Ἐπισκόποις διέπρεπον, ὡς Δονάτος ὁ » Εὐρείας τῆς Ἠπείρου, ᾧ δὴ πολλά τε καὶ ἄλλα τεθαυματουρ» γῆσθαι μαρτυροῦσιν οἱ ἐπιχώριοι· μάλιστα δὲ περὶ τὴν ἀναίρε» σιν τοῦ δράκοντος, ὃς περὶ τὰς καλουμένας *Χαμαιγεφύρας* (α) » παρὰ τὴν λεωφόρον ἐρώλευε, καὶ πρόβατα καὶ βόας, ἵππους τε » καὶ ἀνθρώπους καὶ ἄλλα ἐξήρπαζεν· οὐ γὰρ ξῖφος ἢ δόρυ φέ» ρων, οὐδὲ ἄλλο τι βέλος ἔχων, ἐπὶ τουτὶ τὸ θηρίον ἦλθεν· ἀλλ' » ὡς ἤσθετο καὶ τὴν κεφαλὴν ὡς ἐφορμήσων ἐξανέστησεν, ἀντι» πρόσωπον αὐτῷ εἰς σταυροῦ σύμβολον τὸν ἀέρα τῷ δακτύλῳ » κατεσήμανε καὶ ἐπέπτυσε· τὸ δὲ τὸν σίελον εἰς τὸ στόμα δε» ξάμενον αὐτίκα κατέπεσε, καὶ νεκρὸν κείμενον· οὐ μεῖον τῶν » παρ' Ἰνδοῖς ἱστορουμένων ἑρπετῶν διεφάνη τὸ μέγεθος· ἀμέ» λει τοι, ὡς ἐπυθόμην, ὑπὸ ζεύγεσιν ἑκτὼ εἰς τὸ πλησίον πε» δίον ἐξελκύσαντες αὐτοὶ οἱ ἐπιχώριοι, κατέκαυσαν, ὅπως μὴ » διασαπεὶς τὸν ἀέρα λυμανεῖται καὶ λοιμώδη νόσον ποιήσῃ. Δο» νάτῳ δὲ τούτῳ τάφος ἐστιν ἐπίσημος, εὐκτήριος οἶκος ἀπ' αὐ» τοῦ τὴν ἐπωνυμίαν ἔχων. Περὶ τοῦτον δὲ πηγὴ ὑδάτων πολ» λῶν, ἣν οὐ πρότερον οὖσαν, εὐξαμένου αὐτοῦ, τὸ θεῖον ἀνέδω» κεν· ἣν μὲν γὰρ οὗτος ὁ χῶρος παντελῶς ἄνυδρος· ἐξ ὁδοιπο» ρίας δέ ποτε ἐνθάδε παραγενόμενος, λέγεται, τῶν ἀμφ' αὐτὸν » ἀπορίᾳ ὕδατος ταλαιπωρουμένων, τῇ χειρὶ τὴν γῆν λαχήνας » εὐξασθαι· ἅμα δὲ τῇ εὐχῇ ἄφθονον ἀναβλύσαι ὕδωρ, καὶ ἐξ » ἐκείνου μὴ διαλιπεῖν. Ἀλλὰ τῶν δε μὲν μάρτυρες οἱ τὴν Σω» ρείαν οἰκοῦντες, κώμην Εὐρείας, καθ' ἣν τάδε συνέβη.» (Ἐκ τῶν τοῦ Ἑρμ. Σωζομ. Βιβλ. Ζ'. Κεφ. κέ σελ. 103. ἐκδ. Παρισ.) Καὶ τὰ μὲν περὶ Δονάτου λίαν δημοτικὰ καὶ σήμερον διατελοῦσι καθ' ὅλην τὴν Θεσπρωτίαν ἑορταζομένου τῇ Λ'. Ἀπριλ. ἑκάστου ἔτους· ὁ δὲ ναὸς ἐντὸς τοῦ συνηρεφοῦς δάσους τῆς Σωρείας ἢ Σωρωνείας κείμενος ἐπι ἐρειπίων ἀρχαίου ναοῦ, ἐρείλκυσέ μου τὴν περιέργειαν ἔτι μᾶλλον διὰ τὸ ἑξῆς περιστατικόν· Περιερχόμενος πολλάκις χάριν Ἐθνικῶν καὶ Ἐπιστημονικῶν σκοπῶν τὰς χώρας τῆς Ἠπείρου, ἔφθασά ποτε εἰς τὸ χωρίον «Ὁμὲρ-ἀφέντη λεγόμενον τῆς Ἐπαρχίας Δελβίνου, ὅπου κατέλυσα παρὰ τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἐφημερίου τοῦ χωρίου παππᾶ Γεωργίου καλουμένου. Ἀνευρὼν τὰς ὀλίγας αὐτοῦ Ἐκκλησιαστικὰς βίβλους εὗρον καὶ τοῦ Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας Ἑρμηνείαν εἰς τὰ Εὐαγγέλια, εἰς τὸ ἄκρον τῶν ὁποίων κατὰ τὸ ἐξώφυλλον εὗρον καὶ τὴν σημείωσιν τήν δε, ἄγνοῶ ὑπὸ τίνος γεγραμμένην «1819. φευρ. 26. Ἦλθεν » ὁ Βεζύρης Ἀλῆ-πασᾶς εἰς τὸ Δέλβινο καὶ πάνσε 'σ τὸ Βιβάρι » καὶ ἀντάμωσε μὲ τὸν Ἐγκλέζο· καὶ ἦλθεν ὁ Βεζύρης μὲ ἀσκέρι » χιλ. 4,500· καὶ διὰ προσταγῆς τοῦ Βεζύρη ἐπήγαμε καὶ ἐξε» στρώσαμε τὴν Ἐκκλησία 'σ τὴ *Σωρωνειά*, καὶ τρογύρω τὴν » Ἐκκλησία ἐκάμαμε ἕνα λαγούμι φοβερὸ, καὶ κῦραμε πέτραις » παλῆαις, στύλους καὶ ἄλλα, καὶ τὴν ἁγία Τράπεζα τῆς Ἐκ» κλησιᾶς τὴν ἐπήγαμεν εἰς τὸ Βιβάρι· καὶ τὸ γράφω διὰ ἐνθύ» μησιν.»

Ἐκ τῆς εἰδήσεως ταύτης ὁδηγούμενος προέβην εἰς ἐρεύνας εἰς τὰ περιξ χωρία, καὶ ἅπαντες οἱ γέροντες ἐπεβεβαίωσαν τοῦτο· ὁ δε σοφὸς Μουστοξύδης ἐρωτηθεὶς παρ' ἐμοῦ ἐν Κερκύρᾳ, ἔδωκέ μοι σαφεστέρας ἐξηγήσεις, καθ' ἃς ὁ Ἁρμοστὴς Θωμᾶς Μαιτλάνδος συνενοηθεὶς μετὰ τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ, ἐλθόντος εἰς Βουθρωτὸν, περὶ ἄλλων πολλῶν πολιτικῶν πραγμάτων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐνήργησε καὶ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἀνασκαφὴν περὶ τὴν Ἐκκλησίαν Σωρωνειᾶς διὰ χωρικῶν τῆς Ἐπαρχ. Δελβίνου διαταχθέντων παρὰ τοῦ νέου Φαλάριδος, ὅστις καὶ τὰ ἀνευρεθέντα παρεχώρησε τῷ Ἁρμοστῇ, ἐπίτηδες πλοῖα ἐν λιμένι Βουθρωτοῦ ἀποστείλαντι διὰ τὴν παραλαβὴν ἦσαν δὲ, κατὰ τὸν Μουστοξύδην, διάφορα ἀνάγλυφα καὶ Ἐπιγραφαὶ μεγάλην ἀξίαν ἔχουσαι· Ταῦτα πάντα διεσώζοντο ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κ. Μαιτλάνδου ἐν Λονδίνῳ μέχρι τινος· ἔγραψα εἰς Ἀγγλίαν πρὸς διαφόρους φιλομούσους, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ μάθωσιν οὔτοι εἰς τίνος χεῖρας περιῆλθον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ σὶρ-Μαιτλάνδου. Καὶ ἕως ἐδῶ περιωρίσθησαν αἱ ἔρευναί μου, καταλείποντος ἄλλους εὐτυχεστέρους τὰ περαιτέρω. Καὶ ταῦτα μὲν παρεκβατικώτερον.

(Ἔπεται συνέχεια.

---

* Περὶ Ἀμβρακίας ἴδε ἐν ἀρχῇ τοῦ ἀναγνώσματος τούτου.

(α) Τὰ Γηρομέρια εἶναι χωρίον Ἐπαρχ. Φιλιατῶν καὶ Μοναστήριον περίφημον ἐκεῖσε ἐντὸς δάσους καὶ φάραγγος κείμενον· θεμελιωθὲν δὲ ἀπὸ Νεῖλον τὸν ἐπικαλούμενον Ἐρυχιώτην ἐκ Λασκάρεων δὲ τοῦ Βυζαντίου καταγόμενον (ἴδε Κριτικ. Ἐπιστ. περὶ Δωδών. σελ. 48.

(β) Ἴδε Πανδ. Τομ. ΙΖ'. σελ. 79. καὶ Α. Γούδα Παράλληλα Τόμ. Β'. σελ. 205.—230.

(α) Σήμερον λέγονται «*χαμογεφύρια*» κείμενα παρὰ τὸ χωρίον Κανούριον τῆς Ἐπαρχίας Δελβίνου. Περὶ τούτων, περὶ Εὐρείας κλ. Ἴδε Κριτικάς μου περὶ Δωδώνης Ἐπιστασίας· σελ. 22. 23. ὡς καὶ τὰς σημειώσεις μου ἐκεῖσε περὶ αὐτῶν ἐκ σελ. 27—29.

Ο ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ.

(συνέχεια ἴδε φυλλ. Β'.

Ὁ κ. Βασιλειάδης ἐπιλαθόμενος, φαίνεται, ὅτι τὸ δρᾶμα πραγματεύεται πράξεις, αἵτινες ἱστοροῦνται οὐχὶ διηγηματικῶς, ἀλλὰ παρίστανται δρώμεναι ἐνώπιον τῶν θνητῶν, ἠθέλησε νὰ διηγηθῇ ἡμῖν ἐν διαλόγῳ παιδίων, ὅτι ὁ Μίνως βασιλεὺς τῶν Κρητῶν διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀνδρόγεω συμβάντα ἐν Ἀθήναις, ἀπεφάσισε νὰ ἐγείρῃ πόλεμον κατὰ τοῦ βασιλέως τῶν Μεγάρων Νίσσου.. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ βασιλεὺς οὗτος εἶχεν ὡς ἀρραβῶνα παρὰ τῶν θεῶν χρυσῆν τινα τρίχα ἐξ ἧς ἐξηρτᾶτο ὅλη αὐτοῦ ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ δύναμις καὶ δὲν ἠδύνατο ἑπομένως οὐδεὶς νικῶν αὐτὸν νὰ κυριεύσῃ τὴν πόλιν τῶν Μεγάρων, ὁ Μίνως ὑποκριθεὶς ἔρωτα πρὸς τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Σκύλλαν ἐπειράθη νὰ πείσῃ αὐτὴν καὶ ἀποσπάσῃ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ πατρός της τὴν χρυσῆν ταύτην τρίχα. Ἡ Σκύλλα σφοδρότατον τὸ αἴσθημα τοῦ ἔρωτος ἐν αὐτῇ αἰσθανθεῖσα καὶ πᾶν ἄλλο αἴσθημα ἀποβαλοῦσα, ἀπέσπασεν ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ πατρός της τὴν χρυσῆν τρίχα καταπροδώσασα αὐτὸν, παρέλαβε διὰ δωροδοκίας τὰς κλεῖς τοῦ φρουρίου παρὰ τοῦ ἐπὶ 30 ἔτη πιστοτάτου τῷ Νίσσῳ Θουρίου, ἠνοιξε δι' αὐτῶν τὴν πύλην καὶ εἰσῆλθε τέλος ὁ τῶν Κρητῶν βασιλεὺς Μίνως μετ' ἀνηκούστου θηριωδίας θύων καὶ ἀπολύων. Φονεύεται ἄγνωστος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ὁ Νῖσσος· ὁ Μίνως μετὰ τὴν ἄτιμον ταύτην καὶ δολίαν ἐκπόρθησιν ἐπιβιβάζεται εἰς τὸ πλοῖον καὶ οὐριοδρομῶν καὶ γαλήνιος ἀπέρχεται εἰς τὴν πατρικήν του γῆν! Ἡ Σκύλλα, καθ' ἣν στιγμὴν τὸ πλοῖον ἀναχωρεῖν φαίνεται παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης ἱσταμένη καὶ παρακαλοῦσα τὸν Μίνωα νὰ τὴν προσλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸ πλοῖον· ἀλλ' ὁ Μίνως ψυχρότατος καὶ ἀνάλγητος ὅλως πρὸς τὰς παρακλήσεις τῆς Σκύλλης, ἠρνήθη εἰπὼν πρὸς αὐτὴν *ὅτι ἦτο σοφός*. Μετὰ τὴν ἀπάντησιν ταύτην ἡ Σκύλλα ἀπελπισθεῖσα βάλλει ἑαυτὴν εἰς τὴν θάλασσαν· ὁ Θούριος βλέπων τὴν Σκύλλαν ἠθέλησε νὰ ῥιφθῇ καὶ αὐτός, ἀλλ' ἐμποδίζεται φοβηθεὶς. Τί νομίζετε; τὸ ἁλμυρὸν τῆς θαλάσσης καὶ οὕτω τέλος πίπτει ἡ αὐλαία.

Διὰ νὰ αἰσθανθῇς καὶ κατανοήσῃς ὅμως ἀναγνῶστα ὅ,τι τὸ δρᾶμα τοῦτο ὑψηλὸν καὶ καλὸν ἔχει, δὲν πρέπει νὰ ἀρκεσθῇς βεβαίως εἰς τὴν σύντομον αὐτοῦ περίληψιν, ἣν ἀνωτέρω ἐξεθήκα-

μεν, οὐδ' εἰς ὅσας ἡμεῖς περὶ αὐτοῦ κρίσεις θὰ ἐξενέγκωμεν. Πρέπει καὶ σὺ αὐτὸς ἐπισταμένως τὸ δρᾶμα τοῦτο νὰ διέλθῃς, ὅπως κάλλιον θαυμάσῃς τὸν ἀναμορφωτὴν τῆς νέας ἐν Ἑλλάδι σκηνῆς. Ὁ Μίνως, περὶ οὗ ὁ Ὅμηρος ἐν Ὀδ. Τ, 178, λέγει

«τῆσι δ' ἐνὶ Κνωσὸς μεγάλη πόλις, ἔν θά τε Μίνως,
ἐννέωρος βασίλευε Διὸς μεγάλου ὁ ἀριστῆς,

ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους δεικνύει χαρακτῆρα προδοτικόν, ἄτιμον, ἀπάνθρωπον καὶ δόλιον. Διαπράττει τὰ ὀβελυρώτερα τῶν κακουργημάτων, δὲν ἀπαντᾷ οὐδὲν πρόσκομμα περὶ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν, δὲν αἰσθάνεται οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην τύψιν τοῦ συνειδότος δι' ὅσα πράττει καὶ τελευταῖον οὐ μόνον δὲν κολάζεται ὑπὸ τῆς *τιμωροῦ δίκης*, ἀλλὰ γαλήνιος καὶ οὐριοδρομῶν ἐπαναστρέφει εἰς τὴν πατρικὴν αὐτοῦ γῆν!! Ἡ Σκύλλα καταπατεῖ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα, προδίδει πατρίδα καὶ γεννήτορας, ἀποβάλλει πρὸς τῇ γυναικείᾳ αὐτῆς φύσει καὶ πᾶν ἀνθρώπινον αἴσθημα χάριν τοῦ πρὸς τὸν Μίνωα ἔρωτός της καὶ γίνεται ὄντως «σκύλλα λυσσασμένη». Οὐδὲν δ' αἴσθημα ἄλλο φαίνεται ἀνταγωνιζόμενον καὶ παλαῖον πρὸς τὰ ἀπάνθρωπα καὶ θηριώδη αὐτῆς, ὅπως ἐκ τῆς ἀντιθέσεως αἰσθανθῇ ὁ θεατὴς τραγικὴν ἐν τῇ καρδίᾳ ἐντύπωσιν καὶ ἐπεικῶς διατιθέμενος συγχωρήσῃ αὐτῇ κατά τι τὰ στυγερώτερα τῶν κακουργημάτων διαπραττούσῃ. Ἐν μόνον αἴσθημα τῆς ψυχῆς αὐτῆς κατακρατεῖ τὸ τοῦ ἀγρίου καὶ ἐμπαθοῦς ἔρωτος οὗ ἕνεκα ἀποβάλλει πᾶν ἄλλο ἀνθρώπινον αἴσθημα, διαπράττει τὰ στυγερώτερα τῶν κακουργημάτων καὶ τελευταῖον ἀποθνήσκει. Βεβαίως χάριν τοῦ ἔρωτος πολλαὶ εὐγενεῖς ψυχαὶ ἀπέθανον, ἀλλ' ὁ ἔρως αὐτὸς οὐδαμῶς ἀποκλείει τὰ ἄλλα τοῦ ἀνθρώπου αἰσθήματα καὶ μάλιστα τὰ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τοὺς γονεῖς. Ἐξεναντίας ὁ ἀληθὴς καὶ εὐγενὴς ἔρως συντρέφεται καὶ συναυξάνει μετ' αὐτῶν. Ἐνδέχεται ὁ ἔρως νὰ καίῃ παρὰ πᾶν ἄλλο αἴσθημα: σφοδρότερον τὰ στήθη τοῦ κ. Βασιλειάδου, ἀλλ' ἡ φωνὴ τῆς πατρίδος καὶ ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ καθήκοντος πρὸς τοὺς γεννήσαντας καὶ θρέψαντας πρέπει νὰ εἶνε ἐπιτακτική, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ὑπερτέρα πάσης ἄλλης. Τοῦτο πράττει ἡ ἀθάνατος τοῦ Σοφοκλέους *Ἀντιγόνη*.

Ἐν τῷ δράματι τούτῳ ἐλλείπει σχεδὸν καὶ τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο, ὅπερ τελεῖ τὰ τοῦ δευτεραγωνιστοῦ ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς τραγῳδίαις καὶ ὅπερ ὡς χαριέστατα καὶ ἀληθέστατα ὁ *Patin* ἀποφαίνεται ἀποτελεῖ, οὕτως εἰπεῖν, τὸ σκάφος τὸ ἐν τῇ δραματικῇ εἰκόνι χωρίζον τοὺς ἀντιθέτους χαρακτῆρας. Καὶ ὥφελε μέν, ὡς παρακολουθῶν τις τὴν πρᾶξιν τοῦ δράματος δύναται νὰ εἰκάσῃ, δευτεραγωνιστοῦ πρόσωπον νὰ παραστήσῃ ἐν τῷ παρόντι ὁ γραῦς καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον πιστὸς τῷ Νίσσῳ Θούριος, ἀλλ' ἡ ἀγνὴ καὶ ἀκήρατος τοῦ Βασιλειάδου μοῦσα ἐφθόνησε τοῦ γέροντος τὴν ἀρετήν, παρέστησεν αὐτὸν προδότην καὶ τοσοῦτον ἀπεμόνωσε τὴν ἐν τῷ Νίσσῳ πάσχουσαν ἀρετήν, ὥστε, μὰ τὴν ἀλήθειαν, διεγείρει τὸν ἔλεον οὐχὶ τόσον πρὸς τὸν δύστηνον τῶν Μεγάρων βασιλέα, ὅσον πρὸς αὐτὸν τὸν ποιητήν, ὅστις παντάπασι τοὺς κανόνας τῆς τέχνης ἀγνοῶν, ἠθέλησε νὰ δραματουργήσῃ καὶ ἐν τοῖς προλεγομένοις αὐτοῦ ὑπερφυὲς φρονήματος ἔξαρμα ἐπιδεικνύμενος, οὕτω ταπεινὸς τὸ φρόνημα, ἀμβλὺς πρὸς τὸ πρέπον καί, οὕτως εἰπεῖν, ἀπάνθρωπος δείκνυται.

Οἷον, πρόσωπον κ. Βασιλειάδη, παριστᾷ ὁ Θούριος ἐν τῇ Σκύλλῃ σου τοῦτ' αὐτὸ παριστᾷ ὁ Πηλάδης, ἡ Ἰσμήνη, ὁ παιδαγωγὸς ἐν τῷ Ἱππολύτῳ τοῦ Εὐριπίδου, ἡ Χρυσόθεμις ἐν τῇ Ἠλέκτρᾳ τοῦ Σοφοκλέους, ὁ Νεοπτόλεμος ἐν τῷ Φιλοκτήτῃ αὐτοῦ κτλ. Τίς δὲ τούτων πάντων παρίσταται καταπροδιδοὺς τὸν ἑαυτοῦ φίλον ἢ δεσπότην συναιρόμενος τῷ πρωταγωνιστῇ τὸν πρὸς τὴν πάσχουσαν ἀρετὴν πόλεμον; Δὲν εἶνε, ἀναμορφωτὰ τῆς νέας ἐν Ἑλλάδι σκηνῆς, δὲν εἶνε τὸ δρᾶμα, ὡς ὑπέθεσας, διάλογος παιδίων. Δὲν εἶνε ἁπλοῦν κατασκεύασμα ἐξωτερικὴν μόνον μορφὴν ἔχον τουτέστι παριστῶν, πρόσωπα μωραίνοντα καὶ φλυαροῦντα. Ἐὰν τὸ δρᾶμα δὲν ἔχῃ ὑποκειμένην μίαν τινὰ ἰδέαν ἠθικὴν διὰ τοῦ ὅλου διήκουσαν καὶ οὕτως εἰπεῖν αὐτὸ ζωογονοῦσαν, ἐὰν δὲν ζωγραφῇ ἀκριβέστατα τοὺς χαρακτῆρας, ἐὰν δὲν διαπτύσσῃ τὰ συναισθήματα ἑκάστου τῶν δρώντων προσώπων καὶ δεικνύῃ τὸν μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας πόλεμον καὶ τέλος ἐὰν δὲν ἔχῃ λύσιν ἀληθῆ, τοιαύτην δηλονότι, ἐν ᾗ ὄχι μόνον ἡ ἀρετὴ νὰ ἱκανοποιῆται καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ θεατοῦ νὰ καθαίρηται, ἀλλὰ καὶ ἡ κόλασις τοῦ ἁμαρτήματος νὰ παρίσταται ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ ἐνεργείᾳ, δὲν δύναται βεβαίως νὰ κληθῇ δρᾶμα. Τί δ' ἐξ ὅλων τούτων ἐν τῷ ὑμετέρῳ δράματι εὑρίσκει τις, φίλε Βασιλειάδη; Τίνος τῶν δρώντων προσώπων ὁ χαρακτὴρ πλάσεται προσηκόντως καὶ τίνι τούτων ἀποδίδονται φρονήματα ἀξιοπρεπῆ; Τίνα σκοπὸν ἠθικὸν τὸ δρᾶμα ὑμῶν ἔχει καὶ πῶς οὗτος ἐν αὐτῷ ἐκδηλοῦται;

Ποίαν ἐντύπωσιν προξενεῖ ἐν τῷ δράματι ὑμῶν ὁ Μίνως, ὅστις παρίστοται ἐν πλήρει ψυχρότητι καὶ ἀδιαφορίᾳ ἐκδικούμενος ἀτίμως καὶ προδοτικῶς οὐδὲν φρόνημα βασιλικὸν ἔχων καὶ εὐγενὲς αἴσθημα καὶ ὅστις τελευταῖον οὐδόλως ὑπὸ τῆς *τιμωροῦ δίκης* κολάζεται; Ποίαν ἐντύπωσιν τραγικὴν προξενεῖ ἡ Σκύλλα, λυσσῶσα χάριν τοῦ πρὸς τὸν Μίνωα ἔρωτος, καὶ προδίδουσα πατρίδα, γεννήτορας καὶ βασιλείαν μετὰ τῆς μεγαλητέρας, οὕτως εἰπεῖν, ἀδιαφορίας καὶ ἀναισθησίας;

Ἡ ἀκαταμάχητος βία τοῦ ἔρωτος ὠθεῖ καὶ τὴν Μήδειαν τοῦ Εὐριπίδου (ἀς μὲ συγχωρήσωσιν οἱ ἀναγνῶται ἐπὶ τῇ συγκρίσει) εἰς τὴν σφαγὴν τῶν ἑαυτῆς τέκνων· ἀλλ' ἡ σκηνὴ αὕτη, ἐν ᾗ ἀνταγωνίζεται τὸ αἴσθημα τῆς ἐκδικήσεως πρὸς τὸ τῆς φιλοστοργίας καὶ ἐγείρεται πόλεμος κατὰ τῶν φυσικῶν τῆς Μηδείας αἰσθημάτων, ἕλκει μετὰ τοσαύτης βίας τὸ ἐνδιαφέρον τῶν θεατῶν, ὥστε καὶ τὴν σφαγὴν τῶν τέκνων αὐτῆς θεωροῦσι φυσικὴν καί ἀναγκαίαν καὶ τὸν χαρακτῆρα ὑπέροχον ἀληθῶς καὶ τραγικόν.

Ἀλλ' ἂς ἴδωμεν καὶ πῶς τελεῖται ἡ καλουμένη *τραγικὴ κάθαρσις*, ἣν ὁ Ἀριστοτέλης ὑπολαμβάνει ὡς τὸν κυριώτατον τῆς τραγῳδίας σκοπόν. Ἂς ἴδωμεν τίνι τρόπῳ *ἡ τιμωρὸς δίκη* κολάζει τὸ ἁμάρτημα, τίνι τρόπῳ ἐξιλάσκεται καὶ ἐκμειλίσσει τὴν παθοῦσαν ἀρετὴν καὶ καθαίρει τὰς τῶν θεατῶν ψυχάς. Ὁ μὲν ἄπιστος Θούριος ἀντὶ κλειδοφύλακος γίνεται χηνῶν φύλαξ, ὁ δὲ δόλιος καὶ λυμεὼν Μίνως μετὰ τὴν αἰσχρὰν του νίκην ἀποπλέει, ὡς εἴπομεν, οὐριοδρομῶν καὶ γαλήνιος εἰς τὴν πατρικὴν του γῆν!! Καλλίστη τῇ ἀληθείᾳ ἡ τοῦ ἁμαρτήματος κόλασις! ἀλλ' ἡ Σκύλλα δύναται νὰ εἴπῃ ὁ ποιητὴς ἡ ἀσεβὴς θυγάτηρ δίκην διδοῦσα βάλλει ἑαυτὴν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ οὕτως ἡ ἀρετὴ ἱκανοποιεῖται, τὸ ἁμάρτημα κολάζεται, καὶ τελεία ἐπέρχεται ἡ τραγικὴ κάθαρσις! Ἀλλ' ἐὰν οὕτω κολάζεται τὸ ἁμάρτημα καὶ τὰ τῆς τραγικῆς καθάρσεως τελοῦνται πρὸς τί τὸ καλούμενον δρᾶμα, ποῦ κεῖται ἡ δραματικὴ τέχνη; Πόσον ἀπέχει ὁ ποιητὴς τῆς Σκύλλης τῶν ἀρχῶν τοῦ ἐρεμίλλου αὐτῷ ποιητοῦ τῆς Φαίδρας. Ἐν ἐκείνῳ οὐ μόνον ἡ Φαίδρα οὐ μόνον ἡ τροφὸς αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ Θησεὺς διὰ τὸ ἐξὸ αὐτοῦ καὶ ἀλόγιστον παρίστανται κολαζόμενοι, ἐν ᾧ ἐν τῇ *λυσσασμένῃ τοῦ Βασιλειάδου Σκύλλῃ* μένουσιν ἀτιμώρητα τὰ στυγερώτερα τῶν κακουργημάτων, τοῦθ' ὅπερ ἐμποιεῖ ἀλγεινὴν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ θεατοῦ ἐντύπωσιν, μὴ ἀνεχομένου νὰ βλέπῃ τὴν κακίαν θριαμβεύουσαν καὶ οὐδόλως τιμωρουμένην.

Ἀνάγνωθι, φίλτατε Βασιλειάδη, τὰ προλεγόμενα τῆς Φαίδρας διὰ νὰ διδαχθῇς πῶς πρέπει νὰ τιμωρῶνται ἐν τοῖς δράμασι τὰ ἐγκλήματα. Ἐν αὐτοῖς ὁ ποιητὴς μετὰ φιλαύτου, οὕτως εἰπεῖν, ἡδονῆς θεωρῶν τὸ ἀριστούργημά του καὶ μετ' ἐνδοιασμοῦ τινος ἀποφαίνων αὐτὸ πάντων τῶν ἑαυτοῦ τὸ τελειότατον, προστίθησι πλὴν ἄλλων καὶ τοῦτο ὡς λόγον, ὅτι δηλαδὴ ἐν αὐτῷ οὐ μόνον τὰ μεγάλα ἁμαρτήματα, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐλάχισται κακίαι παρίστανται κολαζόμεναι. Οὐδόλως παράδοξον ὁ ποιητὴς Βασιλειάδης νὰ αἰσθάνηται τοσαύτην ἡδονὴν καὶ εὐχαρίστησιν ἀφήσας ἀτιμώρητα ἐν τῇ Σκύλλῃ του τὰ στυγερώτερα καὶ ὀβελυρώτερα τῶν κακουργημάτων, ὅσην ἀρ' ἑτέρου ἠσθάνθη καὶ ὁ ποιητὴς τῆς Φαίδρας κατωρθώσας νὰ τιμωρήσῃ ἐν τῷ δράματι τούτῳ καὶ τὰ ἐλάχιστα τῶν ἁμαρτημάτων. Διὰ νὰ αἰσθανθῇς τὰς ὀλίγας ἡμῶν ταύτας παρατηρήσεις κ. Βασιλειάδη, ἀνάγνωθι τὸ δρᾶμα σου τοῦτο εἰς ἄνθρωπόν τινα κρατοῦντα οὐχί, ὡς λέγεις *τὸ δάκρυ τῆς συγγνώμης εἰς τὰ ὄμματα καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν ἐν τῇ καρδίᾳ*, ἀλλὰ τὸν διαβήτην τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ τῆς ἀληθείας. Ἐρώτησον αὐτὸν ἀκολούθως τίνα σκοπὸν ἠθικὸν τὸ δρᾶμα σου τοῦτο ἔχει, τί δύναται νὰ δεχθῇ ὁ θεατὴς ἐξ αὐτοῦ, καὶ ποίαν ἐντύπωσιν προξενεῖ ἕκαστον τῶν δρώντων προσώπων. Εἰς τὴν ἐρώτησίν σου δὲ ταύτην θὰ λάβῃς ἀπάντησιν πληρέστατα πρὸς τὰς παρατηρήσεις ἡμῶν συνᾴδουσαν καὶ ἐξορκίζουσαν ὑμᾶς τελευταῖον εἰς τὰς σεμνὰς τῆς Μνημοσύνης θυγατέρας καὶ τὸν Φοῖβον, οὗ τὸ ἱερὸν πῦρ τοσοῦτον ἐθέρμανε τὴν καρδίαν σου, ἵνα παύσῃς ἀνίπτοις χερσὶ τὴν θύραν τῶν Μουσῶν κρούων, διότι αὕτη οὐ παντὶ τῷ κρούοντι ἀνοίγεται.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.

1600—1700.

ΙΩΣΗΦ ΓΕΩΡΓΕΙΡΗΝΗΣ.

Ἡ βαθεία μελέτη εἰς τὴν Νεοελληνικὴν φιλολογίαν εἶναι ὁ κυριώτερος μοχλὸς πρὸς ἐξιχνίασιν τῶν σκοτεινῶν αὐτῆς μερῶν. Ἡ δὲ πρὸ πολλοῦ καὶ παντὸς ἐπαίνου ἀξία ἐπίδοσις τινῶν λογίων εἰς τὸ σπουδαῖον αὐτὸ ἀντικείμενον ἔφερεν εἰς φῶς ὅλως ἀγνώστους εἰδήσεις καὶ πρόσωπα διαλάμψαντα κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς ἐκείνους χρόνους καὶ προπαρασκευάσαντα τὸ ἔθνος εἰς τὴν ἀναγέννησίν του. Ἕνια ὅμως αὐτῶν τῶν ἀντικειμένων ἐπιπολαίως ἀναζητηθέντα καὶ οὐχὶ μετὰ ἐμβριθοῦς σπουδῆς καὶ μελέτης, σφαλερῶς ἐδημοσιεύθησαν τὸ πρῶτον, ἀντιγραφόμενα δ' ὑπ' ἄλλων σφαλερῶς μεταδίδονται, καὶ ἴσως ἐὰν μὴ σπεύσωμεν εἰς τὴν διόρθωσίν των αἱ μετέπειτα γενεαὶ καὶ οἱ καθ' ἡμᾶς ἐρευνηταὶ κατακρίνωσιν δικαίως τὴν ἐπιπολαιότητα ταύτην.

Οὐδόλως διὰ τῶν γραφομένων μας σκοποῦμεν νὰ κατακρίνωμεν τοὺς εἰς τὴν Νεοελληνικὴν φιλολογίαν ἀσχολουμένους, μάλιστα δὲ θεωροῦμεν αὐτοὺς ἀξίους παντὸς ἐπαίνου διὰ τὸ φιλόπονον καὶ χαλκέντερόν των, μηδενὸς κόπου φειδομένων εἰς ἀναζήτησιν τῆς προγονικῆς μας δόξης κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ξενοκρατείας.

Τρία τὰ εἰς τὸν βίον τοῦ Ἰωσὴφ κακῶς δημοσιευθέντα· πρῶτον τὸ σφαλερὸν τοῦ ὀνόματός του, δεύτερον ἡ μὴ διάσωσις ἐπιστολῶν του ἐν τῇ Βολδειανῇ βιβλιοθήκῃ, ἐν Ὀξωνίᾳ, καὶ τρίτον ἡ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐκδοθεῖσα προσφώνησις εἰς τὴν ἀγγλικὴν μετάφρασιν τοῦ συγγράμματός του περὶ τῶν νήσων Σάμου, Ἰκαρίας κτλ. καὶ ὧν ἐπιχειροῦμεν τὴν διόρθωσιν, οὐδόλως ἐξετάζοντες τὰ περαιτέρω τοῦ βίου του ἐπὶ τοῦ παρόντος. (1)

Τὸ ὄνομα τοῦ λογίου τούτου διαφοροτρόπως μνημονεύεται. Ἐν τῇ Νεοελληνικῇ Φιλολογίᾳ (2) γράφεται Γεωργερίνης· ἐν τῷ Προσθῆκαι καὶ Διορθώσεις (3) Γεωργιρήνης· ἐν τῇ πραγματείᾳ περὶ ἐρημώσεως κτλ. τῆς Σάμου (4) Γεωργερήνης καὶ Γεωργινὸς· ἐν τῷ βίῳ Κ. Ῥοδοκανάκιδος (5) Γεωργερίνης· μόνον εἰς τὰ Σαμιακὰ (6) μνημονεύεται ὀρθῶς εἰς τὸν πρόλογον τοῦ πρώτου τόμου τὸ ὄνομα τοῦ Γεωργειρήνου (7) ὅπερ ἐπιβεβαιοῖ καὶ ἡ ἐν τῇ ἀγγλικῇ μεταφράσει δημοσιευθεῖσα Ἑλληνιστὶ προσφώνησις πρὸς τὸν Ἰάκωβον τὸν Δοῦκα τοῦ Ἐβράκου, ἐξ ἧς καὶ ἀντεγράφη.

Ἐκ τῶν περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Γεωργειρήνου λεχθέντων κατάδηλον γίνεται ὅτι κακῶς ἐξέλαβεν ὁ μακαρίτης Δημητρακόπουλος (8) ὅτι ἡ προσφώνησις εἶναι γεγραμμένη Ἀγγλιστὶ καὶ οὐχὶ Ἑλληνιστί. Ἡ προσφώνησις εἶναι γεγραμμένη Ἑλληνιστὶ καὶ μεταπερασμένη Ἀγγλιστί, καὶ ἥντινα ἐκδίδομεν κατωτέρω, πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῶν γραφομένων μας, πρὸς ἀντίκρουσιν τῆς γνώμης τοῦ δεινοῦ κατηγόρου τῶν Ἑλλήνων Τουρνεφουρτίου (9) ὅτι δηλ. τὸ σύγγραμμα τοῦ Γεωργειρήνου ἐγράφη ἐν τῇ χυδαίᾳ ἑλληνικῇ καὶ πρὸς κατάδειξιν τῆς φιλοπατρίας τοῦ ἀνδρός.

Περὶ τοῦ ὅτι δὲν σώζονται ἐπιστολαὶ τοῦ Ἰωσὴφ ἐν τῇ Βολδειανῇ βιβλιοθήκῃ, ἐν Ὀξωνίᾳ, αὐτοὶ οἱ κατάλογοι τῶν χειρογράφων της οἱ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου διατηρούμενοι τὸ μαρτυροῦσιν, πρὸς δὲ τὸ ἐπιμαρτυρεῖ καὶ τὸ ἀπόσπασμα τῆς παρατιθεμένης ἐπιστολῆς τοῦ αἰδεσίμου *Cox* βιβλιοθηκαρίου τῆς Βολδειανῆς βιβλιοθήκης, ἀπαντῶντος μοι εἰς τὴν ἐρώτησίν μου ἐὰν ὑπάρχωσιν ἐπιστολαὶ τοῦ Ἰωσὴφ εἰς τὴν ἐν ᾗ προΐσταται βιβλιοθήκην ὧδε.

Dear Sir.

I can not find that Georgirenes corresponded with any here. The kave none of his letters in this Librery....

Truly yours H. O. Cox.

Οὐδόλως ἐξετάζομεν πόθεν προῆλθον τὰ μνημονευθέντα σφάλματα ὧν τινων τὴν διόρθωσιν ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαίαν· μόνον εἰς τὸ περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Γεωργειρήνου λέγομεν ὅτι ἡ κακῶς δημοσιευθεῖσα ἐπιγραφὴ τῆς ἐνταῦθα Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας ἐγένετο αἰτία κατά τι τοῦ κακοῦ τούτου. (10) Αἰτούμεθα δὲ τῆς συγγνώμης τῶν μνημονευομένων συγγραφέων ἐὰν διὰ τῶν γραφομένων μας ἐλυπήσαμέν τινα.

Γνωστὸν ὡς μόνον σύγγραμμα τοῦ Γεωργειρήνου μνημονεύεται ἡ περιγραφὴ τῆς παρούσης καταστάσεως τῆς Σάμου. κτλ. ἐν Ἀγγλικῇ (11) καὶ Γερμανικῇ (12) μεταφράσει καὶ ἡ πολλάκις δημοσιευθεῖσα διαμαρτύρησις αὐτοῦ Ἀγγλιστὶ καὶ Ἑλληνιστὶ Εἰς δὲ τοὺς καταλόγους τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βρετανικοῦ μουσείου μνημονεύεται καὶ τόδε ὡς σύγγραμμα τοῦ Ἰωσήφ. *A true and exact relation of the strange finding out of Moses his Tombe in a valley neere unto Mount Nebo in Palestina. London 1657.* τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ καθὼς καὶ τοῦ πρώτου κέτηται ἀντίγραφα· τοῦ πρώτου ἴσως δημοσιεύσομεν τὴν προετοιμαζομένην μετάφρασίν του ἀφοῦ δυστυχῶς τὸ προτότυπον ἀπώλετο.

Ἡ *προσφώνησις*.

Τῷ ὑπελοπρεπεστάτῳ (ὑψηλοπρεπεστάτῳ) τε καὶ πορφυρογεννήτῳ ἄρχοντι κυρίῳ κυρίῳ Ἰακώβῳ τῷ ἡγεμόνι τῆς μεγαλοπόλεως Ἐβράκου ὁ τῶν ἀρχιερέων ἐλάχιστος Σάμου Ἰωσὴφ ὁ Γεωργειρήνης ταπεινὴν προσκύνησιν ἀπονέμω.

Οἱ τῆς σοφίας ἀντιποιούμενοι, ὑπηλοπρεπέστατε (ὑψηλοπρεπέστατε) ἄρχων, οὐ μόνον τοῖς μετεώροις τῶν ὄντων ἀκριβῶς προσέχειν πεφύκασιν, ἀλλὰ καὶ τὰ τούτων ἐλάττονα οὐκ ἀπαξιοῦσιν ἐξεπίστασθαι,, τούτοις μὲν δὴ καὶ τὸ περίβλεπτον τῆς βρεττανιγένος (τῶν βρεττανῶν γένος) ἐπόμενον, οὐ μέντοι παύεταί πως τὰ συνήθη καὶ ἐγγύς, ὡς οἱ πολλοὶ περιεργαζόμενον, ἀλλ' ἑνὸς ἑκάστου πράγματος κατάστασιν καὶ ἐνιαύσιον διαγωγὴν καὶ τὰς γνώμας τῶν πραξάντων καὶ τὰς αἰτίας διατελεῖ συντόνως ἅμα καὶ προσεχῶς καὶ μακρὰν ὄντων συμπεριεξετάζον· ἀνθ' ὅτου τῶν ἐναῦθα φιλομαθῶν καὶ εὐγενείᾳ περιφήμων ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι, φύσει φιλοπράγμονες ὄντες, ἐξελιπάρησάν με τὴν τοῦ Ἰωνικοῦ

---

(1) Παράβαλ. περὶ τοῦ βίου του τὰ κατωτέρω μνημονευόμενα συγγράμματα.

(2) Νεοελληνικὴ Φιλολογία Κ. Σάθα. Ἀθῆναι 1868. σελ. 344.

(3) Προσθῆκαι καὶ διορθώσεις εἰς τὴν Νεοελ. Φιλολογίαν Κ. Σάθα. ὑπὸ Α. Κ. Δημητρακοπούλου. Λειψ. 1871 σελ. 59. (μετάφρασις τοῦ ὀνόματος ἐσφαλμένη).

(4) Πραγματεία περὶ τῆς ἐρημώσεως καὶ τοῦ συνοικισμοῦ τῆς Σάμου, ὑπὸ Ε. Ι. Κρητικίδου. Ἐν Ἑρμουπόλει Σύρου 1870 σελ. 9. καὶ 45.

(5) Βίος καὶ συγγρ. Κ. Ῥοδοκανάκιδος κτλ. Ἀθην. 1872. σελ. 41.—46· καὶ Λέοντος Ἀλλατίου Ἑλλὰς κτλ. Ἀθην. 1872. ὑπὸ Δ. Ῥοδοκανάκιδος· ὁ συγγραφεὺς τῶν δύο ἄνω συγγραμάτων ἐδημοσίευσε καὶ πρότερον τινα περὶ Γεωργειρήνου εἰς τὰ Μύρια Ὅσα συγγρ. περιοδ. ὑπὸ Ι. Ἰσιδ. Σκυλίτση. τομ. ά. σελ. 329—334. 1868. Ἐν τῇ Ἐκλεκτικῇ ἐφημ. Ἀθηνῶν Ν. Ο. Κορεσίου φυλ. 26 8 Ἰουλίου 1869· καὶ εἰς τὸ *Notes and queries* φυλ. 31 Αὐγ. 1867 σελ. 206—207. — Εἴς τινα τούτων μνημονεύεται Γεωργινός.

(6) Σαμιακά. Ε. Σταματιάδου. Ἀθῆναι 1868 πρόλ. (7) Οἱ ξένοι συγγραφεῖς ὡς ὁ *Dapper Description exacte des isles des l' Archipel* κτλ. *Pradute de flamand d' o Dapper. M. D. Amoterdam* 1703. σελ. 211—212. (Ἑλληνικὴ μετάφρασίς του περὶ Σάμου εἰς τοῦ ἄνω συγγράμματος ἐγένετο ἐν Σάμῳ ὑπὸ Μ. Πυργίου. Ἐν Σάμῳ 1871. σελ. 74) ὁ Τουρνεφόρτιος *Relation d' un Voyage du Levant. Par. M. Pitton de Tournefort. tom premier. Paris MDCCXVII* σελ. 433. κλ. κακῶς μνημονεύουσιν τὸνομά του ὅπερ συμβαίνει καὶ εἰς τὴν μετάφρασιν τοῦ περὶ Σάμου κτλ. συγγράματος τοῦ Γεωργειρήνου.

(8) Ἐν τῷ μνημονευθέντι συγγράμματί του. σελ. 59.

(9) Ἐν τῷ μνημονευθέντι συγγράμματί του. 433.

(10) Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἐδημοσιεύθη πολλάκις ἐν τοῖς μνημονευθεῖσι συγγράμμασι τοῦ Δ. Ῥοδοκανάκιδος καὶ ἐν τῇ τοῦ Κρητικίδου μνημονευθήσει πραγματείᾳ, πάντοτε ὅμως ἐλλειπῶς.

(11) Νεοελ. Φιλλογ. Κ. Σάθα σελ. 345. Α. Κ. Δημητρακοπούλου Προσθήκαι καὶ Διορθώσεις σελ. 59-60.

(12) Α. Κ. Δημητρακοπούλου Προσθ καὶ Διορθ. σελ. 60. (ἐν τοῖς μνημονεύ. συγ. τ. Δ. Ῥοδοκανάκιδος).

μέρους στάσιν τε καὶ τῶν κυκλάδων νήσων,ὅσον ἐμοὶ ἐφικτόν ἐστιν, εἰς δέον περιγράται (περιγράψαι)· συνεπιδεικνύων πρὸς τοῖς ὃν τρόπον τὸ νῦν ἔχον ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν καὶ βαρβάρων ἀγαρῶν· (ἀγαρινῶν) τὸ φιλάνθρωπι (φιλανθρωπίας) ἄξιον καὶ ὑπερασπισμοῦ γένος ἡμῶν τὸν βίον διεξάγον πολιτεύεται, καὶ μυρία δεινὰ παρ' ἐκείνων πάσχον φαίνεται· ἐγὼ μὲν οὖν τὴν ἐκείνων φιλοπραγμοσύνην περὶ πλείστου ποιησάμενος, καὶ χρησίμην οὖσαν ἡγησάμενος, καταληπτικήν τινα περιγραφὴν τίνων, κυκλάδων νήσων, τῶν μὲν (μετὰ) σάμου, ἰκαρίας, πάτμου καὶ ἁγίου ὄρους τοῦ ἄθωνος, τύπῳ παραδοῦναι προῃρημαι. ἀλλ' ἐπειδὴ τουτὶ τὸ ἐγχείρημα ἄμουσον τε καὶ σοφίας ἄμοιρον εἶναι δοκεῖ, σκέπης τινὸς καὶ ἐπικουρίας ἐξ ἀνάγκης προσδεῖται· ὡς ἂν δήπουθεν μη τοῖς σοφωτέροις ἄδοξον φανείη καὶ ἀειδές· διὰ δὴ ταῦτά γε πρὸς τὸ ἔκλαμπρον τοῦ πανευδόξου τῆς σῆς ὑτηλότητος (ὑψηλότητος) ὀνόματος προστρέχειν ὑπείληφα, καὶ μετὰ πάσης αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας αὐτὸ τῇ σῇ σεμνοπρεπεστάτῃ καθιερῶ ὑτηλότητι (ὑψηλότητι), οὐχ ἄξιον κρίνας αὐτῆς, εὐτελὲς ὑπάρχον, ἀλλ' ὡς τῆς ἐμῆς πρὸς αὐτὴν δουλικῆς προσκυνήσεως τεκμήριον, καὶ ὧν παρ' αὐτῆς εὖ ἐγὼ πεπονθώς, καὶ δι' ἐμοῦ ξύμπαν τὸ τῆς ἑλλάδος γένος φαινόμεθα· δέσμαι τοίνυν τῆς ἡτηλοπρεπείας (ὑψηλοπρεπείας) σου ὡς πολλῶν εὐεργεσιῶν ἐμὲ ἄξιον ἡγήσαιο, οὕτω καὶ τὴν παροῦσαν συνεπιμετρῆσαι χάριν, καὶ εὐνοϊκῶς, ὡς εἴωθας, τοῦ σοῦ οἰκέτου τουτὶ ὑποδέξασθαι τὸ δώρημα. Ἔτι δὲ πρὸς τοῖς καὶ ὡς φιλανθρωπότατος ἡμῶν ὑπερασπιστὴς αὐτό τε καὶ ἡμᾶς τῇ ὑτηλοπρεπεστάτῃ (ὑψηλοπρεπεστάτῃ) σκέπῃ σου ἀμώμους διατηροῦσαι ἀπὸ τῶν οἰωθότων οὐμέντοιγε μιμήσασθαι, ἀλλὰ μωμήσασθαι· ἡμεῖς δὲ δίκην ἀμοιβῆς τῷ παναριστομεγίστῳ Θεῷ διατελοῦμεν εὐχόμενοι τὴν ὑμετέραν εὐδαιμονεῖν ὑτηλοπρέπειαν (ὑψηλοπρέπειαν εἰς ἀπεράντους ἐνιαυτοὺς ἐῤῥωμένως εἰρηνικῶς καὶ περιχαρῶς τὸν βίον διάγουσαν. Ἀμήν.

Ἔγραφον ἐν Λονδίνῳ κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1873.

Π. Γ. Ζ.

Η ΤΙΜΩΡΙΑ. (1)

(Ἐλευθέρα μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Φ. Δ.)

(Συνέχεια ἴδε φυλλ. Γ).

III.

Τὸ Ξενοδοχεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Πέτρος Σαρπαὶ ὡδήγησε τὸν Ἱππότην Δὲ Τολουμόντην ἔκειτο ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως δύω μεγάλων ὁδῶν, ὀλίγων διαβατῶν, καθ' ὅτι, ὡς εἶναι γνωστόν, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ μεταξὺ τῶν χωρίων συγκοινωνία δὲν ἦτο μεγάλη, οἷα ὑπάρχει ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν.

Οἰκία μετρίου μεγέθους, ὀχυρωμένη οὕτως εἰπεῖν, ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ σταχυοθήκης, ἀφ' ἑτέρου δὲ δι' ἱπποστασίου, καὶ σκιαζομένη κατὰ τὸ βόρειον καὶ νότιον μέρος ὑπὸ μεγάλων δένδρων, ἰδοὺ τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Στόφρελ οὗτινος οἱ μὴ κεκονιασμένοι τοῖχοι, προὐξένουν λυπηρὰν ἐντύπωσιν

Ὁ ξενοδόχος ἔσπευσεν εἰς τὴν πρώτην ἀντήχησιν τῶν πλησιαζόντων βημάτων, ἡ δὲ φυσιογνωμία αὐτοῦ ἀμέσως κατεστάθη φαιδρὰ, ὡς εἶδεν ἱππότην καλῶς ἐνδεδυμένον, ἱστάμενον πρὸ τῆς οἰκίας καὶ ἐρωτῶντα αὐτὸν, ἐὰν ἠδύνατο νὰ παράσχῃ εἰς αὐτὸν ἄσυλον διὰ μίαν νύκτα.

— Βεβαίως, Κύριε, βεβαίως ἀπήντησε μετ' ἐμφάσεως πλήρους κολακείας : εὐαρεστηθῆτε νὰ καταβῆτε· θέλομεν προσπαθήσει, ὅπως διανυκτερεύσητε καλῶς.

Ἔδραμε δὲ διὰ νὰ λάβῃ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, ἀλλ' ὁ συνοδεύων χωρικὸς τὸν Ἱππότην προὔλαβεν αὐτοῦ.

— Ἀ ! σὺ εἶσαι Σαρπαί ! Διάβολε! δὲν σὲ εἶχον παρατηρήσει· μήπως εἶσαι μὲ τὸν κύριον;

— Μάλιστα ἐγὼ ὡδήγησα τὸν κύριον ἐνταῦθα, καὶ πιστεύω ὅτι δὲν θὰ μὲ κάμητε νὰ λυπηθῷ διὰ τὴν σύστασίν μου αὐτήν.

— Ὁ λόγος δὰ αὐτὸς ἦτον ὅλως δι' ὅλου περιττός· ἀλλ' ἔστω, σοὶ τὸ συγχωρῶ, μάλιστα εἰς ἐσὲ, ὅστις γνωρίζεις πῶς οἱ ξένοι περῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν μου. Εἶτα δὲ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Ἱππότην :

— Εὐαρεστηθῆτε, Κύριε, νὰ εἰσέλθητε· ἡ σύζυγός μου θέλει σᾶς ὑποδεχθῆ ἐνῷ ἐγὼ θὰ φροντίσω διὰ τὸν ἵππον σας.

Ὁ Ῥιχάρδος μετὰ τοῦ Σαρπαὶ εἰσέδυσαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ οἰκήματος.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν εὑρέθησαν ἐνώπιον τοῦ μαγειρείου, ἔνθα συνηντήθησαν μετὰ τῆς γυναικὸς τοῦ Στόφρελ, μιᾶς ἐριννύος, ἥτις ἤδη ὑπερέβαινε τὰ πεντήκοντα ἔτη, καὶ ἧς ἡ ῥιπαρότης ἐξισοῦτο ἐντελῶς μετὰ τῆς ἀσχημίας τοῦ προσώπου της.

Αὕτη ἔφερεν αὐτοὺς εἰς εἶδος τι αἰθούσης, ἥτις, καθὼς καὶ ἅπαν τὸ οἴκημα, ἦτο σκοτεινὴ καὶ πενιχρά.

— Ἐὰν ἔχητε οἶνον, φέρετέ μας μίαν φιάλην, εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁ ἱππότης, καὶ ἑτοιμάσετε δεῖπνον διὰ δύω ἄτομα, ἐπειδὴ θὰ δειπνήσῃ μετ' ἐμοῦ καὶ ὁ καλὸς οὗτος ἄνθρωπος.

— Θὰ μοὶ συγχωρήσητε νὰ μὴ δεχθῶ, ὑπέλαβεν ὁ χωρικὸς, διότι ἔχω μεγάλην ἀνάγκην ὅπως ἐπιστρέψω· ἡ σύζυγος καὶ ἡ κόρη μου ἔμειναν μόναι εἰς τὴν οἰκίαν, ὥστε, σᾶς εὔχομαι τὴν καλὴν νύκτα.

Μεθ' ὅλην τὴν θέλησιν, ἣν εἶχεν ὁ Κ. Δὲ Τολουμόντης, καὶ μεθ' ὅλην τὴν ἐπιμονὴν, ἣν μετεχειρίσθη, δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὸν τίμιον χωρικὸν, ὅστις ἀνεχώρησε ἀρνηθεὶς μάλιστα μετ' ἀξιοπρεποῦς τρόπου νὰ δεχθῇ τὸ χρυσοῦν νόμισμα, τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος ἠθέλησε νὰ τῷ προσφέρῃ ὡς μικρὰν ἀμοιβὴν τῆς ἐκδουλεύσεώς του.

Μετά τινας στιγμὰς ὁ περιηγητὴς ἐκάθητο μόνος πλησίον τῆς τραπέζης, ἔχων ἀπέναντι αὐτοῦ τὸν ξενοδόχον, ὃν ἠδυνήθη ἀνέτως νὰ σπουδάσῃ.

Ὁ Ἀῤῥῖκος Στόφρελ ἦτον ἀνὴρ ὑπερβὰς τὸ πεντηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του, κράσεως ἀθλητικῆς, προξενῶν, κατὰ τὸ κοινῶς λεγόμενον, καλὴν *φιγούραν*.

Ἐτέθη πλήρης οἰκειότητος κατέναντι τοῦ ἱππότου, καὶ ἤρξατο περιττολογῶν, προσπαθῶν ὅμως πάντοτε ἵνα ῥίπτῃ ἐπιτηδείως τοὺς λόγους, ὅπως δυνηθῇ νὰ πληροφορηθῇ ὁποίας ποιότητος ἦτον ὁ ξένος, πόθεν ἤρχετο καὶ ποῦ ὑπάγει. Οὗτος ὅμως ἀντὶ νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν ἀδιάκριτον αὐτοῦ περιέργειαν, ἤρξατο ἐρωτῶν αὐτὸν περὶ διαφόρων πραγμάτων. Ἀλλ' ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ, γραῖα τις ὑπηρέτρια ὑψηλὴ καὶ σκελετώδης εἰσῆλθε κομίζουσα τὸ δεῖπνον, ὅπερ συνίστατο ἐκ λαχανικῶν καὶ ἐκ τεμαχίων κρέατος ἀγριοχοίρου, πρὸς τὰ ὁποῖα ὁ Ἱππότης ἔσπευσε νὰ προσφέρῃ τὴν ἀνήκουσαν τιμήν.

Ἐν ᾧ δὲ ἐτελείονε τὸ δεῖπνον του, παρετήρησεν, ὅτι ὁ ξενοδόχος ἠκροάζετο μετὰ προσοχῆς, ὡς ἐὰν ἤκουε μακρόθεν ἐρχόμενον θόρυβον.

— Βεβαίως αὐτὸ εἶναι! ἀνέκραξεν οὗτος μετά τινα δευτερόλεπτα. Δὲν ἀπατῶμαι .... εἶναι κάλπασμα ἵππου ...

Ταῦτα δὲ λέγων, ἀναστὰς ἐξῆλθε.

Ἐν ταύτῳ δὲ καὶ ὁ Κ. Δὲ Τολουμόντης ἤκουσε βήματα ἵππου, πλήττοντα τὸ ἔδαφος πρὸ τῆς θύρας· συγχρόνως δ' ἠκούσθη ἡ φωνὴ τῆς ξενοδόχου, λέγουσα:

— Εἰσέλθετε, κύριε Βαπτίστα, εἰσέλθετε, ἴσως εἶναι ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ζητῆτε.

Μετά τινας στιγμὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν, ἀνὴρ προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν, φέρων ἐνδυμασίαν ὑπηρέτου ἄρχοντος, ὅστις, προχωρήσας κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν περιηγητὴν καὶ ὑποκλίνων ἐδαφιαίως, εἶπεν:

— Ὁ Κύριος θὰ μοὶ ἐπιτρέψῃ νὰ ἐρωτήσῳ αὐτόν, ἐὰν ἦναι ὁ ἴδιος, ὅστις ἤρχετο εἰς τὸν πύργον μὲ σκοπὸν νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ ἀποθανόντα Βαρῶνον Δὲ Ῥουγεθιέρον;

— Μάλιστα, ἐγὼ εἶμαι.

— Ὁ Κ. Κόμης Δὲ Χαλεμβράϋ τὸν ὁποῖον ὑπηρετῶν μὲ διέταξεν, ὅπως ἔλθω καὶ σᾶς ἐγχειρίσῳ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην.

Ὁ Κ. Δὲ Τολουμόντης ἐξεπλάγη μεγάλως ἀκούσας ταῦτα· ἐν τούτοις, ἔσπευσε νὰ λάβῃ καὶ ἀναγνώσῃ ἣν ὁ ὑπηρέτης τῷ ἔδωκεν ἐπιστολήν.

Ὁ Κόμης τῷ ἔγραφε μετὰ πολλῆς εὐγενείας, ὅτι εἰδοποιηθεὶς τὸν σκοπὸν τοῦ ταξειδίου του καὶ τὴν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ *Λευκοῦ ἵππου* ἄφιξίν του, παρεκάλει αὐτὸν θερμῶς, ὅπως δεχθῇ τὴν φιλοξενίαν του δι' αὐτὸ τὸ ἑσπέρας, βεβαιῶν αὐτὸν περὶ τῆς εὐχαριστήσεως, ἣν ἤθελε δοκιμάσει, ὑποδεχόμενος ἀρχαῖον φίλον τοῦ ἀξιοθρηνήτου Βαρώνου Δὲ Ῥουγεθιέρου.

— Παράξενον, εἶπε, τελειώσας τὴν ἀνάγνωσιν, τίνι τρόπῳ ὁ κύριός σου εἶναι πληροφορημένος περὶ τοῦ ταξειδίου μου;

— Δὲν γνωρίζω θετικῶς, ὑπέλαβεν ὁ ὑπηρέτης. Ταῦτα μόνον δύναμαι νὰ σᾶς εἴπω, ὅτι νέος τις, ἐλθὼν εἰς τὸν πύργον, ἐπέμενεν, ὅπως εἰσαχθῇ παρὰ τῷ κόμητι, διατεινόμενος ὅτι εἶχε νὰ ἀναγγείλῃ σπουδαῖόν τι. Κατόπιν δὲ τῆς συνεντεύξεως ταύτης, διετάχθην ὅπως, ἄνευ ἀργοπορίας, μεταβῶ ἐνταῦθα, διὰ τὴν αἰτίαν, τὴν ὁποίαν ἤδη γνωρίζετε.

— Ἀ! καταλαβάνω· ὁ Σαρπαὶ βεβαίως θὰ ἔστειλε τὸν υἱόν του .... Ἴσως ὁ σκοπὸς ἦτον εὐγενής, ὤφειλεν ὅμως νὰ μὲ συμβουλευθῇ.

Ἡ φανέρωσις αὕτη τοῦ Ἱππότου, ἐφάνη ὅτι δυσηρέστησε πολὺ τὸν ξενοδόχον, ὅστις ἐψιθύρισεν ἐντὸς τῶν χειλέων του, — τὸν κακοῦργον! θὰ μοῦ τὸ πληρώσῃ μίαν ἡμέραν. — καὶ ἐδυθίσθη εἰς σκέψεις, ἀφ' ὧν ἀφεῖλεν αὐτὸν ἡ φωνὴ τοῦ περιηγητοῦ, αἰτήσαντος χαρτίον, γραφίδα, καὶ μελανοδοχεῖον, τὰ ὁποῖα ἀμέσως τῷ προσεφέρθησαν.

Ὁ Κ. Δὲ Τολουμόντης ἐχάραξε ταχέως ἀπάντησιν, εὐχαριστῶν ἀπὸ καρδίας τὸν κόμητα, διὰ τὴν παν εὐγενῆ ταύτην πρόσκλησιν· ἕνεκεν ὅμως τοῦ ἐκ τῆς ὁδοιπορίας καμάτου,ὃν ἤδη αἰσθάνεται, καὶ τῆς ἤδη προκεχωρηκυίας νυκτός, ἀνέβαλλε τὴν ἄφιξίν του διὰ τὴν ἐπαύριον, καθ' ἣν εὐχαρίστως ἤθελε λάβει τὴν τιμὴν νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν πύργον.

Τελειωθείσης τῆς ἐπιστολῆς, ἐνεχείρισε ταύτην εἰς τὸν ἀναμένοντα ὑπηρέτην, ὅστις ἀνεχώρησε πάραυτα.

IV.

Οἱ ἀναγνῶσαι ἤδη ἐννόησαν, ὅτι ὁ Ἱππότης ἦν ἀνὴρ ἀπορασιστικὸς καὶ δεδοκιμασμένος ὑπὸ τῶν περιστάσεων. Ἂν καὶ προσεφέρετο αὐτῷ φιλοξενία εὐγενὴς καὶ λαμπρά, προὐτίμησεν ὅμως τὸ πενιχρὸν ξενοδοχεῖον τοῦ *Λευκοῦ ἵππου*, διότι εἶδεν εἰς τὰς ἐκῤῥάσεις τοῦ χωρικοῦ Σαρπαὶ ὑποκρυπτομένην τινὰ δυσπιστίαν, καὶ φόβον, τὰ ὁποῖα, κατὰ παράξενον σύμπτωσιν ἐπεβεβαίου ἡ εἰς τὸν πύργον ἀποστολὴ τοῦ υἱοῦ τούτου. Ἄλλως τε δὲν ἐδυνήθη νὰ φέρῃ τὸν χωρικὸν εἰς σαφεστέραν ἐξήγησιν, ἐπειδὴ διεῖδεν, ὅτι ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἐκωλύετο ὑπὸ σοβαρῶν φόβων, εἰς οὓς ἤθελε μὲν νὰ εἰσδυσῃ ὑστερεῖτο ὅμως παντὸς βοηθητικοῦ μέσου.

Ἦσαν ἤδη ἐννέα ὧραι τῆς νυκτὸς.

Ὁ Ἱππότης εἰθισμένος ὤν, ὅπως κατακλίνηται ἀργὰ, ἀπεφάσισε νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν μετὰ τοῦ ξενοδόχου συνδιάλεξιν, ἣν διέκοψεν ἡ ἄφιξις τοῦ ὑπηρέτου. Προσεκάλεσε λοιπὸν τοῦτον, ἵνα συμπίωσι ἐκ τοῦ παρατεθειμένου οἴνου.

Ἡτοιμάζετο νὰ στρέψῃ εὐσχήμως τὸν λόγον ἐπὶ τὰ ἀφορῶντα τὸν θάνατον τοῦ Βαρώνου, ὅτε ὁ ξενοδόχος ἀνελπίστως προὔλαβεν ἐρωτήσας αὐτόν:

— Ὑπῆρξατε λοιπόν, Κύριε, φίλος τοῦ μακαρίτου Βαρώνου; ἐγώ . . . δὲν ἐγνώρισα αὐτόν, λέγουν ὅμως, ὅτι ἔπραξε πολλὰ καλὰ εἰς τὸν τόπον.

— Γνωρίζετε λοιπὸν τὰ συμβάντα κατὰ τὸν θάνατόν του;

— Ἐγώ ! πῶς θὰ τὰ γνωρίζω; δὲν ἔχω καμμίαν αἰτίαν ὅπως καταγίνωμαι εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν.

— Δὲν λέγω τοῦτο, ὑπέλαβεν ὁ ἱππότης, ἐκπλαγεὶς μεγάλως διὰ τὴν ἔντονον καὶ αἰφνιδίαν ταύτην ἄρνησιν, ἀλλ' ἐπειδὴ, ὅταν τὸ δυστύχημα τοῦτο διεπράχθη ὑπῆρχετε νομίζω, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κ. Δὲ Οὐϊδενφέλδου, συγγενοῦς τοῦ θύματος, θὰ ἠκούσατε βεβαίως νὰ ὁμιλῶσι περὶ τοῦ μυστηριώδους τούτου κακουργήματος.

— Μυστηριώδους ! ποσῶς· ὁ Βαρῶνος ἐδολοφονήθη ὑπὸ λῃστῶν, οἵτινες ἀπέβλεπον εἰς τὸ ἀργύριόν του, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον συμβαίνει καθημερινῶς.

— Οὐδεὶς ὅμως τῶν ἐνόχων συνελήφθη, τὸ δέ σῶμα δὲν ἀνευρέθη.

— Μάλιστα, ἀλλ' ἡ δικαιοσύνη συνέλεξεν ἀπάσας τὰς ἀποδείξεις, αἵτινες μαρτυροῦσι σαφῶς τὸν τρόπον τοῦ θανάτου του. Ἀλλά . . . σᾶς ἐπαναλαμβάνω, ὅτι οὐδὲν γνωρίζω θετικόν, ὅσον ἀφορᾷ τὸ συμβὰν αὐτό· ἐπειδὴ δὲ αὔριον πορεύεσθε εἰς τὸν πύργον, δύνασθε νὰ λάβητε ὅσας πληροφορίας ἐπιθυμεῖτε.

Τούτων ἀνταμειφθέντων, ἐμεσολάβησεν μικρὰ σιωπή, καθ' ἣν ἀμφότεροι κατελήφθησαν ὑπὸ βαθέων συλλογισμῶν. Ὁ ἱππότης, ἐπὶ τέλους, σύρων τὸ ὡρολόγιον αὐτοῦ, καὶ ἰδὼν ὅτι ἐπλησίαζεν ἡ ἑνδεκάτη εἶπεν εἰς τὸν ξενοδόχον, ὅπως τὸν ὁδηγήσῃ εἰς τὸ δι' αὐτὸν ὡρισμένον δωμάτιον.

Τὸ πᾶν ἦτο σιωπηλὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἐξοῦ ἐγείνετο φανερόν, ὅτι ἦτε σύζυγος τοῦ Στόφρελ καὶ ἡ ὑπηρέτρια ἐκοιμῶντο.

Εἰσῆλθε μόνος ἐν τῷ δωματίῳ τὸ ὁποῖον ἤρχισε νὰ ἐξεταζῇ μετὰ προσοχῆς, ἀλλ' ὅπερ κατὰ τὴν πενιχρότητα, οὐδόλως διέφερε τοῦ ὅλου κτιρίου.

Ἐν αὐτῷ ὑπῆρχον δύω κλῖναι· τὰ παράθυρα ἔφερον κιγκλίδας σιδηρᾶς ἡ δὲ θύρα ἐκλείετο δι' ἀρκούντως στερεοῦ κλείθρου. Οὐδὲν δ' ἐμαρτύρει τὴν ὕπαρξιν ἑτέρας συγκοινωνίας, ὥστε ὁ ἱππότης παρεξενεύετο ἤδη διὰ τοὺς ἀρίστους φόβους, οὓς ὁ Πέτρος Σαρπαὶ ἠθέλησε νὰ τῷ ὑποδείξῃ ἐπιμένων νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὸν ὅπως ὑπάγῃ εἰς τὸν *Λευκὸν ἵππον*.

— Βεβαίως ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, οὐδὲν ἕτερον θὰ πάθω παρ' ὅτι θὰ κοιμηθῶ ἐπὶ σκληροῦ στρώματος ἢ ἐπὶ κλίνης οὐχὶ τόσον καθαρᾶς.

Ἐκοιμᾶτο ἤδη πρὸ μιᾶς σχεδὸν ὥρας, ὅτε αἴφνης ἀφυπνισθείς, ἐνόμισεν, ὅτι ἤκουε τὸν ἦχον συνδιαλέξεως γιγνομένης ἐν τῷ μαγειρείῳ.

Προσηλώσας μετὰ προσοχῆς τὴν ἀκοὴν αὐτοῦ, ἐπείσθη ὅτι δὲν ἠπατᾶτο.

Ἀνέστη λοιπὸν, ὅπως θέσῃ τὸ οὖς του πλησίον τῆς θύρας.

Ἡ φωνὴ ὅμως ἀντηχοῦσα ἀτάκτως ἐμπόδιζεν αὐτὸν νὰ καταλάβῃ τὴν ἔννοιαν τῆς συνδιαλέξεως. Ἠνέωξε λοιπὸν ταύτην ἄνευ θορύβου καὶ ἐξάγων τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κατὰ τὸ ἥμισυ, ἠκροάζετο.

Πράγματι, τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ Στόφρελ ὡμίλει:

— Τὸ πρᾶγμα εἶναι σπουδαῖον, πολὺ σοβαρόν, ἐξηκολούθει οὗτος, ἔχω κακὴν προαίσθησιν. Ὁ ξένος αὐτὸς ἀφεύκτως ἦλθεν ἐνταῦθα, ὅπως ἀνακινήσῃ τὴν ὑπόθεσιν, καὶ μοὶ φαίνεται, ὅτι γνωρίζει περισσότερα παρ' ὅτι δεικνύει. Εἶδον αὐτὸν νὰ μὲ παρατηρῇ μὲ τόσην περιέργειαν . . . . .

— Φύγε ἀπ' ἐδῶ, τρελλέ, φύγε, ἀπεκρίνατο ἡ σύζυγός του, σὺ δὲν εἶσαι ἄξιος δι' ἄλλο παρὰ διὰ νὰ θέτῃς εἰς τὴν κεφαλὴν σου πράγματα πάντοτε φαντασιώδη. Καὶ ἐγὼ ἤκουσα τὰ ὅσα σοὶ εἶπεν ὁ ξένος, ἀλλὰ τίποτε δὲν ὑπάρχει, τὸ ὁποῖον νὰ ἐξηγῇ τοὺς φόβους σου· ὥστε δὲν ἦτο τόση ἀνάγκη νὰ ἔλθῃς νὰ μ' ἐξυπνήσῃς διὰ νὰ μοῦ πωλήσῃς ὅλας αὐτὰς τὰς μωρολογίας σου.

— Πρέπει νὰ μὴ φωνάζῃς τόσον δυνατά, διότι κἀμμίαν φορὰν καὶ οἱ τοῖχοι ἔχουσιν αὐτία, καὶ εἰμπορεῖ νὰ μᾶς . . . . .

— Καὶ σὺ πρέπει νὰ σιωπᾷς καὶ νὰ μὲ ἀφήσῃς νὰ κοιμηθῷ. Ἑπομένως, ἔστω, καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι οἱ φόβοι σου εἶναι βάσιμοι, τὶ δυνάμεθα νὰ πράξωμεν; Γνωρίζουν ὅτι ὁ ξένος εἶναι ἐδῶ, καὶ ὅτι αὔριον ὀφείλει νὰ ἦναι, κατὰ τὸν λόγον του, εἰς τὸν πύργον . . . .

— Βεβαιότατα, αὐτὸ δὰ θέλω καὶ ἐγὼ· πρέπει νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν οἰκίαν καὶ μάλιστα νὰ ἔχωμεν ἀποδείξεις ὅτι ἀνεχώρησεν ἐν καλῇ καταστάσει . . . . Ἀλλ' ὅμως, τοῦτο δὲν θέλει νὰ εἰπῇ, ὅτι δύναται νὰ φθάσῃ σῶος εἰς τὸν πύργον . . . . Ἐνδεχόμενον νὰ τῷ συμβῇ κἄτι εἰς τὸν δρόμον . . . . καθὼς, παραδείγματος χάριν, πρὸ δύο μηνῶν εἰς ἐκεῖνον τὸν ἔμπορον . . . . . Λοιπόν, αὔριον θὰ τῷ ἑτοιμάσῃς τὸ πρόγευμα . . . ἀκούεις; Μὴ λησμονήσῃς μάλιστα, ὅτι συμφέρει νὰ δυνηθῇ νὰ φθάσῃ, καλῶς ἢ κακῶς ἀδιάφορον, μέχρι τοῦ Λαμορμενίλου, ὅπου πλέον, ἂν πάθῃ τίποτε, δὲν μας ἐνδιαφέρει.

— Φοβεῖσαι λοιπὸν πολὺ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον;

— Σοὶ ἐπαναλαμβάνω, ὅτι πρέπει νὰ γνωρίζῃ τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην ἱστορίαν, καὶ ὅτι ἴσως ἔρχεται ἐδῶ διὰ νὰ κάμῃ ἐρεύνας. Ἦτον ὁ στενὸς φίλος τοῦ Βαρώνου, καὶ ἂν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, ἥτις, καθὼς λέγουν, ἐπισκέπτεται συνεχῶς τὸν πύργον, τώρα ὅτε οὗτος ὑπάγει ἐκεῖ, ἤθελε τῷ φανερώσῃ τὰ πάντα . . . . .

— Ἡ γυνὴ τοῦ Στόφρελ ἐξέπεμψεν εἰρωνικὸν γέλωτα εἰς τοὺς λόγους τούτους τοῦ συζύγου της.

— Εἶναι δεισιδαίμων, καθὼς ὅλοι οἱ Γερμανοί. Ἀλλ' ἔστω θὰ πράξω ὅπως ἐπιθυμῆς. Τώρα δὲ, ἂς ὑπάγωμεν νὰ κοιμηθῶμεν.

Καθ' ὃν καιρὸν οἱ δύο οὗτοι ἀνέβαινον τὴν πρὸς τὸ δωμάτιον αὐτῶν ἄγουσαν κλίμακα, ὁ ἱππότης κλείων ἡσύχως τὴν θύραν ἀνέβη ἐκ νέου ἐπὶ τῆς κλίνης του.

Κατὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς νυκτὸς ὀλίγον ἐσκέφθη περὶ τοῦ ἀτομικοῦ κινδύνου, ὃν ἤθελεν ἀφεύκτως διατρέξει, ἐὰν ἡ καλή του

τύχη δὲν ἐβοήθει αὐτὸν ὅπως ἀκούσῃ τὴν ἀνωτέρω συνδιάλεξιν. — εἶναι ἀναμφιβόλως γυνή, ἥτις γνωρίζει νὰ κατασκευάζῃ δηλητηριώδεις τινας σκευασίας.... ἀλλά, ἐσυλλογίζετο καθ' ἑαυτὸν ὁ ἱππότης, θὰ λάβω τὰ μέτρα μου.

Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον ἀνησύχει αὐτὸν, ὅπερ ἐθεώρει ἄξιον σπουδαίας προσοχῆς, καὶ τὸ ὁποῖον ἀπεμάκρυνε τὸν ὕπνον αὐτοῦ ἐφ' ὅλης τῆς νυκτὸς, ἦτον ὁ φόβος, τὸν ὁποῖον ὁ Στόφρελ ἐξέφρασεν, ὡς πρὸς τὰς ἐρεύνας, ἃς ἠδύνατο νὰ κάμῃ οὗτος πορευόμενος εἰς τὸν πύργον, καὶ ἀφορώσας τὸν θάνατον τοῦ φίλου του Δὲ Οὐενκεσλάου. Μάλιστα δὲ, ἐκεῖνο ὅπερ τελευταῖον προσέθεσεν ὁ ἄθλιος αὐτὸς ξενοδόχος, ὅτι δῆθεν ἡ ψυχὴ τοῦ Βαρώνου ἐπισκέπτεται πολλάκις τὸν πύργον, ἐδύθισε τὸν ἱππότην εἰς ἐκτεταμένους συλλογισμούς.

Βεβαίως δὲν ἐπίστευε τὴν ὕπαρξιν φαντασμάτων, ἐζήτει ὅμως ν' ἀνεύρῃ τὴν αἰτίαν αὐτῶν.

—Ἀλλὰ, ἠρώτα πολλάκις ἑαυτὸν, διατί ὁ Σόφρελ φοβεῖται, ἐπιθυμῶν οὕτω τὴν ἐξόντωσίν μου;

Ὁ περιηγητὴς, ἐπείσθη, ὅτι ἐὰν ἔλυε τὸ ζήτημα τοῦτο, θὰ ἐλάμβανε τὸν πρῶτον κρίκον μιᾶς ἀπεράντου ἁλύσσου.

Ἡ αὐγὴ ὑπέρωσκεν ἤδη, ὅτε ὁ ἱππότης ἐγκαταλιπὼν τὴν κλίνην, ἐξῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν.

Ἡ ξενοδόχος, οὖσα ἤδη ἐν τῷ μαγειρείῳ, ἐδήλωσε μεγίστην ἔκπληξιν ἰδοῦσα αὐτόν.

—Πῶς, Κύριε, τοιαύτην ὥραν! Μήπως δὲν ἐδυνήθητε νὰ κοιμηθῆτε καλῶς;

—Ὄχι, Κυρία, ἐκοιμήθην ἀρκετὰ καλῶς, ἀλλὰ τοιαύτη εἶναι ἡ συνήθειά μου.

Ἐμεσολάβησε μικρὰ σιωπὴ, καθ' ἣν ἡ γυνὴ αὕτη ἔρριπτε κρυφίως ἐπὶ τοῦ ἱππότου βλέμματα ἀλλόκοτα καὶ πλήρη δολιότητος, εἰς τὰ ὁποῖα οὗτος ἐφαίνετο πάντῃ ἀδιάφορος.

—Ἡ ὑπηρέτριά μας, διέκοψεν ἐπὶ τέλους αὕτη, εἶναι ἀσθενὴς σήμερον, ὥστε ἐγὼ θὰ σᾶς ἑτοιμάσω τὸ γάλα. Δὲν ἔχομεν ἄλλο ποτὸν νὰ σᾶς προσφέρωμεν· πιστεύω ὅμως ὅτι ὁ ὡραῖος ἄρτος μας καὶ τὸ ἐξαίρετον βούτυρον, θὰ ἀνοίξωσιν ἀρκούντως τὴν ὄρεξίν σας. Ἔπειτα, μᾶς μένει ἀκόμη καὶ ἓν τεμάχιον ἀγριοχοίρου, τὸ ὁποῖον θὰ ἀποτελέσῃ καλὸν πρόγευμα. μάλιστα δι' αὐτὸν τὸν ἔρημον τόπον.

—Ὦ! Κυρία μου, ἐγὼ δὲν εἶμαι δύσκολος· ἀρ' ἑτέρου, σπανίως ἔχω ὄρεξιν τὴν πρωΐαν.

Ταύτην τὴν στιγμὴν εἰσῆλθε καὶ ὁ οἰκοδεσπότης, πρὸς ὃν ὁ ἱππότης παρήγγειλεν, ὅπως φροντίσῃ περὶ τοῦ ἵππου του.

—Ἔγετε καιρὸν, Κύριε· ὁ πύργος δὲν εἶναι πολὺ μακρὰν ἀπ' ἐδῶ, ὁ δὲ Κ. Κόμης Δὲ Χαλεμβράϋ ἐγείρεται σπανίως πρὸ τῶν δέκα ὡρῶν.

—Ἐν τούτοις ἐγὼ θὰ ἀναχωρήσω ταχύτερον, διότι ὑπάρχουσι πολλὰ μέρη εἰς τὰ περίξ, τὰ ὁποῖα θέλω πρῶτον νὰ ἐπισκεφθῶ.

Ὁ ξενοδόχος εἰς ταῦτα οὐδὲν ἀντεῖπεν, ἀλλ' ἐξῆλθεν· καθ' ὃν δὲ καιρὸν οὗτος ἦτον ἀπὼν, ἡ σύζυγός του ἔθηκεν ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸ πρόγευμα.

Ὁ περιηγητὴς ὅμως ἀντὶ νὰ πλησιάσῃ παρὰ τὴν τράπεζαν ἐξῆλθεν ἔξω τῆς οἰκίας.

Ἡ θύρα τοῦ σταύλου ἦτο κατὰ τὸ ἥμισυ ἀνοικτή.

—Ἐτελειώσατε; ἠρώτησε τὸν Στόφρελ.

—Μάλιστα, Κύριε.

—Τότε, λοιπὸν, εὐαρεστηθῆτε νὰ φέρητε τὸ ζῶον ἔξω καὶ θέσατε τὸν χαλινὸν εἰς αὐτὸν τὸν κρίκον.

Ἡ διαταγή του ἐξετελέσθη πάραυτα, ὁ δὲ ἵππος σκιρτῶν ἐχρεμέτιζεν ὑπὸ χαρᾶς.

Κατὰ ταύτην τὴν ὥραν τὰ ἄσματα τῶν ἀλεκτρυόνων ἐπανελαμβάνοντο ἀδιακόπως εἰς τὸν πλησίον τοῦ ἱπποστασίου κείμενον ὀρνιθῶνα.

—Θὰ ἔχητε βεβαίως αὐγά; ἠρώτησεν ὁ Κ. Δὲ Τολουμόντης· ἔχω τὴν συνήθειαν νὰ ῥοφῶ δύο ἐξ αὐτῶν πρὸ τοῦ προγεύματος, διότι, ὡς λέγουσιν, αὐτὰ ἀνοίγουσι τὴν ὄρεξιν.

—Θέλετε ἔχετε αὐτὰ ἐντὸς ὀλίγου ὑπέλαβεν ὁ ξενοδόχος· Ἀμέσως δὲ πορευθεὶς εἰς τὸν ὀρνιθῶνα, ἐπανῆλθε φέρων τὰ ζητηθέντα ὠά, τὰ ὁποῖα προσέφερεν εἰς τὸν ἱππότην· οὗτος δὲ, διαῤῥήξας τὸ κέλυφος, κατέπιεν ἐν μιᾷ στιγμῇ τὸ ἐμπεριεχόμενον.

— Νομίζω, ὑπέλαβεν οὗτος, ὅτι ὁ Κ. Κόμης, κατὰ τὴν εἰς τὴν οἰκίαν του ἄφιξίν μου, θὰ θελήσῃ, κατὰ τὴν συνήθειαν, νὰ μοὶ προσφέρῃ πρόγευμα· εἰς ἐμὲ δέ, δὲν ἤθελεν εἶσθε πολὺ εὐγενὲς τοῦ νὰ ἀρνηθῷ· ὥστε, θεωρῶ περιττὸν νὰ προγευματίσω ἐνταῦθα, τώρα μάλιστα, ὅπου μὲ τὰ δύω αὐτὰ αὐγὰ ἐστύλωσα ἀρκούντως τὸν στόμαχόν μου. Ἐν τούτοις δὲν θέλω νὰ σᾶς ἀδικήσω, ἀλλὰ θὰ σᾶς πληρώσω τὸ πρόγευμα, τὸ ὁποῖον μοὶ ἡτοιμάσατε.

Ἐξάγων δ' ἐκ τοῦ θυλακίου του δύω χρυσᾶ νομίσματα ἐπέδωκεν αὐτὰ εἰς τὸν ἐμβρόντητον ξενοδόχον, λέγων:

— Εἶναι ἀρκετὰ ἀναμφιβόλως. Προσφέρετε εἰς τὴν *ἀξιέραστον* σύζυγόν σας τοὺς χαιρετισμοὺς μου, ἣν βεβαίως θὰ ἐπανίδω καθὼς καὶ ὑμᾶς.

Ταῦτα δὲ λέγων, ἀπέσυρε τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου ἀπὸ τοῦ κρίκου, στρίζων δὲ τὸν πόδα του ἐπὶ τοῦ ἀναβολέως, ἐπήδησεν ἐπ' αὐτοῦ.

Μετά τινας στιγμὰς εὑρίσκετο καλπάζων εἰς τὴν πεδιάδα, γελῶν ἐν ταὐτῷ διὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ πανούργου αὐτοῦ, οὗτινος τὰ καταχθόνια σχέδια ἐδυνήθη νὰ διαφύγῃ, διὰ τρόπου ἐπιτηδείου καὶ ὅλως φυσικοῦ.

VI.

Εἰ καὶ πολλάκις ἐπεσκέφθη πάλαι ποτε τὸ Ῥουγεθιέρον, ἐν τούτοις, δὲν ἐγνώριζεν, εἰμὴ μέρος τῶν περιχώρων, ὥστε ἠγνόει ποίαν διεύθυνσιν ὤφειλε νὰ λάβῃ.

Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ βαδίζῃ κατὰ τύχην, μέχρις ὅτου ἀπαντήσῃ τινα, παρ' οὗ τινος νὰ πληροφορηθῇ τὸν ἀληθῆ δρόμον.

Παρακάμπτων δὲ τὸ ἄκρον δάσους τινος, εἶδεν ἄνθρωπον ἐξερχόμενον ἐξ αὐτοῦ, κεκαλυμμένον δι' ἐπανωφορίου καὶ κρατοῦντα ὅπλον.

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος παρατηρήσας τὸν ἱππότην ἐστάθη ἀκίνητος, δεικνύων ὅτι αὐτὸν περιέμενεν.

Ἀρ' ἑτέρου δὲ, ὁ Ἱππότης διὰ νὰ φθάσῃ πλησίον τοῦ ἀγνώστου, ὤφειλε πρῶτον νὰ κάμῃ περιστροφάς τινας. Ἐσκέπτετο λοιπὸν μήπως ἐνέπεσεν εἰς καμμίαν παγίδα, ἧς ἐργάτης ἀναμφιβόλως ἦτον ὁ Στόφρελ.

—Ἀλλὰ, ἠρώτα ἑαυτὸν, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἔχῃ κακὴν πρόθεσιν, τίς ἡ ἀνάγκη νὰ ἵσταται ἔμπροσθέν μου, ἐν ᾧ ἠδύνατο κάλλιον καὶ εὐκολώτερον νὰ πυροβολήσῃ ἐκ τοῦ δάσους ἀπὸ κρυφίου μέρους;

Ἡ τοιαύτη ὅπως δήποτε, λογικὴ σκέψις ἔπεισεν αὐτὸν, ὅτι οὐδένα διέτρεχε κίνδυνον. Προυχώρησε λοιπὸν κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν ὡπλισμένον ἄνδρα, ὅστις ἐχαιρέτησεν εὐσεβάστως, αὐτοῦ πλησιάσαντος.

—Εὑρίσκομαι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης εἰς τὸν Πύργον τοῦ Ῥουγεθιέρου; ἠρώτησεν ὁ Ἱππότης.

—Μάλιστα, κύριε, εἰς ὀλίγον θὰ ἰδῆτε αὐτόν· ἀλλ' ἐὰν θέλητε, δύναμαι νὰ σᾶς συνοδεύσω διότι κατοικῶ πλησίον.

—Εὐχαρίστως. Ἀλλὰ διατί εἰς τοιαύτην ὥραν εὑρίσκεσθε καθ' ὁδὸν, οὕτω ὡπλισμένος;

—Εἶναι ἁπλούστατον, κύριε· εἶμαι εἷς ἐκ τῶν δασοφυλάκων τοῦ κυρίου κόμητος Δὲ Χαλεμβράϋ· διῆλθον δὲ μέρος τῆς νυκτὸς παραμονεύων τοὺς λαθροθήρας· τώρα ὅμως, ὅπου ἡ ὑπηρεσία μου ἐτελείωσεν, ὑπάγω νὰ ἰδῶ, ἂν ἡ σύζυγός μου μοὶ ἔχει ἕτοιμον τὸ πρόγευμα.

—Εἰλικρινῶς σᾶς λέγω, ὅτι μακρόθεν σᾶς ἐξέλαβον διὰ λαθροθήραν. Ἀλλ' εἴπετέ μοι, γνωρίζετε κάποιον ξενοδόχον, ὅστις κατοικεῖ ἐκεῖ κάτω εἰς μίαν οἰκίαν ἀπόκεντρον.

—Μάλιστα, τὸν Ἐρρῖκον Στόφρελ· τὸν βλέπω ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν, ὅταν ἔχω ὑπηρεσίαν εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος·

—Διέμεινα ταύτην τὴν νύκτα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον του. Εἶναι καλὸς κατεργαρίσκος.... ἀλλ' ἡ σύζυγός του δὲν μὲ ἀρέσκει. Εἶναι μία δύστροπος γυνὴ, τὸ ὁποῖον δὲν ἁρμόζει εἰς τὴν τέχνην της.

—Μάλιστα, εἶναι ἀληθὲς, ἡ φυσιογνωμία της εἶναι ἄχαρις· ἀλλὰ... τί μᾶς μέλλει; Πρὸ τοῦ γάμου της, ἐξηκολούθησεν ὁ ἀγαθὸς χωρικὸς, ἦτον ὑπηρέτρια εἰς κάποιον γέροντα φαρμακοπώλην, ὅστις ἔζη, ὡς *ὁ Λύκος εἰς τὴν τρύπαν του*, ὑποχρεώσας μάλιστα καὶ αὐτὴν νὰ ζῇ καθὼς ἐκεῖνος. Τοιουτοτρόπως ἔμαθε πολλὰ καὶ ὠφέλιμα ἰατρικὰ, μὲ τὰ ὁποῖα κάμνει *θαύματα* εἰς τοὺς δυστυχεῖς πάσχοντας. Σᾶς βεβαιῶ, κύριε, ὅτι εἶναι πολὺ

εὐτυχὲς διὰ τὸν τόπον, τὸ νὰ ἔχωμεν τοιαύτην γυναῖκα! Καὶ ἰδοὺ, ἐὰν αὕτη δὲν ὑπῆρχε, τρία τέκνα μου ἀφεύκτως ἤθελον εἰσθαι εἰς τὸν τάφον.

Οἱ λόγοι οὗτοι οἱ ἐκθειάζοντες τὰς φαρμακευτικὰς γνώσεις τῆς γυναικὸς τοῦ Στόφρελ, συνέτεινον ἔτι μᾶλλον, ὅπως πείσωσι τὸν Ἱππότην περὶ τοῦ κινδύνου, ὃν διέτρεξεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ *Λευκοῦ Ἵππου*. Ἀφ' ἑτέρου ἐννόησεν, ὅτι ὁ χωρικὸς ἕνεκεν εὐγνωμοσύνης ἦν διατεθειμένος ὑπὲρ τοῦ ἀχρειεστάτου ἐκείνου ζεύγους, καὶ, ὅπως μὴ δώσῃ ὑπονοίας ἤλλαξεν ἀμέσως τὴν ὁμιλίαν. (Ἕπεται συνέχεια).

ΠΕΡΙ ΨΗΦΟΘΕΤΗΜΑΤΩΝ

ΚΑΙ ΙΔΙΑ ΤΟΥ ΕΝ ΦΟΙΝΙΚΙ ΤΗΣ ΣΥΡΟΥ

ΑΝΑΚΑΛΥΦΘΕΝΤΟΣ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλ. Γ'.)

Τὸ καθ' ἡμᾶς ψηφοθέτημα ἀνεκαλύφθη παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, εἰς ἀπόστασιν ἑκατὸν περίπου βημάτων ἀπὸ τῆς ἀκτῆς καὶ εἰς βάθος ἑνὸς σχεδὸν γαλλικοῦ μέτρου ἀπὸ τῆς νῦν ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους τοῦ ἀγροῦ ἐφ' οὗ κεῖται. Ὁ ἄξων του στρέφεται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς, ὡς καὶ ἡ κλίσις του (ἐκτὸς τῆς ἕνεκα καταβυθίσεως ὑπαρχούσης κλίσεως)· αἱ δὲ διαστάσεις του εἰσὶν 10. 35 γ. μ. κατὰ μῆκος ἀπὸ πέρατος εἰς πέρας καὶ 6.30 κατὰ πλάτος ἤτοι ἐν συνόλῳ περιλαμβάνει ἔκτασιν 65.20· [] γ.μ. Τὸ ψηφοθέτημα περιβάλλεται τοίχῳ ἐκ λίθων ἀργῶν προστυχόντων, προσηρμοσμένων ἀλλήλοις κονιάματι ἐξ ἀσβέστου καὶ ἄμμου ἀρκούντως ἰσχυροῦ· οἱ περιβάλλοντες αὐτὸ τοῖχοι φαίνονται βασιζόμενοι ἐπὶ ἰσοδόμου κτιρίου, ὡς τοῦτο ἐνδείκνυται ἐκ τῶν πρὸς βορρᾶν παρακειμένων διατόνων λίθων, ἐφ' ὧν καὶ ἡ αὐτὴ τοιχοποιΐα τῶν ἀνωτέρω ὑπάρχει. Ἔσωθεν, ἤτοι πρὸς τὸ ψηφοθέτημα, οἱ τοῖχοι εἰσὶν ἐπιχρισμένοι καὶ κεχρωματισμένοι. Τὰ χρώματα ἅτινα μέχρι τοῦ νῦν διατηροῦνται ἐπὶ τοῦ πρὸς ἄρκτον τοίχου εἰσὶ τὰ ἑπόμενα, *μέλαν μετὰ ἐρυθροῦ* μεμιγμένον, *μέλαν* καὶ *ὠχρὸν*· τὰ χρώματα ταῦτα βεβαίως ἄλλοτε ἀπήρτιζον μέρος γραφῶν, πλὴν σήμερον εἰσὶ, ἁπλοῦ χρωματισμοὶ προδίδοντες μόνον ἐκ τῶν κανόνων καὶ τῶν κατὰ μῆκος διαιρέσεών των τὴν ὕπαρξιν τῶν γραφῶν· ἐκ τῶν τοίχων τούτων ἄρχεται τὸ ψηφοθέτημα οὕτωσί· περιζώννυται ὁλόκληρον ὑπὸ ταινίας ἐκ ψήφων λευκῶν ἐχουσῶν πλευρὰν 0·045 καὶ πάχος περίπου τὸ ἥμισυ (ὧν ὅμως αἱ διαστάσεις παραλλάσσουσι εἰς τινα μέρη) μηδένα δὲ κόσμον φέρουσι· κατόπιν ταύτης ἑτέρα ζώνη ἐπίσης ἐκ λευκῶν ψήφων ἀλλ' εὐρυτέρα περιστέφει τὸ ἐν ἀβακίσκοις δάπεδον· αὕτη δὲν στερεῖται ὡς ἡ πρώτη στολισμοῦ, ἀλλὰ ἀφοῦ πρὸς τὰ ἑαυτῆς πέρατα διὰ κανόνος πλάτους μιᾶς ψήφου μελανῆς περιχαρακοῦται, περικοσμεῖται ἔσωθεν ὑπὸ φυλλωμάτων ἐναλλὰξ ἀντιστρόφως διατεθειμένων καὶ φυομένων ἐκ κλόνων οὓς περιφέρειαι μέλαιναι συνεχεῖς καὶ περιελισσόμεναι σχηματίζουσιν· τὰ φυλλώματα ταῦτα εἰσὶ τρίχρωα *ἐρυθρὰ*, *ὠχρὰ* καὶ *ἐρυθρὰ ὑσγινοειδῆ* (βυσινόχροα), παριστῶσι δὲ, ὡς ἐκ τῆς ἑαυτῶν διαθέσεως καταφαίνεται, ἄμπελον. Ἡ διακόσμησις αὕτη τῶν φυλλωμάτων ὁμοιζει μὲ τὴν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἑλλήνων διδομένην εἰς τὰ γεῖσα τοῦ θριγκοῦ ἐξ ἑλικομαιάνδρων· ἐντεῦθεν τὸ ὀρθογώνιον τοῦ ψηφοθετήματος διὰ ζώνης ἐκ σμικρῶν ὁμοκέντρων κύκλων ὧν ἡ συνέχεια σχηματίζεται ἐκ τῆς τοποθετήσεως τῶν κέντρων τῶν μὲν ἐπὶ τῶν περιφερειῶν τῶν δὲ, διαιρεῖται εἰς τρία ἐπιμήκη τετράπλευρα ἅτινα εἰσὶν τὰ μὲν πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος ἴσα, τὸ δὲ πρὸς τὸ κέντρον ἔλαττον τῶν ἑτέρων· τὰ ἐκ τῶν περιφερειῶν τούτων σχηματιζόμενα κοσμήματα εἰσὶ παρεμφερῆ μὲ τὰ τοῦ Ἰωνικοῦ ῥυθμοῦ τὰ καλούμενα *ζωστῆρες*, ἅτινα περικοσμοῦσι μέρος τῆς βάσεως τῆς στήλης· ὁ χρωματισμὸς τῶν ζωστήρων ἐκ τεσσάρων χρωμάτων ἀπαρτιζόμενος καὶ ἡ διακοπὴ τῶν δακτυλίων τῶν κύκλων κατ' ἐπανάληψιν, παριστᾷ ταινίαν διπλῆν τετράχρουν περιελιγμένην ἐν ἑαυτῇ. Ἐκ τῶν ζωστήρων ἄρχεται τὸ κυρίως ψηφοθέτημα ὡς ἀκολούθως. Τὰ πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ τέλος τετράπλευρα, ἅτινα καὶ μεγαλείτερα τοῦ μεσαίου εἰσὶν, φέρουσι τὸν αὐτὸν γενικὸν τῆς διακοσμήσεως τύπον. Ἐκ τοῦ τελευταίου κανόνος τῶν ζωστήρων ὀλίγον τι πρὸς τὰ ἔσω κατὰ 0·15 ἀφ' ἑνὸς καὶ 0·07 ἀφ' ἑτέρου, ἀρχονται κατ' ἀμφοτέρας τὰς διευθύνσεις δακτύλιοι κυκλικοὶ διαμέτρου 0·86 ἑνούμεναι μεταξὺ των δι' ἑτέρων ἐλάσσονος διαμέτρου δακτυλίων ἐπίσης κυκλικῶν, σχηματίζοντες ἐν τῇ διαγωνίῳ διασταυρώσει αὐτῶν κενά· καὶ τοῦ μὲν πρὸς τὰ ἔσω τετραπλεύρου ἡ διακόσμησις εἶνε ἡ ἀκόλουθος. Οἱ τέσσαρες πρὸς τὰς γωνίας μεγάλοι δακτύλιοι (ἐξ ὧν δύο ἐξ αὐτῶν διατηροῦνται ἀκεραίως) φέρουσιν ἐντὸς ἀγγεῖα ἀνεστραμμένα πλήρη ὕδατος ὡς τοῦτο παρίσταται ἐκ τοῦ κυανωποῦ καὶ οὕτως εἰπεῖν ὑδατώδους χρωματισμοῦ τῶν διοπτικῶς παριστανομένων χειλέων αὐτῶν· οἱ δὲ λοιποὶ μεγάλοι δακτύλιοι, ἐξ ὧν ὁ πρὸς βορρᾶν μόνον σώζεται, φέρει ἀστερίσκον δι' ὀκτὼ ἴσων ἀκτίνων μορφούμενον καὶ ὅστις διαπεποίκιλται ὑπὸ τεσσάρων χρωμάτων ψήφων, λευκῶν, ἐρυθρῶν, ὑσγινοειδῶν, ὠχρῶν καὶ μελανῶν. Τὰ ἀνωτέρω μνημονευθέντα κενὰ τὰ ἐκ τῶν μικρῶν καὶ μεγάλων δακτυλίων ἐναπολειπόμενα, διαποικίλονται ὑπὸ σταυροειδοῦς κοσμήματος κυρίως ὑπὸ μαιάνδρου ἀπαρτιζομένου, οὕτως ὥστε οἱ τέσσαρες τοῦ σταυροειδοῦς κεραῖαι διαιρούμεναι εἰς δύω ἑκάστη ταινίας φαίνονται εἰσερχόμεναι αἱ μὲν ἐπὶ τῶν δέ· ἐπὶ τῶν τεσσάρων εἰσεχουσῶν τοῦ σταυροειδοῦς γωνιῶν, ὡς καὶ ἐκ τῶν τεσσάρων πλευρῶν τῶν εἰς τοὺς μικροὺς δακτυλίους ἀντικειμένων, αἵτινες καὶ οὐδένα ἔσωθεν κόσμον φέρουσιν, εἰμὴ ὀφθαλμόν τινα μέλανα (κύκλον) ἀναχωροῦσιν ἀκτῖνες τρίχρωοι σχήματος μηνοειδοῦς συγκλίνοντος, περατούμεναι ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν περιφερειῶν τῶν μικρῶν καὶ μεγάλων δακτυλίων· τὰ μηνοειδῆ ταῦτα σχήματα, εὑρίσκονται ὡσαύτως καὶ εἰς τὰ μεταξὺ τῶν ἐξωτερικῶς ὑπὸ τῶν μικρῶν καὶ μεγάλων δακτυλίων ἕνεκα τῆς τῶν διαμέτρων ἀνισότητος σχηματιζομένων κενῶν ἐξωτερικῶν, διαφέρουσιν ὅμως τῶν πρώτων καθ' ὅσον ἐφαπτομένως αὐτῶν ἀναχωροῦσιν ἑκατέρωθεν γραμμαὶ μέλαιναι ἑλικοειδῶς συστρεφόμεναι· παρατηρητέον ὅτι αἱ ἐφαπτόμεναι τῶν περιφερειῶν τῶν δακτυλίων πρὸς τὰ ἔσω κενά, αἱ ἐκ τῶν μηνοειδῶν ἀκτίνων ἀναχωροῦσαι καταγράφουσιν ὀκτάγωνον· τὸ ἐπίλοιπον τοῦ τετραγώνου τούτου εἶναι ἐφαρμένον· οἱ δακτύλιοι βεβαίως ἐν αὐτῷ ἐξηκολούθουν, τί παρίστων ὅμως ἐν ἑαυτοῖς ἀγνοοῦμεν. Ἴσως παρίστων ἐκεῖνα ἅτινα τὸ δεύτερον περιγραφησόμενον τετράπλευρον παριστᾷ, ὡς τοῦτο δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ἔκ τινων ἰχνῶν σωζομένων εἰσέτι εἴς τινα ἡμιεφθαρμένον τοῦ τρίτου τετραπλεύρου δακτύλιον· ἀλλ' αὕτη ἡ συμπλήρωσις εἶνε ὑποθετικὴ μᾶλλον· καὶ αὕτη ἐν συντόμῳ ἡ τοῦ πρὸς ἔω πρώτου τετραπλεύρου διακόσμησις. Τοῦ δὲ δευτέρου τετραγώνου ἤτοι τοῦ τρίτου τοῦ πρὸς δύσιν ὁρῶντος, ὡς εἴπομεν ἡ διακόσμησις ἦν ἡ αὐτὴ τοῦ πρώτου, ἐξαιρέσει τῶν ἔσωθεν δακτυλίων. Ἐντὸς τῶν σωζομένων δύο δακτυλίων εὑρίσκονται ἐπὶ μὲν τοῦ ἑνὸς ἄνθινα διαγωνίως τοῦ κύκλου δεξιὰ ἀποκλίνοντα, ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου ταινίαι γωνιώδεις (ἤτοι διὰ κεκλασμένων γραμμῶν συντιθέμεναι) τρεῖς πρὸς τὸ κέντρον τοῦ δακτυλίου, ἀπέχουσαι καὶ παραλλήλως τῇ κατὰ πλάτος διαμέτρῳ· καὶ ἐνταῦθα καὶ τὰ ἔξωθεν κενὰ πάλιν μηνοειδῆ διακοσμοῦσι· τὸ δὲ ἔσωθεν κενὸν, τετράγωνον, διακοπτόμενον εἰς τὰς πλευράς του ὑπὸ ἄλλου τετραγώνου, οὗτινος ὅμως αἱ γωνίαι εἰσὶ κυρταὶ αἱ δὲ πλευραὶ κοῖλαι· ἔσωθεν τὸ τετράγωνον ἤτοι ἐν τῷ ἑαυτοῦ κέντρῳ διακοσμεῖται γραμμαῖς διαιρούσαις τὸ ὅλον εἰς τέσσαρα. Τὸ δὲ πρὸς τὸ κέντρον τοῦ ὅλου ψηφοθετήματος ἔλαττον τετράπλευρον ἐπιφανέστερον ὂν ἕνεκεν τῶν λοιπῶν δύω, διαιρεῖται εἰς τρία ἄλλα τετράγωνα κατὰ μῆκος, ἐξ ὧν τὰ πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος εἰσὶν ἐπιμήκη τετράγωνα, τὸ δὲ πρὸς τὸ κέντρον τετράγωνον ἀκριβῶς· ἐν αὐτῷ ἐγγράφεται δακτύλιος ἐφαπτόμενος τῷ τετραγώνῳ καὶ περικοσμούμενος ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω ζωστήρων· ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ δακτυλίου δὲ ὑπολειπομένῳ κενῷ, ὅπερ ὡς καὶ ὁ δακτύλιος κατὰ τὸ ἓν πέμπτον ὑφίσταται, ὑπάρχει παράστασις ὀρνέων ὡς ἑξῆς· ἐν τῷ κατὰ μῆκος τοῦ ὅλου ψηφοθετήματος ἄξονι, κεφαλὴ πτηνοῦ ἐκ πρασίνων ψήφων, διατηρουμένου καὶ τοῦ ἐκ λευκῆς ψήφου ὀφθαλμοῦ, δεξιόθεν πράσινοι τινὲς ψῆφοι δηλοῦσαι τὴν ὕπαρξιν κεφαλῆς ἑτέρου πτηνοῦ, ἀριστερόθεν ἄνθος οὐτινος ὁ κλόνος φύεται ἐκ τῶν νώτων τοῦ πρὸς τὸ κέντρον ὑπάρχοντος πτηνοῦ καὶ οὗ τὰ ἄκρα τῶν πτερύγων, μέρος τῶν νώτων καὶ ἡ οὐρὰ σώζονται· ἐκτὸς τῆς ἀνωτέρω κεφαλῆς ὑφίσταται μέρος εἰσέτι τοῦ πρώτου πτηνοῦ ὡς ὁ λαιμὸς καὶ μέρος τοῦ στήθους· ἡ κεφαλὴ εἰκονίζει ἀετὸν, ἀλλ' ὁ πράσινος χρω-

ματισμὸς τῶν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς τεθειμένων τριῶν πρασίνων (ἀνοικτοῦ) πτερῶν ὡς καὶ τὰ ἐρυθρὰ καὶ κυανοπὰ χρώματα τοῦ κάτωθεν σωζομένου φαίνονται μᾶλλον ὡς ἀνήκοντα εἰς ταούς. Τὰ ἐπὶ τῶν τεσσάρων γωνιῶν μένοντα κενὰ κοσμοῦνται διὰ φυλλώματος καθ' ὅλα ὁμοίου μετὰ τοῦ περιστέροντος τὸ ὅλον φυλλώματος· τὰ ἑκατέρωθεν ἐπιμήκη τετράπλευρα εἰσὶ πεποικιλμένα κύκλοις ὧν τὰ κέντρα εὑρίσκονται ἐπὶ τῶν διαμέτρων τῶν μὲν ἐπὶ τῶν δὲ, οὕτως ὥστε τέμνονται οἱ κύκλοι ἀλλήλοις καὶ χορηγοῦσι σχήματα ὡς τὸ ἀνωτέρω μηνοειδῆ συγκλίνοντα. Ἐντὸς τῶν πρώτων μεγάλων κύκλων ὑπάρχουσι μικρότεροι κεκοσμημένοι σταυροῖς, οἵτινες ἔχουσι τὰς κεραίας αὐτῶν ἴσας ἐκ κυανοποῦ καὶ μόνου χρώματος ἀπαρτιζόμενοι· τὸ ἐκ τῆς τῶν κεραιῶν τῶν σταυρῶν διασταυρώσεως προκύπτον τετραγωνίδιον συντίθεται ἐκ ψήφων μελανῶν.

Αὕτη ἐστὶν ἡ κατὰ τὰ ἐνόντα ἡμῖν τεχνικὴ περιγραφὴ τῶν γραμμῶν τοῦ ἡμετέρου ψηφοθετήματος, διὰ τῆς ὁποίας ὅσον ἦν, ἐπροσπαθήσαμεν νὰ ἀναπληρώσωμεν τὴν διὰ μόνης τῆς ζωγραφίας ἐπιτυγχανομένην ἐντελῆ παράστασιν τοιούτων ἀντικειμένων.

Τὸ ψηφοθέτημα καθόλου εἰπεῖν μετέχει καλοῦ τινος ὡς πρὸς τὸ περίγραμμα τῶν ἀπεικονιζομένων σχημάτων, οὐχ' ἧττον φαίνεται κακῶς ὑπὸ τῶν ψηφοθετῶν ἐφαρμοσθὲν, ὡς δὲ καταφαίνεται ἔκ τινων παρεκτροπῶν ὡς πρὸς τὴν συμμετρίαν εἰκάζεται ὅτι ἐπεσκευάσθη ποτε εἴς τινα αὐτοῦ μέρη. Ἡ σύνθεσις τῶν χρωμάτων τῶν ἀστερίσκων καὶ τῶν ἀγγείων εἶνε καλὴ· ἐπίσης τὰ πτηνὰ φαίνοντα μετέχοντα καλοῦ τινὸς ἰχνογραφήματος καὶ χρωματισμοῦ πλὴν δυστυχῶς κατὰ τὸ πλεῖστον εἶαν ἐρθαρμένα.

Τὸ ψηφοθέτημα εἶναι ποικιλόχρουν ἀπαρτιζόμενον ἐκ ψήφων μαρμαρίνων, λιθίνων καὶ ὀπτοπλινθίνων· φέρουσι δὲ οἱ ψῆφοι τὰ ἑπόμενα χρώματα, *λευκὸν*, *ἐρυθρὸν ὑσγυροειδὲς* (*carminée*), *ἐρυθρὸν* (φυσικὸν χρῶμα ὀπτοπλίνθου), *ὠχρὸν*, *πράσινον*, *πράσινον* (ἀνοικτὸν), *κυανοπὸν* καὶ *μέλαν* ἤτοι ἐν συνόλῳ ἐννέα χρώματα. Τὸ ψηφοθέτημα τοποθετεῖται ἐπὶ ἐδάφους πάχους 0·004 ἑκατοστῶν (εἰς ὃ δὲν συμπεριλαμβάνεται τὸ πάχος τῶν ψηφίδων) συντιθεμένου τοῦ μὲν κατωτέρου αὐτοῦ μέρους ἐκ κεράμου πάχους 0·016 τοῦ δὲ δευτέρου ἐκ κονίας ἐξ ἄμμου καὶ ἀσβέστου πάχους 0·024 ἀνήκει δὲ εἰς τὸ εἶδος ὅπερ οἱ Ῥωμαῖοι ἐκάλουν *Pavimentum Verimiculatum*. Ἐποχὴ αὐτοῦ εἶναι ἡ Βυζαντινὴ (βεβαίως δὲ μεταγενεστέρα τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἁγίας Σοφίας) ὡς λίαν ἐναργῶς καταφαίνεται ἐκ τῶν σχημάτων τῆς διακοσμήσεως ἅτινα βλέπει τις καὶ ἐπὶ τῶν τοιχογραφιῶν τῶν Βυζαντινῶν ἐκκλησιῶν. Τοιούτου εἴδους κοσμήματα δύναταί τις νὰ ἴδῃ ἐν τῷ Συγγρ. *Choix des eglises Bysantines en Grece* πίναξ 32 σχ. 3 γλυπτὸν κόσμημα καὶ Π. 37 εἰς 2 σχήματα γραπτῶν κοσμημάτων.

Τὸ ψηφοθέτημα ἀνήκει εἰς οἰκοδόμημα Βυζαντινὸν (ὅπερ ἠγέρθη ἐπὶ ἐρειπίων εἴτε ἐντὸς ἀκεραίου ναοῦ ἀρχαίου) εἰς λουτῆρα δὲ βεβαίως, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ πρὸς μεσημβρίαν ἀνασκαφέντος λουτῆρος διαστάσεων 4. 35 X 4·40 κατεσκευασμένου καὶ τούτου ἐκ προστυχόντων λίθων ἀργῶν, καὶ ἐπιχρισμένου διὰ κεραμμοκονίας· γινώσκομεν δὲ ὅτι οἱ τοῦ Βυζαντίου αὐτοκράτορες πλείστους λουτρῶνας ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τοῖς διαφόροις τῆς αὐτοκρατορίας ἐπαρχίαις ἀνήγειρον, οὓς ὅμως ἕνεκεν τῶν ἐν αὐτοῖς συμβαινόντων ἀτοπημάτων κατήργησαν. Ἑτέρα δὲ ἀπόδειξις τοῦ ὅτι εἰς λουτρῶνα ἀνῆκεν, εἶαν τὰ ἐν ταῖς γωνίαις σωζόμενα πλήρη ὕδατος ἀγγεῖα ἅτινα κάλλιστα δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς σύμβολα λουτρῶνος φέροντος ἄφθονον ὕδωρ. Δυστυχῶς τὰ μὴ διαγνωσθέντα ἐν τῷ κέντρῳ πτηνὰ δὲν ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ταῦτα παρίστων τὸν δικέφαλον ἀετὸν σύμβολον τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Ἠδυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ὅτι τοῦτο ἀνῆκε εἰς ἐκκλησίαν Βυζαντινὴν ἂν ἐκ τῶν γραφῶν τῶν τοίχων ἐξήγομέν τι, ὅπερ συνδυάζοντες μὲ τὴν πρὸς δυσμὰς θέσιν τῶν πτηνῶν ἤθελε πείσει ἡμᾶς ἐντελῶς περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης· καθ' ὅτι ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἑλληνικοῖς ναοῖς τὸ ἄγαλμα πρὸς ἕω καὶ οὐχὶ πρὸς δύσιν ἐστρέφετο, ἵνα τὰς πρώτας τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας λαμβάνῃ, ἑπομένως πᾶσα ἐπὶ τῶν δαπέδων τοῦ ναοῦ γραφὴ ὤφειλε νὰ ἦν ἐστραμμένη πρὸς ἕω, ἐν ἐν ᾧ τοῖς χριστιανικοῖς ναοῖς συνέβαινε τὸ ἐναντίον.

Περαίνοντες ἐνταῦθα τὴν περιγραφὴν τοῦ ψηφοθετήματος καὶ τὰς ἐπ' αὐτοῦ ἡμετέρας κρίσεις αἰτούμεθα συγγνώμην παρὰ τῶν φίλων ἀναγνωστῶν μας τῶν μετ' ἐπιστασίας διεξελθόντων τὰ ἀνωτέρω, διότι εἰσέτι ἐπὶ ὀλίγον θέλομεν ἐξακολουθήσει ἐνοχλοῦντες αὐτοὺς, καθ' ὅσον θὰ ἐπιχειρήσωμεν νὰ καταστρέψωμεν τινὰς τῶν ὑπὸ τοῦ κυρίου Τ. Ἀμπελᾶ ῥιφθεισῶν ἰδεῶν. Καὶ δὴ ἀπέχομεν τοῦ νὰ ἐπιφέρωμεν ἔστω καὶ τὴν ἐλαχίστην κρίσιν ἐπὶ τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Τ. Ἀμπελᾶ δημοσιευθείσης περιγραφῆς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος, καθ' ὅσον καλῶς γινώσκομεν τὸ τοῦ Βυτρουβίου « *non enim de architectura sic scribitur, ut historiae aut pæmata* » τοὐτέστι «οὐχ' οὕτω γράφομεν περὶ Ἀρχιτεκτονικῆς, ὡς ἂν οἱ ἱστορίας ἢ ποιήματα συντάττοντες» (Μεταφ. Λουβ. Ῥοσσίου). Καὶ ἀληθῶς ὁ κύριος Ἀμπελᾶς δὲν εἶναι μεμπτέος διότι περιέγραψεν ἐν ψηφοθέτημα δικηγόρος ὢν καὶ οὐδεμίαν βεβαίως ἀπαίτησιν εἴχομεν ὥστε ἡ περιγραφὴ νὰ ᾖ ἀκριβὴς, οὐχ ἧττον οὐδόλως ἐπαριμέναμεν, ὅτι οὗτος ἤθελε ἐκ τῶν περισωθέντων ἐκεῖθεν ἑλληνικῶν λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος, νὰ δημιουργήσῃ ναὸν Αἰγυπτίας θεότητος. Λαμβάνοντες λοιπὸν ταῦτὰ ἐκεῖνα ἐπιχειρήματα ἅτινα καὶ ὁ κ. Ἀμπελᾶς ἔλαβεν ἃς προσπαθήσωμεν διὰ τῶν αὐτῶν, νὰ ἀναιρέσωμεν λογικῶς τε καὶ τεχνικῶς, τὸ ὅτι ἐν τῷ μέρει ἐκεῖνῳ τῆς ἐξοχῆς ὑπῆρχε ναὸς Αἰγυπτίας τέχνης καὶ θεότητος. Καὶ πρῶτον πάντων τὸ διακρίνειν τὴν ἐποχὴν τῶν ψηφοθετημάτων δὲν εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον εὔκολον· ἀπ' ἐναντίας εἶναι δυσκολώτατον καθ' ὅτι ἀπαιτεῖ εἰδικὰς τεχνικὰς γνώσεις· ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἰδοὺ τί λέγει συγγραφεύς τις Γάλλος « *pour déterminer l' âge relatif des diferents mosaïques, on doit avoir égard à nature des matériaux employés: plus il sont multipliés, moins la mosaïqué est anciennes; il en est de même, s' ils sont factices. La perfection du dessin et le plus on moins de merite de la composition sont aussi d' excellentes indications* » (1). Δεύτερον ὁ κ. Ἀμπελᾶς ἰσχυρίζεται εἰς ὅτι τὸ ψηφοθέτημα ἀνήκει εἰς ναὸν Αἰγυπτιακὸν καθότι λέγει « *ἡ τέχνη καὶ ἡ καλαισθησία ἡ παρατηρουμένη ἐν αὐτῷ εἶναι μᾶλλον Αἰγυπτιακὴ παρὰ Ἑλληνικὴ διότι οἱ χρωματισμοὶ εἶναι ζωηροὶ καὶ οὕτως εἰπεῖν ἀνατολικοί* ». Ἀποροῦμεν ἐνταῦθα πόθεν ἀρύεται τὰς ἰδέας ταύτας ὅτι δηλ. ἐπειδὴ οἱ χρωματισμοὶ εἰσὶ ζωηροὶ καὶ οὕτως εἰπεῖν ἀνατολικοὶ, ἔπεται ὅτι καὶ τὸ ἔργον εἶναι Αἰγυπτιακῆς τέχνης, ἐνῷ οἱ Αἰγύπτιοι δὲν εἶναι ἀνατολῖται· ἡμεῖς μετ' ἐπιστασίας μεγίστης καὶ ἐπιμελείας καταμετρήσαντες καὶ ζωγραφήσαντες τοῦτο, δὲν εἴδομεν εἰμὴ ἀμαυροὺς χρωματισμοὺς μόλις εἴς τινα μέρη ἱκανοὺς νὰ παραστήσωσι ἐκεῖνο ὅπερ ἀπεικονίζουσι· ἀλλὰ καὶ ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἦσαν καὶ ζωηροὶ, ἔπεται ἐκ τούτου ὅτι τὸ ἔργον δὲν δύναται νὰ εἶναι ἑλληνικὸν; πλὴν γινώσκομεν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ποικιλοχρόως ἐχρωμάτιζον τὰ διάφορα μέρη τοῦ θριγκοῦ καὶ διάζωρατάτων χρωμάτων, ἅτινα μέχρι σήμερον οὐδαμῶς τι ἐκ τῆς ζωηρότητός των ἀπώλεσαν, ὡς τοῦτο μαρτυρεῖται ἐκ τῶν διαφόρων διασωθέντων μέχρις ἡμῶν ἀρχαίων τεμαχίων παντὸς εἴδους. *Τρίτον* στηρίζεται ἐπίσης εἰς τὸ ὅτι « *αἱ γραμμαὶ καὶ τὰ ἀποτελούμενα σχήματα δὲν ἔχουσιν ὁμοιότητα μὲ τὰς καθαρῶς Ἑλληνικὰς γραμμάς* »· ἀλλὰ εἶναι φυσικὸν, φίλτατε ἀναγνῶστα, ἀφοῦ ἡ ἐποχὴ τοῦ ψηφοθετήματος εἶναι πολλῷ μεταγενεστέρα ἐκείνης τῆς τῶν ἀρχαίων νὰ μὴν ὦσι ταῦτα ὅμοια, καθ' ὅσον ἡ τέχνη ἐν ταῖς διαφόροις ἐποχαῖς, ἀναλόγως τῶν ἀνθρωπίνων ὁρέξεων παρῆγε καὶ τὸ ἀρέσκειν· ἀλλὰ οἱ ἐν τῇ ἀρχῇ τῇ περιγραφῆς ἡμῶν μνημονευθέντες ζωστῆρες καὶ τὰ σταυροειδῆ διὰ μαιάνδρων δὲν μετέχουσι τῶν καθαρῶς Ἑλληνικῶν γραμμῶν; Τέταρτον *εὑρέθησαν* λέγει *κίονες*, *ἀνήκοντες εἰς ναόν*, *ἥκιστα ἑλληνικοῖ ῥυθμοῦ ἔχοντες δὲ ἐν τῇ θέσει τῶν κιονοκράνων κεφαλὰς βοὸς καὶ σφιγγὸς*· δυστυχῶς τὰ μνημονευόμενα ταῦτα κιονόκρανα, δὲν εἶναι *κιονόκρανα* ἀλλὰ βωμὸς, ἤμισυς, κοσμούμενος ὑπὸ βουκράνου ἐστεφανωμένου, καὶ ἐγκάρπου ἑκατέρωθεν, δηλονότι τὸ μάρμαρον τοῦ βωμοῦ φέρει τὴν κοινοτάτην παρ' Ἕλλησι διακόσμησιν τῶν *ἐγκάρπων καὶ βουκράνων*. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ μαρμάρῳ οὔτ' ἐλάχιστόν τι σφιγτὸς ὁμοίωμα διακρίνεται· ἀλλ' ἔστω· καὶ βόες ὁλόκληροι ἂν εὑρίσκοντο ἐπὶ στηλῶν, πάλιν καὶ τοῦτο οὐδεμία ἀπόδειξις εἶναι τῆς ὑπάρξεως ναοῦ Ἄπιος· διότι καὶ ὁ ἐν Βαλβὲκ (Ἡλιούπολις) ναὸς τοῦ ἡλίου ἐκοσμεῖτο ἐν τῇ ζωοφόρῳ τοῦ θριγκοῦ αὐτοῦ, ὑπὸ βοῶν κατὰ τὸ ἤμισυ τοῦ κορμοῦ παριστανομένων, ἀλλ' ὅμως οὗτος ἀντὶ εἰς τὸν

(1) *Histoire de l' art monumental dans le artiquité et au noyeu age* σελ. 242 *par L. Batissier*.

Ἄπιν ὀνῆκε εἰς τὸν ἥλιον. Ἐν Δήλῳ εὑρέθησαν ἐπίσης βόες κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦ κορμοῦ των ἐπὶ ἀρχιτεκτονικῶν τεμαχίων ἐρειδόμενοι (1), ἅτινα ἀνῆκον βεβαίως εἰς ναόν τινα· ἀλλ' εἰς ποίαν ἐποχὴν ἐκτίσθη ὁ ναὸς οὗτος καὶ εἰς ποίαν θεότητα ἀνῆκεν ἄδηλον. Ἠδυνάμεθα ἐνταῦθα νὰ ἀναφέρωμεν πολλοὺς ἀρχαίους ναοὺς Ἑλληνικοὺς καὶ μὴ, κοσμουμένους ὑπὸ βοῶν καὶ ἄλλων ζώων, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ἱκανὰ εἰσὶ τὰ ἀνωτέρω ὅπως πεισθῶσιν οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται. Ἂν δὲ ἐκ τῆς διακοσμήσεως ταύτης ὁρμώμενοι παραδεχώμεθα ὑπάρξεις ναῶν Αἰγυπτιακῶν ἐν Ἑλλάδι τότε τῇ ἀληθείᾳ ἠθέλαμεν ἀπαριθμήσει περισσοτέρους ναοὺς τοῦ Θεοῦ Ἄπιος ἐνταῦθα ἢ ὅσους ἄλλους ναοὺς διὰ τοὺς ἐπιλοίπους Θεούς. Ἂν δὲ ἐκ τῆς ὄψεως τῶν τοιούτων διακοσμήσεων ἐδημιουργοῦμεν τοὺς Θεοὺς εἰς οὓς ἀνῆκον τὰ εὑρισκόμενα τεμάχια, ἀναμφιβόλως τότε τὴν ἐν Περσεπόλει ἀνακαλυφθεῖσαν στήλην ἥτις φέρει ἐπ' αὐτῆς κάμηλον ἠθέλαμεν κατατάξει συνεπῶς καὶ ἐξ ἀναλογίας εἰς ναὸν τῆς *καμήλου*.

Τέλος ἂν αἱ προκείμεναι ἀρχαιότητες μετεῖχον καὶ κατ' ἐλάχιστον Αἰγυπτίας τέχνης καὶ λατρείας πιστεύομεν ὅτι ἠθέλαμεν ἴδει ἐπ' αὐτῶν ἐν ἐκ τῶν κοινῶν καὶ συνηθεστέρων κοσμημάτων, ὡς τὸν πτερωτὸν ἥλιον· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει, τοῦ ὅτι ὑπῆρχεν ἐν Φοίνικι ναὸς Αἰγυπτίας θεότητος, οὗτος ἤθελε φέρει ἀναντιῤῥήτως ῥυθμὸν ἑλληνικὸν, διότι ἀφοῦ οἱ ἡμέτεροι ἀριστοτέχναι προπάτορες ἠδυνήθησαν νὰ μεταδώσωσι καὶ διδάξωσι τὰ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς των παραδείγματα εἰς ἅπαντα τὸν κόσμον, πῶς δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ὅτι οὗτοι ἤθελον ἀποσκοράκισει τὸν χαρίεντα ῥυθμὸν αὐτῶν ὅπως παραδεχθῶσι τὸν ἀλλότριον καὶ βαρὺν Αἰγυπτιακόν;

Τελευτῶντες ἐνταῦθα ὁλοσχερῶς τὴν ἡμετέραν περιγραφὴν καὶ κρίσιν ἐπὶ τοῦ εἰς Φοίνικα ἀνακαλυφθέντος ψηφοθετήματος, τολμῶμεν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἠδυνήθημεν νὰ ὑποστηρίξωμεν ἀρκούντως τὰς γνώμας, ἃς ἐν αὐτῷ ἐξηνέγκομεν, συνάμα δὲ καὶ νὰ διασκεδάσωμεν τὴν περὶ ὑπάρξεως ναοῦ Αἰγυπτιακῆς τέχνης καὶ θεοῦ, ἰδέαν τοῦ καθ' ὅλα ἀξιολόγου καὶ λογίου κ. Τ. Ἀμπελᾶ. Οὐχ ἧττον δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν νὰ ἀπονείμωμεν τὸν δίκαιον ἔπαινον τῷ φιλομούσῳ καὶ φιλέλληνι, παρ' ἡμῖν προξένῳ τῆς Γαλλίας κ. *Challet*, ὅστις ἕνεκα τοῦ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα ἔρωτός του, δὲν ἐφείσθη οὔτε κόπων ἀλλ' οὔτε καὶ σημαντικῶν δαπανῶν πρὸς ἐντελῆ ἀνακάλυψιν τοῦ καλλιτεχνικοῦ τούτου μνημείου· ἴσως δὲ ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὸ ἄροτρον καὶ ἡ ἀξίνη θὰ διέγραφον τὰς ἀτάκτους γραμμὰς των ἐπὶ τῶν χωμάτων, ἅτινα ἐκάλυπτον τὸ ὅπως δήποτε Ἑλληνικὸν τοῦτο καλλιτέχνημα, ἂν ὁ κ. *Challet* δὲν ἐλάμβανε τὴν εὐγενῆ πρωτοβουλίαν νὰ ἐνεργήσῃ ἀνασκαφὰς κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος.

Δ. Γ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ

ΓΕΖΙΔ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ

ἡ

Σκηναὶ τοῦ Ἀραβικοῦ βίου κατὰ τὴν Γ'. ἑκατ.

ἐν Ἱσπανίᾳ.

(Διήγημα (1).

Ὁ Ἀβδ-ἀλ Μαλὲκ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ βεζύρου Ἄλ-Μανσοὺρ, ἐπὶ τοῦ Καλύφου Ἐσάμ, ἀχώριστος σύντροφος τῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ πατρός του, διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ ὁποίου ἐπαιδεύετο εἰς τὴν τέχνην τοῦ πολεμεῖν καὶ κυβερνᾶν, διώκει τότε μέρος τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ. Συνωδεύετο, ὡς ἔθος, ὑπό τινων νέων τῆς ἐκλογῆς του, οἵτινες, ὑπὸ διαφόρους ὀνομασίας ἂν ὄχι ἀκριβῶς ὑπηρετικὰς οὐχ' ἧττον ὅμως προσωπικὰς, ἀπήρτιζον τὸν οἶκον, τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν συναναστροφήν του. Μεταξὺ τούτων, ὁ μᾶλλον διακεκριμένος διὰ τῆς ὑπολήψεως καὶ ἀγάπης του, ἦτο ὁ Ἰατρός του Γεζὶδ-βεν Ἀγιούβ-ἀλ Ἀζραΐ νέος Ἄραψ ἐκ Φὲζ, ὅστις, μετὰ τὴν ἔνδοξον αὐτοῦ ἐκστρατείαν κατὰ τῶν ἐπαναστάντων Βερβέρων, τὸν ἠκολούθησεν ἐξ Ἀφρικῆς εἰς Κορδόβην

Φιλόπονος καὶ μετριόφρων πάντοτε ὁ Γεζὶδ, ἀποφεύγων, χωρὶς νὰ καταδικάζῃ, τὰς διασκεδάσεις τῆς ἡλικίας του, σοβαρὸς προώρως καὶ ζῶν πάντοτε μεμονωμένος, καθίστα ἑαυτὸν ἄξιον ἀγάπης συνάμα καὶ οἴκτου. Ὁ Ἀβδ-ἀλ-Μαλὲκ μετὰ λύπης βλέπων τὴν βαθεῖαν μελαγχολίαν, ἥτις ἀδιαλείπτως διὰ θλιβεροῦ νέφους ἐκάλυπτε τὸ εὐγενὲς βλέμμα τοῦ εὐνοουμένου του, μάτην προσεπάθει διὰ τῶν παραμικροτέρων φροντίδων, νὰ ἐπαναφέρῃ ἐπὶ τῶν ὠχρανθέντων αὐτοῦ χειλέων τὸ σύνηθες μειδίαμα τῆς νεότητος. Οὐδεὶς ἐγίνωσκε τὸ μυστήριον τῆς μελαγχολίας ταύτης. Βλέπων τις αὐτὸν πάντοτε σύννουν, ῥεμβώδη καὶ μετὰ ζήλου παραδιδόμενον εἰς σπουδαίας μελέτας, ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ὁ Γεζὶδ ἐζήτει ἐν τῷ λαβυρίνθῳ τῶν χιμαιρινῶν ἐπιστημῶν, γεννηθεισῶν μετὰ τῆς χημείας καὶ τῆς Ἀστρονομίας, μυστήριόν τι τῆς φύσεως, μυστήριόν τι τῆς γῆς ἢ τῶν οὐρανῶν. Ἐν τούτοις αὕτη ἦτο ἡ γενικοτέρα ἰδέα· διότι, διὰ τὴν γενικὴν κλίσιν τῶν ἀνθρώπων τῆς τάξεώς του, ἦτο φυσικότερον νὰ ὑποθέσῃ τις, ὅτι ὁ νέος σοφὸς ἠρέσκετο εἰς τὰς καβαλιστικὰς ἐρεύνας, ἢ ὅτι ἐτήκετο ὑπὸ βαθείας καὶ ἀνιάτου λύπης, ἐξ ἐκείνων αἵτινες στιγματίζουσι τὸν βίον ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀνοίξεώς του.

Ὁ Ἀβδ-ἀλ-Μαλὲκ πολλάκις κατέλιπε τὰς εὐθύμους διασκεδάσεις τῶν στρατιωτικῶν συναδέλφων του, χάριν τῶν μονήρων καὶ σπουδαίων συνεντεύξεων μετὰ τοῦ ἰατροῦ του, διότι ἐθέλγετο ὑπὸ τῶν ὑψηλῶν καὶ ἐλευθέρων σκέψεων, ὑπὸ αὐστηρῶν καὶ γενναίων λόγων τοῦ νέου φιλοσόφου, ὃν ἐνόμιζε λειτουργὸν τῶν μυστικῶν ἐπιστημῶν.

Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν ὁ μὲν στρατὸς, μετὰ μακρὰν ὁδοιπορίαν, ἀνεπαύετο ἐστρατοπεδευμένος εἰς δροσερὰν κοιλάδα παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Φρεκνόλιος, ὁ δ' Ἄλ-Μανσοὺρ διεσκέδαζε ἐξορμῶν τοὺς ἱεράκάς του κατ' ἀγελῶν γερανῶν, ὁ υἱὸς τοῦ βεζύρου θελήσας νὰ προκαλέσῃ τὸν ἰατρόν του εἰς τὴν φιλοσοφικὴν μάχην τοῦ ζατρικίου, εἰσῆλθεν εἰς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, ἥτις ἀείποτε ἐγειτνίαζε πρὸς τὴν ἰδικήν του, εὗρεν αὐτὴν ἀνοικτὴν καὶ κενήν, τὰ πάντα ὅμως ἐμαρτύρουν, ὅτι ὁ σπουδάζων κάτοικος τοῦ στρατιωτικοῦ ἐκείνου κελλίου, προσκληθεὶς ἀναμφιβόλως εἰς βοήθειαν πληγωμένου τινὸς στρατιώτου, ἀποσπάσθη βιαίως τῶν ἐργασιῶν του.

Ἐπὶ τῶν μακρῶν σελίδων Ἑλληνικοῦ χειρογράφου, συγγράμματος τοῦ θείου *Βουρὰθ*, (1) ἦτο ἠνεῳγμένον φύλλον μεταξίνου χάρτου καὶ τὸ εἰσέτι ὑγρὸν *καλέμιον*, (2) ἔκειτο ἐπὶ τῶν τελευταίων γραμμῶν ἃς εἶχε χαράξει. Ὁ Ἀβδ-ἀλ-Μαλὲκ πλησιάζει καὶ, πρὸ πάσης ἄλλης σκέψεως, ἐξ ἐνστίκτου περιεργείας κινούμενος, ἔῤῥιψεν τὰ βλέμματά του ἐπ' ἐκείνου τοῦ χάρτου, ὅστις ἀναμφιβόλως, σὺν τῇ ἐνδείξει τῶν μυστικῶν ἐργασιῶν τοῦ Γεζὶδ, περιεῖχε τὴν ἐξομολόγησιν τῶν θλίψεων τῆς ψυχῆς του καὶ τὴν ἐξήγησιν τῆς προώρου αὐτοῦ αὐστηρότητος. Καὶ ὅμως τὰ βλέμματα τοῦ ἀδιακρίτου φίλου δὲν ἀπήντησαν οὔτε καβαλιστικὰ σχήματα ἀστέρων ἢ ζώων, οὔτε ἀλγεβρικοὺς ὑπολογισμοὺς ἐπὶ τῶν ἰδιοτήτων τῶν ἀριθμῶν, οὔτε συνδεδυασμένα ὀνόματα μετάλλων καὶ φυτῶν. Ἡ εἰκὼν μιᾶς καὶ μόνης συλλαβῆς προσοιούσης ἐφ' ἁπάσης τῆς σελίδος ἐκείνης ὁμοιόμορφον κατάληξιν, σὺν ταῖς ἀνωμάλοις γραμμαῖς, ἐδήλου εἰς πρώτην ὄψιν, ὅτι ἐκτὸς τῆς *ἐπιτετραμμένης μαγείας*, δὲν ὑπῆρχεν ἑτέρα ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Γεζὶδ. ἦτο ποίησις!

Οἱ στίχοι δὲν εἶναι ὕφος ἐπιστολικοῦ, ἀλλὰ τοῦ τῶν κρυ-

(1) Ἴδε *I. Stuart A. N. Revett*. Τόμος 4ος σελ. 69 καὶ 70. Μετάφρ. γαλ. ἐκδοθεῖσα ὑπὸ *C. P. Dandon* πίναξ *XLVII* καὶ *XLVIII*.

(1) Τὸ διήγημα τοῦτο, εὑρίσκεται ἐν τέλει τῆς ὑπὸ *Louis Viardot* Ἱστορίας τῶν Ἀράβων καὶ Μαύρων ἐν Ἱσπανίᾳ, ἔνθα ὁ συγγραφεὺς, κατὰ μίμησιν τοῦ *Walter Scott*, προσέθετο κεφάλαιά τινα « πρὸς ἔκθεσιν τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν Ἀράβων, ὡς αὐτὸς λέγει, οὐδόλως λειπόμενα ἀληθείας καὶ αὐθεντικότητος ». Ἐκεῖθεν λοιπὸν τὸ διήγημα τοῦτο, οὐδόλως πρὸς τὰ λοιπὰ σχετιζόμενον, ἀποσπάσαμεν.

(1) Ὁ Ἱπποκράτης.

(2) Ὀνομάζεται οὕτω παρ' Ἄραψι καὶ Ὀθωμανοῖς *ἡ γραφίς* αὐτὴ δ' ἡ λέξις *καλὲμ*, ἀναμφιῤῥήτως παράγεται ἐκ τῆς ἡμετ. *κάλαμος*, ὅστις καὶ κατ' ἀρχὰς ἐχρησίμευσεν ὡς γραφικὸν ὄργανον.

φίων αἰσθημάτων· καὶ ἐνδομύχων ἐκμυστικωτικοτήτων γεγραμμένοι ὑπὸ τῆς φαντασίας καὶ διὰ τὴν φαντασίαν, ἑρμηνεύουσιν ἐκείνας καὶ μόνας τὰς σκέψεις, ἃς ὁ ποιητὴς εὐαρεστεῖται νὰ καταλείψῃ εἰς τὸν κόσμον. Ὁ Ἀβδάλ-Μαλέκ, πρὸς στιγμὴν διστάσας, ἀνέγνω τοῦ Γεζίδ τοὺς στίχους:

«Ἡ λύπη προσβάλλει τὸ θάρρος καὶ ἡ γενναιοψυχία τ' ἀνυψοῖ! Τὰ δάκρυά μου ὁτὲ μὲν πειθήνια ὁτὲ δ' ἀπειθῆ διαδέχονται τὴν πάλην τῶν δύο τούτων ἀντιθέτων αἰσθημάτων»

«Εἶμ' ὡς ὁ νέος φοῖνιξ τοῦ Μαχρὲβ, ὅστις εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Μεγάλου Ποταμοῦ φυτευθεὶς, ὑψοῖ ἄχρις οὐρανοῦ τὴν κυματοῦσαν κορυφήν του, ἥτις σταθμίζει καὶ θωπεύει τὸν γλυκὺν ζέφυρον τ' Ἄλ-Γάρβ.»

«Ἥρως γενναῖος, οὗτινος ἡ χεὶρ διανοίγεται μόνον ὅπως εὐεργεσίας διασκορπίσῃ, ἀδιαλείπτως ποτίζει τὰς ρίζας της διὰ τῶν βροχῶν τῆς γενναιοδωρίας του.»

«Ἐν τῷ οἴκῳ του αἱ εὐχαὶ τῶν ξένων καὶ ὑπηρετῶν ἔχουσι πληρωθῆ· θὰ ἔλεγέ τις: αἱ στιγμαὶ των εἰσὶ νύκτες δροσεραὶ καὶ μυροβόλοι.»

«Ἄχ! διατί νὰ μὴν ἦμαι ἀναίσθητος ὡς ὁ φοῖνιξ τοῦ Μαχρέβ! διατί νὰ μὴν ἀπολέσω ὡς ἐκεῖνος τὴν ἐνθύμησιν τοῦ τόπου, ὅστις μ' εἶδε γεννώμενον!»

«Δὲν ἤθελον αἰσθανθῆ πίπτουσαν ἐπὶ τῆς καρδίας μου βροχὴν θλίψεων, ἥτις κατακλύζει αὐτὴν, δὲν ἤθελον εἴπει πρὸς τὴν εἱμαρμένην: Διατί τὰ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν μου ῥέοντα δάκρυα, δὲν δύνανται νὰ σβέσωσι τὴν πυράν, ἥτις τὰ στέρνα μου καταβιβρώσκει;»

«Ὦ σύ, ξένε, ὅστις ἀποβιβασθεὶς τοῦ πλοίου σου, ἀνέβης ταχεῖαν κάμηλον καὶ ὁδεύεις τὴν πρὸς Μεγάλην πόλιν τοῦ Φέζ, πρὸς τὴν πόλιν δύο *Ἀτζαμᾶ* ὑπὸ τῶν γυναικῶν κτισθέντων.»

«Ἀνάβηθι πρὸς τὰ δεξιὰ τριῶν λόφων, φέρε τὸν πόδα διὰ τῶν ἀποτόμων ὁδῶν καὶ εἴσδυσον εἰς τὸ κέντρον ἀνθούσης κοιλάδος, ἣν διαπερᾷ χείμαρρος καὶ εἰς ἣν ὁ οὐρανὸς χαρίζει διπλοῦν θέρος.»

«Εἶτα, χαιρέτισον ἐκ μέρους μου τοὺς κατοίκους τοῦ ἀγαπητοῦ ἐκείνου τόπου καὶ εἰπὲ αὐτοῖς: ὅταν τὸν φίλον ἡμῶν κατέλειπον, ἐστέναζε διὰ τὸν χωρισμόν σας! τὸ σῶμα του ταξειδεύει εἰς τὰς χώρας τῶν ἀπίστων, ἀλλ' ἡ καρδία του διαμένει εἰς τὸ Ἀτζάδ.»

«Ναί! Ὀμνυμι τοῦτο εἰς τέσσαρας γωνίας τοῦ τεμένους, εἰς τὰ ἱερὰ αὐτοῦ παραπετάσματα, εἰς τὴν μαύρην πέτραν τοῦ Ἰσμαὴλ καὶ εἰς τὰ ὄρη Σαβὰχ καὶ Μερβὰχ, μεταξὺ τῶν ὁποίων τρέχουσιν οἱ ἔνθερμοι λάτραι.»

«Ποτὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ζεφύρου δὲν ἔκλινε τὴν ἄψινθον τῶν ὀρέων, χωρὶς νὰ μοὶ φέρῃ ἐκ τοῦ Ἀτζὰδ ὀσμὰς ἡδείας καὶ ζωοποιούς.

«Ἀτζαδ! Ἐκεῖ εἶσιν τ' ἀντικείμενα τοῦ ἔρωτός μου, ἐκεῖ ἡ μήτηρ μου μ' ἐγαλούχησε διὰ τῶν μαστῶν της, ἐκεῖ μ' ἐδίδαξε νὰ ψελλίζω τ' ὄνομα τοῦ ἀληθοῦς θεοῦ!»

«Ἐκεῖ οἱ ὀφθαλμοί μου πρῶτον ἀπάντησαν τὴν τρυφερὰν ἐκείνην ἔλαφον, ἥτις κατέλαβε τὴν καρδίαν μου! Ὅταν αἱ λάμψεις, ἃς ἐξετόξευεν τὸ τόξον τῶν βλεφάρων της, προσέβαλλον τὰ βλέμματά μου, πρὶν εἰσέτι ἔρωτα αἰσθανθῶ, ἐκραύγασα: «τετέλεσται!»

«Ἔκτοτε κατήντησα παράφρων, ὡς ὁ ἄφρων ἐραστὴς τῆς μυστηριώδους Λεϊλέγ!»

«Ἔκτοτε ἔλαβον δι' ἔμβλημα τὸ λείριον! ὡς ἐκεῖνο ἔχω πυρώχρουν τὴν ὄψιν, ὡς ἐκεῖνο πεπυρακτωμένην τὴν καρδίαν.»

«Ἔκτοτε ἡ ψυχή μου μετέβη ἐν τῇ ψυχῇ της καὶ τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου ἀριθμοῦσιν αἱ ἡμέραι τῆς ζωῆς της. Ὁ ἔρως ὅστις μὲ κατακαίει εἶναι ἅγιος ὅσον τὸ λαμποβολοῦν ὑπὸ λευκότητος πρόσωπον τῶν ἐκλεκτῶν.»

«Ἐὰν λείψω τῆς προσευχῆς, τὰ χείλη μου ἐνῷ ἀναγινώσκω τὴν ἱερὰν βίβλον, ψιθυρίζουσι τὰ ἐγκώμιά της! Τὸ νὰ παύσω καὶ πρὸς στιγμὴν ἀναμιμνησκόμενος αὐτῆς, μοὶ φαίνεται ἁμάρτημα τοσοῦτον μέγα, ὅσον τὸ νὰ καταλύσω τὴν νηστείαν»

«Κεκαλυμμένη ὑπὸ τῆς καλύπτρας της, ἂν προχωρήσῃ ἐν μέσῳ βαθείας νυκτὸς, ὁμοίας πρὸς τοὺς μέλανας βοστρύχους τῆς κόμης της, ἡ λάμπουσα λευκότης τοῦ μετώπου της, τὴν ὁδηγεῖ καὶ ἀναπληροῖ τὰ οὐράνια πυρά».

«Ἂν νυκτὸς διηύθυνε τὰ βήματά της ἐν μέσῳ κήπου, πρὸς τὰς ὄχθας λίμνης ἔνθα φύεται ἡ νυμφαῖα, τὰ ἄνθη ἀπατηθέντα ὑπὸ τῆς λάμψεως τῶν θελγήτρων της, ἤθελον ἀνυψωθῆ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, νομίσαντα τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἡλίου.»

«Ὅταν ἡ ἀγαπητή μου στενάζει, «Ναί, λέγει ὁ μόσχος, ἐκ τῆς μεμυρωμένης πνοῆς της κατασκευάζω τὰς ἡδυτέρας ὀσμάς μου».

«Ὦ κλάδε τῶν ἄμμων τῆς ἐρήμου, οὐδαμῶς μὴ κινεῖσαι ὅταν διαχωρίζει τὴν χλόην διὰ τοῦ ἐλαφροῦ ποδός της! Ὦ ἀστραπὴ, πρόσεξον μὴ λάμψῃς, ὅταν ἐκείνη, ὅπως μειδιάσῃ, δεικνύει τὴν λευκότητα τῶν ὀδόντων της»

«Ἀλλ' εἶναι τοσοῦτον μετριόφρων ὥστθ' ὁ ἥλιος ἂν, καταπλαγεὶς ὑπὸ τῆς καλλονῆς της, κατήρχετο πρὸ αὐτῆς, ὅπως τῇ ἐκφράσῃ τὸν ἔρωτά του, ἤθελε παραμερίσει εἰς τὴν σκιὰν, ἵν' ἀποφύγῃ τὴν ὄψιν του.»

«Τὰ ἔτη ἅτινα παρ' αὐτῇ διῆλθον, ἔρρευσαν ὡς ἡμέρα, καὶ ἀφ' ὅτου ἐστέρημαι τῆς λάμψεώς της, πᾶσα ἡμέρα διέρχεται ἀργὰ ὡς αἰών.»

«Εὐλογητὸς ὁ θεός! πολλάκις αἱ αἰσθήσεις μου ἀποπεπλανημέναι τὴν ἐπανευρίσκωσι ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ χάριτι καὶ λαμπρότητι.»

. . . . . .

. . . . . .

«Ὁ Γεζὶδ τότε ἀφίνει ν' ἀκουσθῶσι τὰ κλαυθμηρὰ παράπονά του, ὡς ἡ χελιδὼν ἥτις βλέπει νὰ δρέπωσι τὸ εὐνοούμενον αὐτῆς ῥόδον καὶ ἀπηλπισμένη καταπίνει τὸ δηλητήριον τῆς ἀπουσίας.»

«Φροῦδα ὀνειροπολήματα!»

«Ὦ Μῆτερ μου! ὦ ἐρωμένη μου! ἂν ποτε ὁ ἄγγελος τῆς εἱμαρμένης.....

Ἐδὼ ἔστη ἡ γραφὶς τοῦ ποιητοῦ ἡ μέτοχος τοῦ μυστηρίου τῶν θλίψεων τῆς καρδίας του ἐδὼ ἐτελεύτων αἱ εὐχαὶ, ἃς εἶχεν ἐμπιστευθῆ ἐπὶ τοῦ χάρτου ὡς εἰς φίλου καρδίαν! Ὁ Ἀβδάλ-Μαλὲκ ἐδόξασε τὸν οὐρανὸν, ὅστις οὕτω τῷ παρέδιδε τὸ μυστικὸν τοῦ Γεζίδ. Ἡ συνήθης λοιπὸν μελαγχολία ἡ καλύπτουσα διὰ τῆς ὠχρότητός της τὸ μέτωπον τοῦ νέου ἰατροῦ, δὲν προήρχετο ἐκ τῆς ἐξαναστάσεως ὑπερηφάνου νοὸς, ὅπως ἀποκαλύψῃ τὰ παραπετάσματα, δι' ὧν ἡ φύσις καλύπτει τ' ἀδιερεύνητα μυστήριά της· ἦτο ἡ χαύνωσις ψυχῆς τρυφερᾶς καὶ πληγωμένης. Ἴσως ὑπάρχει φάρμακον πρὸς ἴασιν τοῦ πάθους τούτου.

Ὁ Γεζὶδ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην εἰσῆλθεν ἐν τῇ σκηνῇ του· ἀλλ' ἰδὼν τὸν Ἀβδ-ἀλ-Μαλὲκ, κύπτοντα ἐπὶ τοῦ ἔργου του τῆς πρωΐας, ἠσθάνθη εἶδος τι λύπης διὰ τὴν περιέργειαν τοῦ ἐπισκέπτου καὶ διὰ τὴν ἰδικήν του ἀμέλειαν. Τὸ πρόσωπον ὅμως τοῦ Ἀβδ-ἀλ Μαλὲκ, ὅταν ἀνύψωσε τοὺς ὀφθαλμούς του, ἐξέφραζε τοσαύτην ἀγάπην καὶ συμπάθειαν, αἱ ἐπιπλήξεις του, παραπονουμένου κατὰ φίλου, ὅστις ἔπασχε σιωπηλῶς χωρὶς νὰ ζητήσῃ τὰ ἐμπιστευθῆ τὰς θλίψεις του ἢ εἰς τὰ εἰκονίζοντα ἄλαλα ὄργανα τὴν ἰδίαν, ὑπῆρξαν τοσοῦτον τρυφεραὶ, αἱ παρακλήσεις του, ὅπως τὸν βιάσῃ ν' ἀποκαλύψῃ διὰ πλήρους ἐξομολογήσεως τὸ μυστικὸν ὅπερ κατέλαβε, τοσοῦτον ζωηραὶ, ὥστε ἐπὶ τέλους νικηθεὶς ὁ Γεζὶδ ὑπὸ τῆς φιλίας, συγκατετέθη νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Ἄλ-Μανσοὺρ ὁλόκληρον καὶ πιστὴν ἐξιστόρησιν τοῦ βίου του.

Οὕτως ἤρξατο τῆς διηγήσεώς του:

—Ὁ πατήρ μου Ἀγιοὺδ καὶ ὁ ἀδελφός του Ἀχμὲτ, ἀμφότεροι τέκνα τοῦ Θεραμὶμ, ἐκ τῆς φυλῆς Ἀζρὰ, ἧς τὰ τέκνα πάντοτε ἐδοξάσθησαν διὰ τὴν πρὸς τὰ αἰσθήματα αὐτῶν στερεότητα, ἐγεννήθησαν εἰς τὸ Φεζ ἔνθα διέμειναν οἱ πρόγονοι τῶν προγόνων των, ὅτε κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μουζὰ τὸ Μαχρὲβ ἐκυριεύθη διὰ τῶν ὅπλων τῶν τέκνων τῆς Ὑεμένης. Ἀμφότεροι ἦσαν κατατεταγμένοι μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς Ἀραβικῆς φρουρᾶς, μεταξὺ τῶν πρώτων ὑπηρετῶν τῶν Ἐμιρῶν, υἱῶν τοῦ Ἐδρὶζ, οἵτινες τότε ἐβασίλευον ἐπὶ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀφρικῆς, ὡς ἀνωτέρους καὶ προστάτας ἔχοντες τοὺς Καλύφας, υἱοὺς τῶν Ὀμμεγιὰχ.

(ἀκολουθεῖ).

ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ ΕΦΕΝΔΗΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ.

Ἰδοὺ καὶ ἕτερος ἀστὴρ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνισμοῦ ὁ Χρηστάκης Ζωγράφος. Οὗτος εἶναι ὁ προικοδοτῶν διὰ γενναιοτάτων δωρεῶν τοὺς Μεγάλους τοῦ Ἔθνους Συλλόγους καὶ μεριμνῶν περὶ τῆς προόδου καὶ εὐημερίας τῶν Ἑλλήνων· ἔχει δὲ περὶ αὐτὸν τοὺς μᾶλλον ἐν Κωνσταντινουπόλει κεκτημένους παιδείας ἑλληνικῆς καὶ ὕφους καὶ τρόπων ὅλως ἑλληνικῶν. Πατρίδα δ' ἔχει τὴν χώραν ἐκείνην ἐξ ἧς ἐβλάστησαν οἱ τοσοῦτον εὐκλεῶς τιμήσαντες τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα κατὰ τὴν Παλλιγγενεσίαν του, ἤτοι τὴν Ἤπειρον. Ἐν τοῖς πρώτοις τούτων συγκαταλέγεται ἤδη καὶ ὁ Χρηστάκης Ζωγράφος, πρὸς ὃν σύμπαν τὸ τῶν Ἑλλήνων Ἔθνος παρέχει τὴν ἄπειρον εὐγνωμοσύνην του. Ἐθνικὸν δὲ καθῆκον ὑπαγορεύει καὶ ἡμᾶς ὅπως κοσμῶμεν τὰς στήλας τοῦ Περιοδικοῦ μας διὰ τοιούτων αὐτοκλήτων προστατῶν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων· περὶ ὧν ἡ Πάτριος ἡμῶν Ἱστορία θέλει λαλήσει ἐν ἐκτάσει καὶ ἀναγράψει τὰ ὀνόματά των χρυσοῖς γράμμασι εἰς τὰς στήλας τῶν πρώτων εὐεργετῶν τῆς Πατρίδος.

Τοιούτους τινὰς ἄνδρας ὀφείλουσι νὰ λαμβάνωσι ὡς ὑπογραμμὸν καί τινες τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ Οἰκούντων, ἀναλόγως βεβαίως τοῦ πλούτου των, ὅπως παρέχωσιν εἰς τοιαῦτα καθιδρύματα ἀνάλογον δωρεάν. Τὸ δ' ὄνομά των μενεῖ ἐγκεχαραγμένον βαθύτατα εἰς τὰς ψυχὰς τοῦ νῦν ἀγλαοῦ ἄνθους τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν ἐπερχομένων γενεῶν.

ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΡΗΤΟΡΟΣ

ΚΑΤΑ ΚΟΡΜΕΝΙΝΟΝ.

Μὴ συνεχῶς καὶ εἰς πᾶσαν ἀφορμὴν βαῖνε ἐπὶ τὸ βῆμα. Σαυτὸν φείδου.

Ἡ ἐπανάληψις ἐπιχειρήματος διπύρῳ δείπνῳ ἐξομοιοῦται.

Ἐπιφανοῦς ῥήτορος βαλόντος διὰ τῆς ἀκωκῆς τοῦ ξίφους αὐτοῦ, ἁπλοῦς σὺ στρατιώτης μετ' αὐτὸν, μὴ ἐπίφερε βολὴν διὰ τῆς πλάτης τῆς σπάθης σου.

Τῆς Συνελεύσεως ἑτοίμου κλαῦσαι μὴ ἐξέγειρε τὸν γέλωτα, ἀλλὰ σέβου τὴν συγκίνησιν.

Ἀτοπώτατον τῇ Βουλευτικῇ εὐγλωττίᾳ τὸ παραφέρεσθαι καὶ ἀφνιᾷν δίκην παράφρονος. Πρὸς τὸ πείθειν καὶ συγκινεῖν δεῖται κανόνος καὶ πείρας. Λέγω δὲ τῷ πολιτικῷ ῥήτορι τάδε:

Ἐπιλαμβάνου τῆς οὐσίας ἐν ἁπλότητι, καὶ κατὰ φύσιν πορίζου τὸ προοίμιον ἐκ τοῦ ἀντικειμένου σου. Μὴ προσποιοῦ ψευδῆ μετριοφροσύνην, οὐδ' οἰηματίαν περιφρόνησιν, οὔτε ταπεινὸς, οὔτε ὑπερήφανος ἔσο, ἀλλ' ἔσο ἀληθής. Πρὸ δὲ πάντων μὴ πνίγου εἰς τὰ καταπληκτικὰ ῥητορικὰ σχήματά σου.

Ἡ ἔκθεσίς σου ἔστω καθαρὰ, ποικίλη, ἐπαγωγὴς, ὅπως ἐκ τῆς εὐρυοῦς τοῦ ἀντικειμένου διατάξεως ὑποφαίνηται θάλλουσα καὶ ἐφιπταμένη ἡ ἰσχὺς τοῦ λόγου σου.

Στρατιωτικὸς ὢν, μὴ διηγοῦ ἱστορήματα τροροδοτῶν τοῦ στρατοῦ, διαρκῶς ὀμνύων οὐδὲ στρέφε τὸν μύστακα ἐν εἴδει ἐχίνου, οὐδὲ βαρβάριζε διαστρέφων τὴν γλῶσσάν σου.

Δικηγόρος, μὴ μετὰ πόνου ὕψωνε βλέφαρά τε καὶ βραχίονας τῷ ὑψιβρεμέτῃ διὰ παράλειψιν διαστολῆς· οὐδὲ λάλει τοῦ μεσαιῶνος τὴν γλῶσσαν, οὐδὲ διδλιζε ἐν ὠκεανῷ λόγων μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἰδέαν, καὶ πολλάκις, φεῦ! ὁποίαν!.. Κυρίως δ' ἀρχόμενος ἀγορεύειν μέμνησο καταστρέφειν τὸν λόγον.

Λόγιος, μὴ χρῶ τεχνικῶν λέξεων, τὸ ὕψος τῶν γνώσεών σου ἐπιδεικνύων καὶ τοὺς λοιποὺς ὡς ἀναξίους ἀκροατάς σου θεωρῶν· οὐδὲ τρέπου πρὸς ἀτελευτήτους παρεκβάσεις. Μέμνησο ὅτι ἡ Βουλὴ, οὐ Πανεπιστήμιον, ὅτι ὁ λόγος οὐ παράδοσις καὶ ὅτι οἱ νόμοι οὐ πρέπον συντάσσεσθαι τρόπῳ σχολαστικῷ.

Στιγμηδὸν καὶ πεποιθότως βουλευόμενος ἔκλεγε μεταξὺ τῶν ἐπιχειρημάτων σου τὸ εἰ καὶ ἀσθενέστερον ἱκανὸν ὅμως ἀποτε-

λέσαι, ἐντύπωσιν τῇ συνελεύσει διά τε τὴν προδιάθεσιν τῶν πνευμάτων, τὴν φύσιν τοῦ ἀντικειμένου, καὶ τὸ σπάνιον τῆς περιπτώσεως.

Μὴ θήρευε τὸ πολὺ, ἀλλὰ τὸ εὖ λέγειν.

Ἀπροσεκτοῦσαν τὴν Βουλὴν ἐπάγαγε διὰ τῆς σοβαρότητος τοῦ ἀντικειμένου καὶ τῆς συναισθήσεως τῶν ἑαυτῆς καθηκόντων. Κατάπνιξον δὲ τὸν θόρυβον διὰ τῆς ἀστραπτούσης βροντῆς τῆς φωνῆς σου.

Τοῦ εἰκοστοῦ ἐννάτου ῥήτορος ἐξαντλήσαντος τὸ ζήτημα, μὴ ἐπιπραγματεύου τριακοστός· καὶ διατάσσων τὰς ἀποδείξεις σου μὴ ἀνάδραμε μέχρι Ἀβραὰμ· οὐδ' ἐπίλεγε « Θεὸς ἐποιήσατο τὸν οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ κόσμος καταστραφήσεται » ἀλλὰ σπεῦδε τὸ τέλος.

Ἀτένιζε τῇ νέᾳ τοῦ ζητήματος φάσει· τοῦτο εὐαρεστεῖ τὰ πνεύματα, καὶ ἐκληρθήσῃ ἐφευρετικός.

Σύνδεε ἀνέτως τὰς παρεκβάσεις σου, καὶ ἄφινε τὴν ἐπαναγωγὴν αὐτῶν τῇ συζητήσει.

Ἐξαντληθείσης τῆς προσοχῆς τῆς Βουλῆς μὴ βαῖνε ἐπὶ τὸ βῆμα, διότι δὲν θέλει σὲ ἀκρασθῆ, ὅπερ θανάσιμον τῷ ῥήτορι.

Ὥσπερ τὰ ἑξέχοντα μόνον ἀντικείμενα εἰσὶν ὁρατὰ μακρόθεν, οἶκος δηλονότι, δένδρα ἢ ὄρος, οὕτω καὶ μόνα τὰ ἐξέχοντα ἐπιχειρήματα ἐμποιοῦσιν ἐντύπωσιν εἰς τὸ ἀκροατήριον. Ἀπώθησον τὰ λοιπά.

Ἰσχυρὸν ἐπιχείρημα ὅπερ τὴν προτεραίαν ἤθελε συγκινήσει σύμπασαν τὴν Βουλὴν πολλάκις τὴν ἐποιοῦσαν καθίσταται ἀδιάφορον. Προσληφθὲν, ὅθεν, ἐν τῷ λόγῳ σου ἀπάλειψον, ἢ αὐτοσχεδιάζων ἀποσίγησον.

Προαγορεύσαντός τινος εὐθύμως ἄλλασσε ὕφος, ἔσο ἐμβριθὴς, καὶ ἐναλλάξ. Μὴ δὲ λησμόνει, ὅτι τὸ οὖς οὐδέποτε ἐπὶ πολὺ ἀρέσκεται τῷ αὐτῷ φθόγγῳ, καὶ ὅτι ἀγορεύεις ἐνώπιον Συνελεύσεως.

Οὐδὲ τὸν γελωτοποιὸν, οὐδὲ τὸν διαλεκτικὸν ἐπαγγέλου· ἐὰν τὸ πρῶτον, θέλουν εἰπεῖ « μόνον πνεῦμα ἔχει, », ἐὰν τὸ δεύτερον, « εἶναι μονόχορδον. »

Ἵνα διαρκῶς ἀρέσκῃς ἔσο ποικίλος.

Ὥσπερ δροσερὸν φάρμακον ἀπαλύνει τὴν ἐπιδερμίδα, ἡ δ' ἐπίτασις τοῦ ἀποτελέσματος αὐτοῦ καταψήχει οὕτω καὶ ὁ λόγος.

Μὴ κατ' ἐπανάληψιν κροῦε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ Βήματος, μὴ ἀντὶ νὰ συγκινήσῃς προξενήσῃς τὴν ὀδύνην ὅτι ἐξηρθρώθης.

Ἀγόρευε ἵνα εἴπῃς τι, οὐχὶ δ' ἵνα ῥεθῇ ὅτι ἠγόρευσας. Φέρων δ' ἀνὰ χεῖρας οὐσιῶδες ἢ νέον καὶ ἐπίσημον ἔγγραφον φύλασσε αὐτὸ, καὶ μόνον παρασκευασθέντων τῶν πνευμάτων, καὶ μηδενὸς ἄλλου ἀναγκαιοῦντος, οὕτως εἰπεῖν, πρὸς συγκρότησιν ἐντελοῦς ποιοθήσεως καὶ ἐπιψηφίσεως πρόσαγε τῇ συνελεύσει.

Μὴ σκῶπτε μόνον πρὸς τὸ σκώπτειν καὶ ἐπιδεικνύειν τὸ πνεῦμά σου ῥέπων, ἀλλ' ἵνα ἐπιδεικνύῃς τὸ ἀξιογέλαστον καὶ ψευδὲς ἐπιχειρήματός τινος, ἵνα τὸν ἀντίπαλόν σου βαλόντα σε διὰ προσωπικότητος καταστρέψῃς ἄρδην.

Ἵνα τὰ τῶν ἄλλων ἀγῆς πάθη τῶν σῶν κράτει.

Ἔκτεινον θεωρητικῶς τὰς τῶν ἀρχῶν σου συνεπείας εἰς τὸ λογικῶς μὴ περαιτέρω, ἀλλὰ πρακτικῶς μόνον τὸ ἐρικτὸν ἐπιζήτει.

Μέμνησο τέλος, ὅτι οἱ νόμοι σου ἀποβλέπουσι τὴν εὐδαιμονίαν ἢ τὴν κακοδαιμονίαν, τὴν προσασίαν ἢ τὴν κατάθλιψιν, τὴν ἠθοποίησιν ἢ τὴν διαφθορὰν τοῦ λαοῦ, καὶ ἀγόρευε ἀκροατὴν καὶ θεατὴν σου αὐτὸν πάντοτε ὑπολαμβάνων. Ἀγόρευε τὴν σεπτὴν καὶ μεγαλοπρεπῆ αὐτοῦ εἰκόνα ἐνώπιόν σου διαρκῶς ἔχων.

Π.

ΟΙ ΣΠΟΥΔΑΣΤΑΙ

ΜΙΜΟΣ

ΕΙΣ ΠΡΑΞΙΝ ΜΙΑΝ.

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΠΑΥΛΟΣ, ΠΕΡΙΚΛΗΣ, ΚΑΕΩΝ, ΜΑΡΙΑ — σπουδασταί.

ΜΠΑΡΜΠΑ ΓΙΑΝΝΗΣ παντοπώλης.
ΚΥΡ ΚΩΣΤΑΣ ξενοδόχος.
ΖΟΥΜΠΟΥΛΩ πλούντρια.
ΑΧΘΟΦΟΡΟΣ.

ΣΚΗΝΗ Α'.

Δωμάτιον τοῦ Παύλου. Κλίνη ἐν μεγίστῃ ἀταξίᾳ· παρ' αὐτὴν τράπεζα. Βιβλία ἐπὶ τῆς κλίνης, ὑποδήματα καὶ βιβλία ἀναμὶξ ἐπὶ τῆς τραπέζης· τὸ ἔδαφος τοῦ δωματίου πλῆρες τεμαχίων χάρτου, λειψάνων τσιγάρων κλ. Θύρα πρὸς τὰ δεξιά.

Ὁ Παῦλος κοιμᾶται. Αἴφνης ἀναπηδῶν καὶ τρίβων τοὺς ὀφθαλμοὺς παρατηρεῖ ἔξωθεν τοῦ παραθύρου.

Αἴ! σήμερον, ὡς φαίνεται, τὴν ἔπαθα· καθὼς βλέπω ἐξημέρωσε, καὶ ἐγὼ ἀκόμη εἰς τὴν κλίνην. Ἰδοὺ τί θὰ εἴπῃ ἀπροσεξία.... Ἀλλ' ἄς σκεφθῶ καλλίτερα... Τί; μήπως ἔχασα τὸ πνεῦμά μου; πρὸς τί ὁ τόσος φόβος; Νὰ ἦτο ἡ πρώτη φορά, ἴσως ἡ δειλία μου θὰ εἶχέ τινα ὑπόστασιν· ἀλλ' ἐγὼ χιλιάκις μέχρι τοῦδε τὸν διέφυγον... Ὁπωσδήποτε ὅμως καὶ ἡ κωμωδία τὴν ὁποίαν ἔπαιζον ἤξιζε τὸν κόπον. Ἑκάστην πρωΐαν τάκ, τὰκ τὴν θύραν, ἀλλὰ... τίποτε· ὁ Παῦλος εἶναι ἔξω. Αἴ! Ἀναγκάζομαι βέβαια νὰ κοιμῶμαι μὲ τὰ φορέματα, διὰ νὰ μὴ χάνω καιρὸν ἐνδυόμενος, ἀλλὰ μήπως ἔχω καὶ ἐφάπλωμα; Τὸ δυστυχές! Πρὸ πολλοῦ μετέβη εἰς τὴν κυριότητα ἄλλου. Πτωχόν μου ἐπανωφόριον, ποῦ κατήντησες! Ἐντὸς ὀλίγου στοιχηματίζω ὅτι οὔτ' ἐγὼ θὰ δύναμαι νὰ εἴπω ὁποίου εἴδους ἤσουν, ὅταν σὲ ἠγόρασα!

Ἐμπρός! ἄς μὴ βραδύνω· καὶ ὅμως πῶς νὰ ἐξέλθω; Τὸ ὑποκάμισόν μου ἀπὸ τὴν πολλὴν ἀκαθαρσίαν κινδυνεύει νὰ χάσῃ τὸ χρῶμά του, καὶ ὅλα μου τὰ ἄλλα εἶναι ἄπλυτα!... Ἀ! Καλὰ λέγουν ὅτι ἡ πενία τέχνας κατεργάζεται. Ἀρκεῖ νὰ ἔχω καθαρὸν *κολλάρο* καὶ τὰ πάντα ἐτελείωσαν... Ἄς ἴδω. (Σύρει τὸ κάτωθεν τῆς κλίνης κιβώτιον καὶ ἐξάγει ἓν *κολλάρο* καὶ ἓν τεμάχιον φλανέλλας χρωματιστῆς.) Δόξα σοι ὁ Θεός! Ἰδοὺ· φορῶ αὐτὸ μου τὸ *κολλάρο*, ἔπειτα χώνω ὑποκάτω τὸ τεμάχιον τῆς φλανέλλας, τὸ σύρω ἐπὶ τοῦ στήθους, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ κύριος μὲ φλανελλένιον ὑποκάμισον. (Ἐκτελεῖ συγχρόνως ὅσα λέγει.) Καὶ τώρα, ἐμπρός! (Λαμβάνει τὸν πῖλόν του καὶ ἐξέρχεται μετὰ βίας. Συγχρόνως, τῆς θύρας ἀνοιγομένης, εἰσορμᾷ ὁ Κώστας καὶ συγκρούεται μετὰ τοῦ Παύλου.)

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΚΩΣΤΑΣ.

Κ. Ἀχ!

Π. Ὤ! Κὺρ Κώστα, καλ' ἡμέρα! πῶς αὐτό; — Μὲ συνέλαβε!

Κ. Τί θαρροῦσες, ἀμμάτιά μου; θαρρεῖς πῶς πάντα θὰ ξεφεύγῃς ἀπὸ τὰ χέρια μου;

Π. Ἐγώ; Δὲν ἐντρέπεσαι; Ἀλλὰ μὴ φωνάζῃς, σὲ παρακαλῶ...

Κ. Νὰ μὴ φωνάζω; φωναῖς θὰ βγάλω ἕως εἰς τὸν οὐρανό!

Π. Ἔλα, καϋμένε, ἀστεΐζεσαι· δὲν θὰ τὸ κάμῃς· εἶσαι τόσον καλὸς ἄνθρωπος.

Κ. Καλὸς, κακὸς, δὲν ἔχει. (Ὀργίλως). Θὰ μὲ πληρώσῃς τώρα!

Π. Σιωπὴ, δι' ὄνομα Θεοῦ, Κωστῆ!

Κ. Τί λέει; Δὲν θὰ σωπάσω ψεύτη! μὲ κατεργαριαῖς τὰ χρήματά μου ἤθελες νὰ φᾷς!

Π. Κωστάκη μου, μὴ φωνάζῃς σὲ παρακαλῶ, Κωστάκη. — Ποῦ νὰ σὲ πάρῃ ὁ διάβολος!

Κ. Γιατί; τὸ δίκαιό μου σοῦ ζητῶ· ἢ θὰ φοβῆσαι μὴ ἀκούσῃ ὁ νοικοκύρης σου.

Π. — Σὰν νὰ τὸ ἐννόησες. —

Κ. Μασκαρᾶ στὸν κόσμον ὅλο θὰ σὲ κάμω. Ἐγὼ πάντοτε ὡσὰν πατέρας σ' ἐσυμβούλευα, καὶ σὺ ποτὲ τὰ λόγια μου δὲν τἄκουες.

Π. Ὤ! ἥμαρτον. (προσποιεῖται ὅτι κλαίει).

Κ. Τί ἥμαρτον καὶ ξήμαρτον! Σκοπὸν δὲν ἔχω ν' ἀκούω. Τοῦ κακοῦ κλαίεις καὶ χαλνᾷς τὴν καρδία σου. Θὰ μὲ πληρώσῃς, ἐκατάλαβες;

Π. Σὲ ὑπόσχομαι νὰ τὸ κάμω τάχιστα· πλὴν τώρα ἄφησέ με, φίλε μου.

Κ. Μωρὲ εὖγε σου!

Π. Ὦ σὲ παρακαλῶ,... θὰ ἦσαι εὐεργέτης μου, θεός μου. (πάντοτε κλαίων). Ἔλα νὰ σὲ χαρῶ. — Ποῦ νὰ σὲ κόψ' ἡ πανούκλα!

Κ. Ὄχι, ὄχι, τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτά.

Π. Σὲ παρακαλῶ.

Κ. Καὶ ποῦ θὰ σ' εὕρω ὕστερα;

Π. Μ' εὑρίσκεις εὐκολώτατα. — Δὲν θὰ μὲ εὕρῃς. — Πῶς μὲ κῦρες σήμερον;

Κ. Ὡραῖα! Τόσον εὔκολα ἂν ἦναι νὰ σὲ εὕρω εὐτυχία μου... δύο μῆνες τώρα κάθε ἡμέρα ἔρχομαι καὶ σὲ ζητῶ, καὶ μόλις σήμερα σ' ἐπέτυχα, καὶ πάλιν πέντε λεπτὰ ἂν ἀργοῦσα, θὰ μ' ἐξέφευγες.... Πλὴν ἤθελα νὰ μάθω τέτοια ὥρα ποῦ ἐπήγαινες;

Π. Ἄχ! δὲν ἠξεύρεις· ἔχω μίαν ἀσθένειαν, τρομάρα! καὶ ὁ ἰατρός μοῦ εἶπε νὰ κάμνω μακρυνὸν περίπατον κάθε πρωΐ, καὶ δι' αὐτὸ πηγαίνω τακτικὰ ἕως τὸν Πύργον τῆς Βασιλίσσης.

Κ. Ὁ καϋμένος!

Π. Αἴ! Τί νὰ γείνῃ. — Νὰ μὲ πιστεύῃ ἀρά γε; —

Κ. Περαστικά. Ἀλλὰ γιὰ πέ μου ποῦ τρώγεις τώρα δυὸ μῆνες, εἰς ποιὸ ξενοδοχεῖον.

Π. Δὲν τρώγω εἰς ξενοδοχεῖον.

Κ. Ἀλλὰ ποῦ;

Π. — Αἴ! τώρα τί νὰ εἴπω; —

Κ. Δὲν μοῦ λέγεις ποῦ.

Π. Εἰς τὸ ζαχαροπλαστεῖον· καὶ τὸ βράδυ τρώγω ὀλίγον γάλα μὲ τὸ βούτυρον.

Κ. Καὶ διατί;

Π. Τοιαύτη εἶναι ἡ διαταγὴ τοῦ ἰατροῦ.

Κ. Μπά! καὶ διατί;

Π. Διὰ τὴν ἀσθένειαν τὴν ὁποίαν ἔχω.

Κ. Ἄλλου εἴδους ἀσθένεια καὶ αὐτὴ πάλιν. Ἐγὼ ἕως τώρα δὲν τὴν ἤκουσα.

Π. Ναὶ, τρομερά! Μοῦ εἶπε νὰ τρώγω πάντοτε γλυκὰ ἀπὸ τσοκολάτα.

Κ. Ἀ! καὶ δι' αὐτὸ ἐπάχυνες. — Τὸν κατεργάρη ψευτιαῖς ποῦ σοῦ ταῖς κόβει. — Ἀλλὰ, καθὼς βλέπω, μὲ τὰς ὁμιλίας ἐπέρασε ὁ καιρὸς, καὶ ἐγὼ ἔχω ἐργασίαν. Ἔλα πλήρωνε καὶ νὰ τελειόνωμεν.

Π. Σὲ εἶπα, κὺρ Κωστῆ, τώρα δὲν ἔχω χρήματα, καὶ ἄφησέ με.

Κ. Καὶ ἔπειτα ποῦ θὰ σὲ εὕρω.

Π. Ἐγὼ, Κὺρ Κωστῆ, θὰ σὲ ζητήσω μόνος. — Ἅμα σὲ βλέπω ἀπὸ τὸν ἕνα δρόμον, θὰ φεύγω ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἐννοιά σου. — Τώρα δὲν ἔχω πίστευσε.

Κ. Πολὺ καλά· δόσε μου ὅμως ἓν συνάλλαγμα, διὰ νὰ ἦμαι ἥσυχος.

Π. (Σκεπτόμενος ἐπ' ὀλίγον.) Ναὶ, μάλιστα! συνάλλαγμα! καλὰ ποῦ τωῦρες· τρέχω νὰ ἀγοράσω τὸ χαρτόσημον. (Ὁρμᾷ πρὸς τὴν θύραν.)

Κ. Αἴ, αἴ! στάσου, στάσου! εἶναι περιττόν. (Τὸν λαμβάνει ἐκ τοῦ φορέματος φεύγοντα.)

Π. Δι' ὄνομα Θεοῦ, μὴ μὲ τραβᾷς. — Θὰ μοῦ τὸ σχίσῃ ὁ ἀνόητος, καὶ δὲν ἔχω ἄλλο. —

Κ. Ἰδοὺ ποῦ σ' ἄφησα.

Π. Καλὰ, πλὴν ποῖος θὰ ὑπάγῃ διὰ χαρτόσημον; ἐμένα δὲν ἀφίνεις, σὺ βεβαίως μόνος σου δὲν θὰ ὑπάγῃς, λοιπὸν πηγαίνωμεν καὶ οἱ δύο. (ἑτοιμάζεται νὰ ἐξέλθῃ.)

Κ. Στάσου, διάβολε! ἔχε ὀλίγ' ὑπομονή!

Π. — Μὰ τί διάβολο θὰ κάμῃς ἂς κατώρθωνα νὰ ἐξέλθω καὶ τότε τὸν ἐδιόρθωνα.

Κ. Ἐπειδὴ τόσας φορὰς σὲ ἐζήτησα καὶ δὲν σὲ ἤδρα, ἀπεφάσισα διὰ κάθε ἐνδεχόμενον νὰ ἔχω μαζύ μου τὸ συνάλλαγμα.

Π. — Εἶδες ἐκεῖ! ἐγὼ αὐτὸ καὶ χίλια χρόνια, ἐὰν ἐσκεπτόμην, δὲν θὰ τὸ εὕρισκα. —

Κ. Μὲ ὑπεσχέθης ὅτι σήμερον θὰ φέρῃς τὰ χρήματα εἰς τὸ κατάστημά μου, δὲν εἶναι ἔτσι;

Π. Ναὶ, λόγον τιμῆς. — Ἀροῦ ἐμπῆκα εἰς τὸν χορὸν, ἂς χορεύσω μέχρι τέλους καὶ νὰ ἴδω πῶς θὰ τελειώσωμεν. —

Κ. Λοιπὸν, ἐπειδὴ τὸ συνάλλαγμα δὲν ἔχει ἡμερομηνίαν, γράφομεν ὅτι ἐξεδόθη, ἀφ' ὅτου δὲν ἐπάτησες εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν μου.

Π. — Ἂν ἔχῃς τύχῃ. —

Κ. Τί εἶπες;

Π. Ἐγώ; τίποτε τὸ κάμνομεν ὅπως θέλῃς.

Κ. Καὶ ἔτσι κατορθόνομεν νὰ φαίνηται ὅτι χθὲς ἔληξεν ἡ διορία· ἂν μοῦ φέρῃς τὰ χρήματα σήμερον τὸ σχίζομεν...

Π. Ἐννόησα πῶς τώρα τὰ ἐμπλέξαμεν.

Κ. Τί λέγεις;

Π. Ἐγώ! ὄχι... τίποτε...

Κ. — Σὰν νὰ τὰ ἔχασε ὁ κύριος. — Ἂν λοιπὸν μοῦ φέρῃς τὰ χρήματα, τὸ σχίζομεν, ἐὰν δὲν μοῦ τὰ φέρῃς, τὸ διαμαρτυρῶ, τὸ δίδω εἰς ἕνα κλητῆρα καὶ σὲ στέλλω ἐς τ' ἀνάκτορα τοῦ Γκαρπολᾶ.

Π. Εἶδες πῶς τὸ λέγει μιὰ χαρά.

Κ. Μὴ σὲ μέλῃ, μὴ σὲ μέλῃ, ἐκεῖ θὰ εὕρῃς καὶ ἄλλους σὰν ἐσέ.

Π. Τὴν ἔπαθα! ἀλλ' ὄχι, μοῦ μένει μία ἀπόπειρα ἀκόμη. Αἴ, Παῦλε! τὸ κατώρθωσες, θὰ γείνῃς ὁ ἥρως τῶν ὀφειλετῶν. Ἐμπρός! (ἑτοιμάζεται νὰ ἐξέλθῃ.)

Κ. Αἴ! Αἴ! γιὰ ποῦ, ἂν θέλῃ ὁ Θεός.

Π. Ἀνάθεμά σε διάβολε! πάλιν τίποτε. — Διὰ καλαμάρι, διότι τὸ ἰδικόν μου ἐκ τῆς ἀσθενείας κατήντησε ἄχρηστον.

Κ. Ἔννοια σου, ἐγὼ ἐφρόντισα δὲ ὅλα.

Π. Βρὲ τὸν τρισκατάρατον.

Κ. Ἰδοὺ καλαμάρι, γράφε.

Π. Ἐν μέσον ἀκόμη μένει, ἓν φάρμακον ἡρωϊκόν. —

Κ. Ἔλα τὸ λοιπόν! (Βλέπει τὸν Παῦλον μὲ ὄμμα θριαμβευτικόν).

Π. Πέντ' ἓξ γροθιαῖς χαλαζηδὸν, καὶ ἔπειτα... —

Κ. Τί μουρμουρίζεις; — Κανένα νέον ψεῦμα θὰ ζητῇ. —

Π. (ὀργίλως) Αἴ, κὺρ Κωστή.

Τί εἶναι πάλιν; Ἔλα, βάλε τὴν ὑπογραφήν.

Π. Μὲ κατεσκότισες!

Κ. Τὰ χρήματά μου σοῦ ζητῶ καθόλου δὲν σὲ σκοτίζω.

Π. (Ὠθῶν καὶ πλήττων αὐτὸν συγχρόνως.) Τὰ χρήματά σου στὸ διάβολο καὶ σὺ μ' αὐτὰ μαζῆ. (Φεύγει.)

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Κ. (πεσὼν χαμαί.) Ὤγ! ὤχ! κεφάλιμου! ἄ μάγκα τοῦ διαβόλου, ἄχ ἀχάριστε ἄ! τὰ κόκκαλά μου! (Προσπαθῶν νὰ ἐγερθῇ.) Ἀντὶ νὰ μὲ εὐχαριστῇ ποῦ ἔτρωγε, κτυπᾷ καὶ σπρώχνει ὁ ἀχάριστος. Ἀ! Διαβόλου γυιέ! μὲ ἔσπασε τὸν δυστυχῆ.

(ἀκολουθεῖ).

ΠΡΟΣ ΤΙ ΝΑ ΣΙΩΠΩ;

Ματαίως προσεπάθησα ὑπὸ ψυχρὰν γαλήνην
Νὰ κρύψω αἴσθημα βαθὺ, σφοδρὸν, ἐρριζωμένον.
Ὁ ὀφθαλμὸς ἐπρόδωκε τοῦ στήθους τὴν ὀδύνην....
Τί ἂν τὸ χεῖλος ἔμεινε καὶ μένει κεκλεισμένον;
Πολλάκις εὐγλωττότερον λαλεῖ ἡ σιωπή μας,
Ἓν μόνον βλέμμα ἄπειρα, ἀνέκφραστα ἐκφράζει...

Ὁπόταν εἰς τὰ χείλη μας ἐκπνέει ἡ φωνή μας,
Καὶ ἐκ τῆς συγκινήσεως τὸ δάκρυ μας σταλάζει,
Τί χρησιμεύει ἡ σιγή; ὤ! κρύπτομαι εἰς μάτην!
Εἰς μάτην! ναί! ἐμάντευσε τὸν ἔρωτά μου πλέον,
Τί προσπαθῶ νὰ τὸν κρατῶ εἰσέτι εἰς ἀπάτην;
Τὰς προσπαθείας ματαιοῖ ὁ ὀφθαλμός μου κλαίων,
Δὲν τὸν λανθάνει ποία φλὸξ τὸ στῆθός μου φλογίζει....
Γνωρίζει τί ἡφαίστειον φέρω ἐντός, γνωρίζει!
Λοιπὸν ἀφοῦ δὲν ἀγνοεῖ ὅτι τὸν ἀγαπῶ,
Πρὸς τί νὰ σιωπῶ;

—

Χθὲς μ' ἔλεγε « μὲ ἀγαπᾷς, πρὸς τί μὲ βασανίζεις;
» Εἰπέτο· εἶναι ἔγκλημα ὁ ἔρως; τί διστάζεις;
» Πλειότερον, ὦ φίλη μου, μὲ καίεις, μὲ φλογίζεις,
» Ἐὰν νομίζῃς βάλσαμον γλυκὺ ὅτι σταλάζεις » —
Καὶ ἔχει, ἔχει δίκαιον! γνωρίζω, τὸν σπαράττω.
Ὁ ἔρως του ἐξάπτεται προσκόμματα εὑρίσκων...
Καὶ ὅμως νέας πάντοτε ἀπάτας, ψεύδη, πλάττω,
Ἐνῷ αἰσθάνομαι πῦρ, πῦρ τὸ στῆθος ἀναλίσκον...
Ποσάκις ἀπεφάσισα τὴν σιωπὴν νὰ λύσω,
Καὶ μετ' ἐκείνου ἄγνωστος μακρὰν, μακρὰν νὰ φύγω,
Νὰ ζήσω βίον ἄσημον μ' ἐκεῖνον, πλὴν νὰ ζήσω;
Καὶ ὅμως... ὅμως σιωπῶ, τὸ αἴσθημά μου πνίγω!
Τί ἂν σιγῶ; ἡ σιωπὴ οὐδόλως τὸν λανθάνει,
Εἶναι ἁπλῆ προσποίησις καὶ τὸ καταλαμβάνει.
Λοιπὸν ἀφοῦ ἐμάντευσεν ὅτι τὸν ἀγαπῶ
Πρὸς τί νὰ σιωπῶ;

—

Τῷ λέγω « δὲν σὲ ἀγαπῶ, πλησίον μου μὴ φθίνῃς,
» Τὸν ἔνθερμον εἰς ἄλλην δὸς, εἰς ἄλλην ἔρωτά σου.
» Τὸ σθένος σου μὴ ἐξαντλῇς, τὸ δάκρυ σου μὴ χύνῃς,
» Ὅτι ἀνήκω πρὸ πολλοῦ εἰς ἄλλον, ὤ! στοχάσου » —
Τὰ λέγει πλὴν τὸ χεῖλός μου, ἐκεῖνο τὰ προφέρει,
Οὐδόλως συμμερίζεται τοὺς λόγους ἡ καρδία.
Εἰς πᾶσαν λέξιν μου ψυχρὰν, αἰσθάνομαι νὰ σπαίρῃ
Τὸ στῆθος ἔνδον, καὶ φρικτὴ μὲ θλίβει ἀγωνία....
Πόσον ὑπέφερα, ἐγὼ καὶ μόνη τὸ γνωρίζω...
Ὁποίας νύκτας στεναγμῶν διήνυσα, δακρύων...
Ὤ! δὲν ἀντέχω... θὰ ῥαγῇ τὸ στῆθός μου νομίζω,
Θὰ καταρρίψω τὸ ψυχρὸν ἐκεῖνο προσωπεῖον...
Ματαίως ὑποκρίνομαι, δὲν ἀπατᾶται πλέον,
Ἐπρόδωκαν οἱ στίχοι μου τὸ στῆθός μου τὸ καῖον...
Λοιπὸν ἀφοῦ γνωρίζει νῦν ὅτι τὸν ἀγαπῶ,
Πρὸς τί νὰ σιωπῶ;

—

Καὶ ὅμως πρέπει νὰ σιγῶ, δὲν πρέπει νὰ λαλήσω...
Φρικώδεις μὲ δεσμεύουσι καθήκοντος ἀλύσσεις...
Τὸ προσωπεῖον νὰ ἀρθῇ δὲν πρέπει νὰ ἀρίσω....
Γαλήνην, ὤ! μή, στῆθός μου, μὴ πώποτε ἐλπίσῃς!
Νὰ πάσχῃς σὲ προώρισεν ἀμείλικτος ἡ μοῖρα.
Ματαίως ἀγωνίζομαι ν' ἀντιταχθῶ... ματαίως!
Τῆς εὐτυχίας δι' ἐμὲ, ἐκλείσθη, φεῦ! ἡ θύρα,
Καὶ ἔρρευσε διὰ παντὸς ὁ χρόνος ὁ ὡραῖος....
Ἂς πάσχω μόνη, μόνη πλὴν, ἂς εὐτυχῇ ἐκεῖνος
Ἡ εὐγενὴς καρδία του εἶν' ἄδικον νὰ στένῃ.
Τοὺς ἰδικούς μου ὀφθαλμοὺς ἂν ἔσβεσεν ὁ θρῆνος,
Ἐκείνου τ' ὄμμα διαυγὲς ἀείποτε ἂς μένῃ.
Οἴμοι! εἰς μάτην κρύπτομαι, οὐδόλως ἀμφιβάλλει
Πόσον τὸ στῆθος δι' αὐτὸν νοσεῖ, καὶ πόσον πάλλει...
Πλὴν μολονότι ἐννοεῖ ὅτι τὸν ἀγαπῶ,
Πρέπει νὰ σιωπῶ!...

Ἀθήνησι.

Φωτεινὴ Α. Οἰκονομίδου.

Ο ΖΗΛΟΤΥΠΟΣ.

(Κατὰ τὸν *Heine*).

Εἶναι σάπφειροι, ὦ νέα, οἱ μεγάλοι ὀφθαμοί σου,
Οἱ γλυκεῖς κ' ἐρωτικοί.
Ὤ! τρισευτυχὴς ἐκεῖνος, ὅστις δρέψει ἐκ ψυχῆς σου
Βλέμμα ἀπ' αὐτῶν γλυκύ.

—

Εἶν' ἀδάμας, ἐξ οὗ λάμψις ἐπιχέεται μεγάλη
εἰς τὸν εὐτυχῆ θνητόν.
Ἡ καρδία σου, ὁπόταν δι' ἐκεῖνον θερμῶς πάλλῃ
Ὑπὸ τρυφερὸν μαστόν.

—

Καὶ κοράλια δροσώδη εἶν' τὰ εὔοσμά σου χείλη
Τὰ τοσοῦτον ποθητά.
Ὤ! τρισευτυχὴς ἐκεῖνος, εἰς ὃν ἔρωτα, ὦ φίλη,
Ὡμολόγησας μ' αὐτά!

—

Ἂν ἐγνώριζα τὸν τόσῳ εὐτυχῆ θνητόν... ὁποία
Τύχη δι' ἐμέ.... Μ' ἀρκεῖ
Νὰ τὸν εὕρω εἰς τὸ δάσος... ἡ λαμπρά του εὐτυχία,
Ὤ! θὰ ἔλληγεν ἐκεῖ!..

Ἀθήνησιν.

Α. Σ. Λιβαθηρόπουλος.

ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΤΟΣ.

I

Ὡς νέφη παρέρχονται
τὰ ἔτη ταχέως
καὶ κοῦφος ὁ ἄνθρωπος
προσμένει ματαίως,
εἰς ταύτην τὴν Κόλασιν
στιγμὰς εὐτυχεῖς.

—

Χαρὰν ὀνειρεύεται
τὸ δύστηνον πλάσμα,
ἐν ᾧ ἀδυσώπητον
προβαίνει ἓν φάσμα,
ὁ ἄσπλαγχνος Θάνατος
βαδίζων ταχύς!

—

Καὶ θέλγουν αἱ χίμαιραι
τὸ ἄθλιον πλάσμα,
καὶ ὅταν ἡ Μοῖρα τοῦ
τὸ κύκνειον ᾆσμα
θὰ ψάλλῃ μὲ δάκρυα
τὴν Γῆν παραιτεῖ.

—

Διότι τῆς λάρνακος
ἐξῆλθον τὰ δῶρα,
ποῦ τότε σοῦ ἔδωκεν
ἡ πλάνος Πανδώρα,
καὶ μόνη σὺ ἔμεινες
Ἐλπὶς ἐν αὐτῇ!

II.

Καὶ ἄλλο κατέπιε
παιδίον ὁ Κρόνος,
ἡ γραῖα του σύζυγος
ἐν ᾧ ταὐτοχρόνως
εἰς μέρος ἀπόκρυφον
ἓν ἄλλο γεννᾷ.

—

Καὶ τοῦτο ἀσπάζεται
σκιρτῶσα ἡ Μοῦσα
μὲ μῦρα ῥαντίζουσα,
μὲ ἄνθη κοσμοῦσα,
καὶ ψάλλουσα ᾄσματα
πρὸς τοῦτο τερπνά.

—

Καὶ κάνιστρα φέρουσαι
εὐόσμων ἀνθέων,
ὑμνοῦσι νεάνιδες
τὸ ἔτος τὸ νέον,
καὶ λάμπει 'ς τὸ πρόσωπον
ἀπάντων χαρά.

—

Κ' ἐγὼ σᾶς ἐπεύχομαι
ἐξ ὅλης καρδίας,
τὸ ἔτος τρισόλβιον
καὶ ἄνευ πικρίας,
μὲ Νέα χαρμόσυνα
καὶ κέρδη λαμπρά,